

Univerzita Karlova

Právnická fakulta

Mgr. Barbora Kociánová

**VĚŘITELÉ A UPLATŇOVÁNÍ POHLEDÁVEK
V INSOLVENČNÍM ŘÍZENÍ**

Creditors and make claims in insolvency proceedings

Rigorózní práce

Vedoucí rigorózní práce: JUDr. Petr Smolík, Ph.D.

Občanské právo procesní

Datum vypracování práce: 1. 11. 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že předloženou rigorózní práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 1. 11. 2016.

Mgr. Barbora Kociánová

Obsah

Úvod.....	1
1. Insolvenční řízení.....	3
1.1. Předmět a účel insolvenčního řízení	3
1.2. Právní úprava úpadkového práva a její vývoj.....	4
1.3. Zásady, na kterých spočívá insolvenční řízení	6
1.4. Pohledávka ve smyslu závazkového práva.....	8
1.5. Osoba věřitele	9
1.5.1. Osoba věřitele jako procesní subjekt a účastník řízení.....	9
1.5.2. Další případy účastenství věřitele v insolvenčním řízení	11
1.6. Postavení známého věřitele	12
2. Průběh insolvenčního řízení do rozhodnutí o úpadku	15
2.1. Úpadek.....	15
2.2. Zahájení insolvenčního řízení.....	16
2.3. Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení	17
2.4. Insolvenční návrh.....	19
2.5. Rozhodnutí o úpadku.....	22
3. Třídění pohledávek v insolvenčním řízení podle způsobu uplatnění	23
3.1. Pohledávky za majetkovou podstatou	23
3.1.1. Pohledávky za majetkovou podstatou, které vznikly po zahájení insolvenčního řízení.....	24
3.1.2. Pohledávky za majetkovou podstatou, pokud vznikly po rozhodnutí o úpadku dlužníka.....	27
3.2. Pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou	27
3.3. Pohledávky, na které se hledí jako na přihlášené	29
3.4. Pohledávky vyloučené z uspokojení v insolvenčním řízení	30

4. Charakteristika pohledávek přihlašovanych	32
4.1. Peněžité a nepeněžité pohledávky	32
4.2. Splatné a nesplatné pohledávky	33
4.3. Podmíněné a nepodmíněné pohledávky	34
4.4. Vykonatelné a nevykonatelné pohledávky	36
4.5. Zajištěné pohledávky	38
4.5.1. Uplatnění práva na zajištění s důrazem na zajišťovací převod práva.....	39
4.6. Příslušenství pohledávky	43
4.6.1. Úrok z prodlení.....	43
4.6.2. Náklady nalézacího řízení	45
4.6.3. Náklady exekučního řízení	48
5. Uplatňování pohledávek přihláškou pohledávky.....	52
5.1. Insolvenční rejstřík	52
5.2. Přihláška pohledávky.....	55
5.2.1. Lhůta pro podání přihlášky pohledávky	55
5.2.2. Účinky spojené s podáním přihlášky pohledávky	57
5.2.3. Formální a obsahové náležitosti přihlášky pohledávky.....	58
5.2.4. Vady a neúplnost přihlášek a jejich zhojení	61
5.3. Dispozice s přihláškou.....	63
5.3.1. Změna v osobě věřitele.....	63
5.3.2. Rozdíl mezi změnou právního důvodu a doplněním přihlášené pohledávky	64
5.3.3. Rozdíl mezi zpětvzetím a změnou pořadí přihlášené pohledávky	64
5.4. Přezkoumání přihlášek insolvenčním správcem a následky přezkumu.....	66
6. Přezkoumání přihlášených pohledávek	69
6.1. Seznam přihlášených pohledávek.....	69

6.2. Seznam přihlášených pohledávek.....	70
6.3. Upravený seznam přihlášených pohledávek.....	72
6.4. Popírání přihlášených pohledávek.....	72
6.4.1. Popření pohledávky insolvenčním správcem	74
6.4.2. Popření pohledávky přihlášeným věřitelem	75
6.5. Zjištění pohledávky	77
7. Incidenční spory.....	78
7.1. Druhy incidenčních sporů.....	78
7.2. Projednání a rozhodnutí incidenčního sporu	78
7.3. Náhrada nákladů řízení v incidenčním sporu o pravost, výši nebo pořadí pohledávky.....	81
Závěr	84

Úvod

Téma mé rigorózní práce považuji v dnešní době za aktuální a ve společnosti za diskutované téma, které odráží současný hospodářský stav společnosti, a to s ohledem na narůstající počet insolvenčních návrhů a na to navazujících soudních rozhodnutí o úpadcích dlužníků.

Právě onen ekonomický stav společnosti a s ním související solventnost dlužníků, má za následek narůstající počet insolvenčních řízení, v nichž věřitelé vůči dlužníkům uplatňují svá práva na uspokojení svých pohledávek, přičemž výsledek těchto řízení je často zdlouhavý a nejistý.

Řešení úpadku probíhá ve většině právních řádů soudním řízením, které je zvláštním druhem civilního procesu. Toto řízení je nezbytné proto, že v krizové úpadkové situaci nelze porušení práv či neplnění povinností věřitele postihnout standardními procesními prostředky. Brání tomu okolnost, že při mnohosti dlužnických závazků a nedostatku prostředků k jejich krytí by použitím obvyklých právních prostředků byli někteří věřitelé vůči ostatním zvyhodněni, ať již proto, že splatnost jejich závazků nastává dříve, anebo z jiných důvodů. Cílem řešení úpadku zvláštní právní úpravou proto je vyloučit preference věřitelů, pokud nejsou věcně odůvodněny jejich postavením nebo povahou jejich pohledávky¹.

Cílem mé práce je podat analýzu jednotlivých institutů insolvenčního zákona se zaměřením na osobu věřitele a jeho procesní postup v insolvenčním řízení, doplněnou o metodu komparace, judikaturu soudů, názory uvedené v odborných člancích, poznatky z praktického života věřitelů a kritické zhodnocení problematických otázek platné právní úpravy. Výsledkem této práce by měla být ucelená metodika provádějící věřitele průběhem insolvenčního řízení, a to od jeho zahájení až do okamžiku, kdy je v insolvenčním řízení z procesního hlediska postaveno najisto, že věřitelova pohledávka je zjištěna a věřitel bude uspokojen některým ze způsobů řešení úpadku. Práce reflektuje současnou úpravu insolvenčního práva, která je upravena zákonem

¹ *Vládní návrh zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)* [online]. Ministerstvo spravedlnosti. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, září 2005 [cit. 2016-08-12]. 226 s. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/pdf/00/01/47/00014719.pdf>. s. 1.

č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (*dále i jako „insolvenční zákon“ nebo „zákon“*), a to ve znění ke dni 10. listopadu 2016.

Práce je členěna do 7 kapitol, přičemž každá kapitola odráží významnou právní oblast týkající se věřitelů a jejich pohledávek. Úvodní část práce má spíše teoretické zaměření, a to zejména na předmět insolvenčního řízení, právní úpravu úpadkového práva a její vývoj, zásady, na nichž insolvenční řízení spočívá, vymezení pohledávky ve smyslu závazkového práva a na osobu věřitele. Další kapitola pak pojednává o průběhu insolvenčního řízení, a to od jeho zahájení do okamžiku, kdy insolvenční soud rozhodne, zdali dlužníkův úpadek je či není osvědčen. Mimo jiné je v kapitole též vysvětlen význam pojmu úpadek. Třetí kapitola pojednává o třídění pohledávek podle způsobu jejich uplatnění. Věřitelé, kteří uplatňují své pohledávky vůči dlužníkovi, je mohou uplatnit tak, že je přihlásí přihláškou do insolvenčního řízení, nebo je uplatní jinak, a to přímo vůči insolvenčnímu správci. Věřitel tedy tuto pohledávku nebude přihlašovat do insolvenčního řízení, ale požádá o její proplacení přímo insolvenčního správce. V pořadí další kapitola charakterizuje pohledávky, které se do insolvenčního řízení přihlašují. Dále je v kapitole rozvedeno také právo na uplatnění zajištění s důrazem na zajišťovací převod práva, neboť tento je, z hlediska svých účinků, okamžiku realizace zajištění a propadné zástavy, v hojné míře řešen jak v praxi, tak judikatuře soudů. Rovněž jsem považovala za důležité v kapitole zmínit, jakým způsobem se přihlašuje příslušenství pohledávky, a to úroky z prodlení, náklady nalézacího řízení a náklady exekučního řízení, neboť poslední dva nároky jsou nároky procesními a vznikají, jakmile jsou přiznány pravomocným rozhodnutím soudu. Pátá kapitola je zaměřena na samotný proces přihlašování pohledávek do insolvenčního řízení, a to ve formě přihlášky pohledávky. Poslední dvě kapitoly této práce jsou zaměřeny na přezkoumání přihlášených pohledávek insolvenčním soudem a incidenční spory vyvolané při popírání pohledávek věřiteli a insolvenčním správcem. Závěrem jsou shrnuty dosažené poznatky spolu s jejich kritickým zhodnocením.

1. Insolvenční řízení

1.1. Předmět a účel insolvenčního řízení

Z pohledu laické veřejnosti můžeme na insolvenční řízení nahlížet jako na složitý právní proces, jehož jednotlivé fáze jsou často nepředvídatelné a ve svém závěru je jeho výsledek nejistý. Procesní právo, do jehož odvětví insolvenční řízení jako určitý právní proces bezpochyby náleží, insolvenční řízení charakterizuje jako zvláštní druh civilního procesu, který upravuje právní postup právních subjektů vedoucí k dosažení zamýšlených právních následků². Insolvenční řízení z pohledu teorie civilně procesního práva je potom jednotné nalézací řízení spojující prvky kontradiktorního a vykonávacího řízení. Zákonná právní úprava, představovaná insolvenčním zákonem, ve svém ustanovení § 2 písm. a), hovoří o tom, že se insolvenčním řízením rozumí soudní řízení, jehož předmětem je úpadek dlužníka nebo hrozící úpadek dlužníka, některým ze zákonem stanovených způsobů jeho řešení. Dle ustanovení § 4 odst. 1 téhož zákona se způsobem řešení úpadku nebo hrozícího úpadku v insolvenčním řízení pak rozumí konkurz, reorganizace, oddlužení a zvláštní způsoby řešení úpadku, které jsou stanoveny pro zvláštní subjekty nebo určité druhy případů, a to zejména pro finanční instituce.

Hlavním účelem insolvenčního řízení je uspořádat majetkové vztahy k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem či hrozícím úpadkem tak, aby došlo k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů. Při uspořádání majetkových vztahů dlužníka k osobám dotčených jeho úpadkem dochází zejména k vypořádání nároků věřitelů dlužníka z jeho majetku.

Může se zdát, že vést insolvenční řízení bude účelné jenom tehdy, má-li dlužník dostatečný majetek. Existují však i situace, kdy je vedeno insolvenční řízení a je zcela zjevné, že neexistuje hmotný substrát, na základě kterého by k uspořádání majetkových vztahů mezi dlužníkem a věřiteli došlo.

Jedná se o případy, kdy věřitelé sledují i jiný zájem, než je uspokojení pohledávek z dlužníkovy majetku. Jedná se například o případy, kdy věřitel jako plátce daně požádá stát o vrácení daně z přidané hodnoty u nedobytných pohledávek v insolvenčním řízení

² WINTEROVÁ, Alena et al. *Civilní právo procesní. Část druhá: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. 352 s. ISBN 978-80-7502-077-2. s. 31.

nebo kdy věřitelé insolvenční řízení využijí jako prostředek získání právního titulu ručení členů orgánů obchodní korporace, kdy tato právně existuje již jen jako tzv. prázdná skořápka.

Cíl, ke kterému má insolvenční řízení dle zákonné právní úpravy směřovat, je co nejvyšší a zásadně poměrné uspokojení dlužníkových věřitelů. V praxi se tento požadavek sledovaný insolvenčním zákonem často jeví jako prostředek „poslední ochrany věřitelů“, kdy porušení práv věřitelů dlužníkem či neplnění jeho povinností vůči věřitelům nelze postihnout standardními procesními prostředky státního donucení. Už římské právo vycházelo z hlavní zásady závazkových právních vztahů, a to ze zásady „*pacta sunt servanda*“, tedy že uzavřené smlouvy se mají dodržovat. Pokud tento požadavek není naplněn, poskytuje zákonodárce věřitelům možnost ochrany jejich práv v občanskoprávním řízení, které může ve svém důsledku vyvrcholit až výkonem rozhodnutí. V případě, kdy pohledávky věřitelů nejsou vymahatelné ani ve vykonávacím řízení, nastupuje poslední možný legální proces, kterým je insolvenční řízení.

1.2. Právní úprava úpadkového práva a její vývoj

Úpadkové právo má na území českého státu poměrně dlouhou tradici, jejíž počátek sahá do 30. let 18. století. Protože však téma vývoje právní úpravy insolvence jako takové není ústředním tématem této práce, bude se vývojem právní úpravy zabývat jen okrajově, a to počínaje polistopadovým obdobím.

Za zásadní zlom ve vývoji úpadkového práva je možné považovat přijetí zákona č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání (dále i jako „*zákon o konkurzu a vyrovnání*“), federálním shromážděním České a Slovenské Federativní Republiky, a to v roce 1991. Zákon o konkurzu a vyrovnání navazoval na tradiční české úpadkové právo, přičemž řízení dle této právní úpravy se rozpadalo do dvou samostatných řízení, a to konkursního a vyrovnávacího řízení.

Ústředním pojmem se stal pak pojem „konkurs“, který pochází z latinského termínu „*concursum creditorium*“ a naznačuje se jím, že jde o souběh věřitelů, který probíhá ve formě přihlašování pohledávek, aby bylo docíleno jejich uspokojení z konkursní podstaty. Význam slova „konkurs“ tedy vystihuje nejen to, že jde o řízení,

nýbrž také současně podstatu tohoto řízení. Adekvátní pojem k výrazu „konkurs“ je český termín „úpadek“, kterého se rovněž někdy užívá³.

Stávající platná právní úprava úpadkového práva v České republice je obsažena v insolvenčním zákoně. Tento zákon byl přijat zákonodárným sborem v roce 2006 a nabyl účinnosti k 1. 1. 2008, přičemž nahradil předchozí právní úpravu, která byla obsažena v zákoně o konkurzu a vyrovnání, a lze jej tak považovat za komplexní obecnou právní úpravu úpadkového práva.

Právní úprava úpadkového práva není tvořena pouze jediným právním předpisem, insolvenčním zákonem, ale má vztah k celé řadě zvláštních právních předpisů, které s úpadkem souvisí a je třeba z nich při řešení úpadku vycházet. Jedná se zejména o právní úpravu postavení insolvenčních správců, dále se jedná o předpisy práva občanského, obchodního, živnostenského a procesního a v neposlední řadě též předpisy práva evropského.

Zásadní význam pro insolvenční zákon jako takový má zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění (*dále i jako „občanský soudní řád“*), a zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, v platném znění (*dále i jako „zákon o zvláštních řízeních soudních“*). Vztah těchto dvou předpisů je vyjádřen v ustanovení § 7 insolvenčního zákona, a to dvěma podmínkami pro použití těchto předpisů, které jsou stanoveny následovně: *„Nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení, použijí se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních; ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce se však použijí přiměřeně jen tehdy, jestliže na ně tento zákon odkazuje“*.

Výše uvedené ustanovení je klasickým výrazem vztahu speciální úpravy (regulace obsažená v insolvenčním zákoně) a obecné úpravy (regulace obsažená v občanském soudním řádu a zákoně o zvláštních řízeních soudních), přičemž aplikační přednost mají ustanovení zvláštního předpisu před ustanoveními předpisu obecného, a to ve smyslu kolizního pravidla *„lex specialis derogat generali“*.

³ KOZÁK, Jan et al. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1272 s. ISBN 978-80-7357-243-3. s. XVI.

Dalším významným ustanovením insolvenčního zákona je pak přechodné ustanovení § 432 odst. 1⁴, které vyjadřuje vztah mezi právní úpravou dřívější a právní úpravou pozdější. Vzhledem k tomu, že koncepce insolvenčního zákona vykazuje značné odchylky od úpravy obsažené v zákoně o konkurzu a vyrovnání, jsou konkurzní a vyrovnávací řízení zahájena před nabytím účinnosti insolvenčního zákona, dokončena podle předchozích předpisů⁵.

Navazující právní úpravu úpadkového práva v podobě insolvenčního zákona lze souhrnem charakterizovat jako jednotnou, komplexní a transparentní, možná i rychlou a efektivní a všem otevřenou ve vztahu k původní právní úpravě s tím, že právní úprava obsažená v insolvenčním zákoně je podrobnější, než byla ta předchozí.

1.3. Zásady, na kterých spočívá insolvenční řízení

Jako každé odvětví práva je i civilní proces a do něj patřící insolvenční právo ovládáno určitými vůdčími idejemi, principy. Ohledně podstaty právních principů rozlišujeme dva základní přístupy, a to přístup pozitivistický, u něhož je pro jeho platnost stanovena podmínka jeho zakotvení v platném právu, a přístup přirozeno právní spojující existenci právních principů s obecně uznávanými společenskými a mravními hodnotami, které platí bez ohledu na jejich zakotvení v platném právu⁶.

Některé právní zásady jsou výslovně vyjádřeny v základních ustanoveních příslušného zákona, jiné se pak projevují nepřímo, a to v jednotlivých právních institutech. Insolvenční řízení je pak ovládáno obecnými odvětvovými principy civilního procesu a tyto principy se v něm pak uplatňují s jistou modifikací.

Insolvenční řízení je kolektivním procesem, který je založen na společném postupu všech možných věřitelů dlužníka, kdy tento proces věřitelům odnímá individuální prostředky domoci se uspokojení své pohledávky a nahrazuje je systémem kolektivního uspokojení⁷. Tento kolektivní proces se rovněž promítá do zásad

⁴ Cit. „Pro konkurzní a vyrovnací řízení zahájena před účinností tohoto zákona se použijí dosavadní právní předpisy“.

⁵ HÁSOVÁ, Jiřina et al. *Insolvenční řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 280 s. ISBN 978-80-7400-459-9. s. 1.

⁶ WINTEROVÁ, Alena et al. *Civilní právo procesní. Část druhá: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. 352 s. ISBN 978-80-7502-077-2. s. 61.

⁷ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008. 472 s. ISBN 978-80-7357-329-4. s. 131 a 171.

insolvenčního řízení, které jsou vyjádřeny v ustanovení § 5 insolvenčního zákona. Insolvenční řízení spočívá zejména na zásadě spravedlnosti insolvenčního řízení, zásadě rychlosti insolvenčního řízení, zásadě hospodárnosti insolvenčního řízení, zásadě rovnosti věřitelů, zásadě ochrany dobré víry věřitelů a zásadě uspokojování věřitelů v insolvenčním řízení.

Zásada, že insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn, a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů, vyjadřuje spravedlivé rozdělení dlužníkovy majetku s požadavkem, aby ochrana práv byla poskytnuta s co nejvyšším urychlením a bez zbytečných nákladů.

Zásada „*par conditio creditorum*“ hovoří o tom, že věřitelé, kteří mají podle insolvenčního zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti. Tato zásada vyjadřuje stejné nakládání s věřiteli, respektive to, že účastníci (strany) mají v řízení rovné postavení, aniž by jeden účastník byl před jiným účastníkem jakkoliv procesně zvýhodněn.

Zásada hovořící o tom, že práva věřitele nabytá v dobré víře nelze před zahájením insolvenčního řízení omezit rozhodnutím insolvenčního soudu ani postupem insolvenčního správce vyjadřuje v právu obecně uznávanou presumpci poctivosti spočívající v nezaviněné nevědomosti o právních nedostatecích právního stavu.

Zásada, že věřitelé jsou povinni zdržet se jednání, směřujícího k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení, ledaže to dovoluje zákon, vyjadřuje princip kolektivního uspokojení. Zde je na místě zdůraznit, že tato zásada se aplikuje na všechny fáze insolvenčního řízení a dopadá též na věřitele, kteří se insolvenčního řízení z jakýchkoliv důvodů neúčastní⁸.

Kromě výše uvedených zásad, které, jak již bylo řečeno, vyplývají přímo z insolvenčního zákona, nalézají v insolvenčním řízení uplatnění rovněž základní odpovědné principy civilního procesu jako je zásada dispoziční, veřejnosti, volného hodnocení důkazů, materiální pravdy, projednací atd.

⁸ KOZÁK, Jan et al. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1272 s. ISBN 978-80-7357-243-3. s. 36.

1.4. Pohledávka ve smyslu závazkového práva

Závazkové neboli obligační právo je systémovou součástí práva občanského, potažmo práva soukromého, která upravuje vztahy mezi dlužníky a věřiteli. Právní úprava závazkového práva byla v českém právním systému historicky komplikovaně dvojkolejně upravena jak v občanském zákoníku⁹, tak v zákoníku obchodním¹⁰. Tento „dualismus“ byl odstraněn k 1. 1. 2014, kdy nabyl účinnosti zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Teorie práva ve spojení s právní úpravou účinnou do 31. 12. 2013 právní závazek pojímala jako občanskoprávní poměr, v němž jeden subjekt má postavení věřitele, tj. toho, kdo má oprávnění od druhého něco požadovat (pohledávka), a druhý subjekt má postavení dlužníka, tj. toho, kdo je povinen věřiteli poskytnout plnění (dluh), přičemž tento právní poměr působí „*inter partes*“. Původně byl závazek pojímán ve dvojnásobném významu, a to v širším slova smyslu jako jeden z významných druhů občanskoprávních poměrů, a v užším slova smyslu jako obligační povinnost z tohoto poměru vyplývající. Toto pojetí nová právní úprava však opustila a ve svém ustanovení § 1721 určila, že ze závazku má věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit. Plnění, které je předmětem závazku, musí být majetkové povahy a odpovídat zájmu věřitele, i když tento zájem není jen majetkový. Závazek vzniká ze smlouvy, z protiprávního činu, nebo z jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá.

Nový občanský zákoník přichází ovšem dále s novinkou v tom smyslu, že pohledávku považuje za věc v právním smyslu, resp. za nehmotnou věc. Ostatně i důvodová zpráva k občanskému zákoníku uvádí¹¹, že: „*Navržené pojetí věci v právním smyslu a způsobilého předmětu vlastnictví plně konvenuje čl. 11 odst. 1 Listiny a odpovídá i pojetí mezinárodních smluv na ochranu vlastnictví a řadě nadnárodních úprav, které např. i pohledávky chápou jako věci ve smyslu práva*“.

Závěrem lze říci, že pohledávka je ústředním pojmem závazkového právního vztahu, jehož účastníky jsou věřitelé a dlužníci a který vzniká na základě autonomní vůle jeho stran a tvoří mezi nimi právní pouto. Insolvenční zákon ve svých výkladových

⁹ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

¹⁰ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

¹¹ *Vládní návrh na vydání zákona občanský zákoník* [online]. Ministerstvo spravedlnosti. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, květen 2011 [cit. 2016-08-12]. 1144 s. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=71122&pdf=1>. s. 666.

ustanoveních pohledávku nedefinuje, což je logické, neboť se jedná o procesní předpis a pohledávka, zjednodušeně řečeno, je hmotněprávní nárok určitého věřitele, přičemž ten se má domáhat jeho uspokojení zákonem stanoveným postupem, kterým je v tomto smyslu insolvenční řízení.

1.5. Osoba věřitele

1.5.1. Osoba věřitele jako procesní subjekt a účastník řízení

Osoba věřitele v insolvenčním řízení vystupuje jednak jako procesní subjekt, jednak jako účastník insolvenčního řízení. Za subjekty insolvenčního řízení se vzájemně odlišným postavením v procesně právním vztahu lze označit soud a účastníky řízení, přičemž vymezení pojmu účastníci řízení je užší pojem než pojem procesní subjekty, neboť mezi účastníky řízení se řadí pouze dlužník a věřitelé, kteří uplatňují své právo vůči dlužníku, kdežto mezi procesní subjekty patří i osoby odlišné od dlužníka a věřitelů.

Za procesní subjekty insolvenční zákon ve svém ustanovení § 9 označuje insolvenční soud, dlužníka, věřitele, kteří uplatňují svá práva vůči dlužníkovi, insolvenčního správce, státní zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení nebo do incidenčního sporu, a likvidátora dlužníka.

Předpokladem vzniku účastenství v insolvenčním řízení je existence právní osobnosti. Z obecného hlediska věřitel jako účastník řízení svou činností neboli svým právním jednáním ovlivňuje civilní proces. Aby věřitel mohl svým právním jednáním ovlivňovat řízení, musí být nositelem procesních práv a povinností, tj. nositel procesní způsobilosti. Dle ustanovení § 18 občanského soudního řádu způsobilost být účastníkem řízení má ten, kdo má právní osobnost, jinak jen ten, komu ji zákon přiznává. Každý může před soudem jako účastník samostatně právně jednat (procesní způsobilost) v tom rozsahu, v jakém je svéprávný. Občanský soudní řád určuje, kdo je oprávněn jednat před soudem za právnickou osobu, za stát, za územně samosprávný celek, jakož i stanoví pravidla pro zastoupení účastníků řízení. Tato úprava se obdobně použije i pro insolvenční řízení a incidenční spory.

Věřitel je účastník insolvenčního řízení, který uplatňuje své právo vůči dlužníku. Pojem účastníka řízení je potřeba chápat v přesně vymezeném procesním slova smyslu,

neboť jde o „*terminus technicus*“¹². Věřitel se zpravidla stává účastníkem insolvenčního řízení v okamžiku podání své přihlášky pohledávky do insolvenčního řízení a je účastníkem insolvenčního řízení až do okamžiku, kdy jeho účast v insolvenčním řízení skončí některým ze zákonem předvídaných způsobů. Věřitel se však může stát i účastníkem řízení podáním věřitelského insolvenčního návrhu, kdy tímto může zahájit insolvenční řízení vůči dlužníku, či svým věřitelským návrhem přistoupit do již zahájeného řízení. V případech podání insolvenčního návrhu samotným věřitelem vykonává věřitel značný vliv na řízení tím, že řízení může prostřednictvím svých dispozičních úkonů ovládat, tj. zahájit nebo zpětvzetím svého návrhu dokonce i zastavit. Pokud se věřitel stane účastníkem insolvenčního řízení pouze podáním přihlášky pohledávky, tyto možnosti nemá. Mimo výše uvedené věřitelé, kteří přihlásili do insolvenčního řízení své pohledávky vůči dlužníkovi, vykonávají svůj vliv na průběh insolvenčního řízení prostřednictvím věřitelských orgánů, kterými jsou schůze věřitelů a věřitelský výbor či zástupce věřitelů.

Věřitelé mohou také vystupovat jako účastníci řízení v incidenčních sporech, a to na straně žalobce nebo žalovaného. Vedlejší účastenství není v insolvenčním řízení přípustné, připouští se pouze v incidenčních sporech. Záměna účastníka, při které by insolvenční soud mohl souhlasit s vystoupením účastníka z řízení a připustit na jeho místo někoho jiného, není v insolvenčním řízení rovněž přípustné a není možný ani vstup do insolvenčního řízení .

Okruh účastníků insolvenčního řízení se může v průběhu řízení měnit. Může se tak stát prostřednictvím institutu procesního nástupnictví, a to singulárního či univerzálního. V otázce singulárního procesního nástupnictví má insolvenční zákon speciální úpravu k právní úpravě singulární sukcese, jinak upravené v ustanovení § 107 občanského soudního řádu, a to ve svém ustanovení § 18. V případě univerzální sukcese je potřeba postupovat dle ustanovení § 107 občanského soudního řádu, neboť právní úprava insolvenčního zákona neobsahuje zvláštní ustanovení.

¹² WINTEROVÁ, Alena et al. *Civilní právo procesní. Část druhá: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. 352 s. ISBN 978-80-7502-077-2. s. 142.

1.5.2. Další případy účastenství věřitele v insolvenčním řízení

Počet účastníků může být rozšířen i o jiné osoby, než jsou přihlášení věřitelé, pokud tyto osoby uplatňují své právo v insolvenčním řízení. Jiné osoby budou účastníky řízení po dobu, po kterou insolvenční soud o jejich právu jedná a rozhoduje.

Mezi tyto věřitele můžeme zařadit věřitele, který má pohledávku za majetkovou podstatou a který se do insolvenčního řízení nepřihlašuje. Po dobu moratoria lze za účastníky řízení považovat věřitele a osoby uvedené v seznamu závazků.

V souladu s ustanovením § 183 insolvenčního zákona se může jednat zejména o osoby, které ručí za závazky dlužníka, nebo které odpovídají za závazky společně a nerozdílně s dlužníkem. Tyto osoby se mohou stát účastníky insolvenčního řízení pouze v okamžiku, kdy do insolvenčního řízení nepřihlásí svou pohledávku věřitel dlužníka, vůči kterému tyto osoby za závazek dlužníka ručí nebo z něhož jsou spolu s dlužníkem zavázáni. V případě, že se tento věřitel do insolvenčního řízení přihlásí, stávají se automaticky účastníky řízení v okamžiku, kdy na místo dlužníka tomuto věřiteli něčeho plní. Nastupují tak *de facto* v rozsahu závazku, který sami uhradili, na místo původního věřitele, jehož účast v insolvenčním řízení, v rozsahu uhrazené pohledávky, končí. Ručitel musí vzniklou skutečnost oznámit insolvenčnímu soudu.

Specifický případ vzniku účastenství v insolvenčním řízení vyplývá také z ustanovení § 203 odst. 2 insolvenčního zákona. Dle tohoto ustanovení, pakliže zaměstnanec dlužníka neuplatní svou pracovněprávní pohledávku uvedenou v § 169 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona vůči insolvenčnímu správci, považuje se tato pohledávka za uplatněnou ve výši vyplývající z účetnictví dlužníka. Zaměstnanec dlužníka nemusí učinit žádný úkon, aby mu vznikl nárok na uspokojení jeho pracovněprávní pohledávky z majetkové podstaty dlužníka.

Obdobný režim jako pracovněprávní pohledávky zaměstnanců dlužníka pak mají v případě, že je prohlášen konkurz na majetek banky, pojišťovny, zajišťovny či spořitelního a úvěrního družstva nebo pobočky zahraniční banky či pobočky zahraniční pojišťovny, také všechny pohledávky, které vyplývají z účetnictví dlužníka. V tomto případě se za uplatněné v insolvenčním řízení považují nejen pohledávky za majetkovou podstatou nebo pohledávky jim na roveň postavené, ale také všechny pohledávky věřitelů, které měly být v insolvenčním řízení přihlášeny.

Další zvláštní způsob vzniku účastenství v insolvenčním řízení je pak upraven rovněž v ustanovení § 275 insolvenčního zákona. Jedná se o pohledávku manžela či manželky dlužníka, která vznikla vypořádáním společného jmění manželů po prohlášení konkurzu. Tato pohledávka se považuje za přihlášenou a uspokojí se v insolvenčním řízení stejně jako ostatní přihlášené pohledávky.

Posledním případem vzniku účastenství ve zvláštních případech je pohledávka vzniklá na základě vzájemného plnění z neúčinného právního úkonu. Není-li plnění poskytnuté dlužníku těmito osobami v majetkové podstatě rozpoznatelné nebo se v ní nenachází, považuje se pohledávka, která těmto osobám poskytnutím plnění dlužníku vznikla, za přihlášenou pohledávku a uspokojí se stejně jako tyto pohledávky.

1.6. Postavení známého věřitele

Věřitelé dlužníka jsou oprávněni od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku uplatnit v něm své pohledávky přihláškou, a to i v případě, že insolvenční soud ještě nezveřejnil výzvu k podávání přihlášek, přičemž insolvenční soud je povinen vyzvat věřitele, kteří chtějí své pohledávky uplatnit v insolvenčním řízení, aby podali přihlášku pohledávky. K přihláškám, které jsou podány po uplynutí propadné lhůty, insolvenční soud nepřihlíží a takto uplatněné pohledávky se v insolvenčním řízení neuspokojují.

Dle ustanovení § 430 insolvenčního zákona jsou známými věřiteli dlužníka ti, kteří mají své obvyklé místo pobytu, bydliště nebo sídlo v některém z členských států Evropské unie s výjimkou Dánska. Tato právní úprava se použije dle ustanovení § 426 a násl. tam, kde se vyskytuje tzv. Evropský mezinárodní prvek. Jde o situaci, kdy jsou hlavní zájmy dlužníka soustředěny v některém z členských států Evropské unie s výjimkou Dánska a současně alespoň jeden z věřitelů nebo část majetkové podstaty se nachází v některém z jiných členských států Evropské unie s výjimkou Dánska.

Pokud tyto věřitele insolvenční soud zná, dozví se o nich nebo ví, že by jimi mohli být, vyrozumí je neprodleně o zahájení insolvenčního řízení a o vydání rozhodnutí o úpadku. Tuto skutečnost se insolvenční soud případně předběžný správce nebo insolvenční správce dlužníka může dozvědět nejrůznějšími způsoby, přičemž při obvyklém chodu věcí buď z listin, jež je dlužník povinen předložit insolvenčnímu

soudu, z řádně vedeného účetnictví dlužníka anebo z jiných dlužníkem řádně vedených záznamů o stavu jeho majetku a závazků.

Dalším pramenem poznání v této věci je pak samotný návrh na zahájení insolvenčního řízení, případě jeho přílohy, v nichž budou tyto osoby označeny jako další věřitelé dlužníka, a to ať už samotným dlužníkem nebo věřitelem, který návrh na prohlášení úpadku podal a který je v podaném návrhu povinen osvědčit, že se dlužník nachází v úpadku, tzn. je povinen označit minimálně jednoho dalšího věřitele se splatnou pohledávkou¹³. Povinnost vyrozumět známé věřitele splní insolvenční soud tím, že jim zvlášť doručí rozhodnutí, kterým se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, a rozhodnutí o úpadku nebo jeho zkrácené znění. Známým věřitelům insolvenční soud zvlášť doručí i výzvu k podávání přihlášek pohledávek.

Výše popsaná situace představuje ideální stav, kdy insolvenční návrhovač, ať již dlužník sám či některý z jeho věřitelů, soud na existenci věřitele upozorní. Insolvenční soud pak v intencích výše citovaného ustanovení § 430 insolvenčního zákona známému věřiteli doručí rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení, rozhodnutí o úpadku a výzvu k podání přihlášky. Realita však může být zcela odlišná a soudní praxe zaznamenává případy, kdy je existence známého věřitele dlužníkem zcela záměrně zamlčena, takový věřitel např. není úmyslně uveden v seznamu závazků, případně v důsledku neposkytnutí součinnosti ze strany dlužníka a neúplnosti jeho účetních dokladů není existence takového věřitele dlužníka vůbec známa. V těchto případech se pak zahraniční věřitel o možnosti přihlásit svoji pohledávku do insolvenčního řízení vedeného českým insolvenčním soudem může sám dozvědět až ve fázi, kdy již uplynula lhůta pro podání přihlášek pohledávek ve smyslu ustanovení § 173 insolvenčního zákona, resp. se až v této době stane pro insolvenční soud známým věřitelem¹⁴. Dlužník, který nekoná s péčí řádného hospodáře a nevede řádné záznamy o stavu svého majetku a o svých závazcích, nebo který neplní řádně a včas povinnost předložit soudu seznam závazků, nemá právo spoléhat na to, že věřitel přijde v důsledku dlužníkovy nedbalosti o možnost přihlásit pohledávku do insolvenčního řízení. Je rovněž zjevné, že věřitel dlužníka, který má své

¹³ KOZÁK, Jan et al. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1272 s. ISBN 978-80-7357-243-3. s. 233.

¹⁴ MACHAČ, Martin. *Přihláška pohledávky známého zahraničního věřitele* [online]. Praha: epravo.cz, červen 2012 [cit. 2016-09-25]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/prihlaska-pohledavky-znameho-zahranicniho-veritele-do-insolvenčního-řízení-v-cr-83207.html>.

obvyklé místo pobytu, bydliště nebo sídlo v některém z členských států Evropské unie s výjimkou Dánska, o kterém však do uplynutí propadné lhůty určené v rozhodnutí o úpadku k podávání přihlášek do insolvenčního řízení nevyjde v insolvenčním řízení ničeho najevo ani z dlužníkem řádně vedeného účetnictví nebo jiných záznamů o majetku a závazcích dlužníka, s nimiž se insolvenční správce včas seznámil, ani jinak, nebude pro tuto dobu pokládán za známého věřitele dlužníka. Tím, že okolnosti rozhodné pro závěr, že jde o známého věřitele dlužníka, vyjdou při obvyklém chodu věci najevo později, není insolvenční správce ani insolvenční soud zbaven povinnosti postupovat ohledně takového věřitele ve smyslu ustanovení § 430 insolvenčního zákona, zmeškaná lhůta k podání přihlášky se však takovému věřiteli nevrací¹⁵.

Skutkově obdobný případ, avšak se zcela opačným rozhodnutím ve věci, byl předmětem rozhodování Vrchního soudu v Olomouci, který v usnesení sp. zn. 2 VSOL 175/2011-P227-7 ze dne 31. 3. 2011, jako soud odvolací, dospěl k závěru, že právní jistota účastníků nebude oslabena, když přihlášku pohledávky odvolatele neposoudí jako opožděnou a připustí, aby uspokojení této pohledávky bylo předmětem tohoto insolvenčního řízení. V opačném případě by odvolateli, který nemá rovnou příležitost účinně využít informací zveřejněných v insolvenčním rejstříku, bylo upřeno jeho právo přihlásit se se svou pohledávkou do insolvenčního řízení. Tento výklad ustanovení § 173 odst. 1 insolvenčního zákona ve vztahu k ustanovení § 430 insolvenčního zákona je v daných skutkových okolnostech podle názoru citovaného soudu nejen eurokonformní, ale je také v souladu se zásadami insolvenčního řízení stanovených v ustanovení § 5 insolvenčního zákona, které odrážejí princip spravedlivého procesu v tomto typu soudního řízení¹⁶.

¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSČR 13/2010 ze dne 31. 5. 2012.

¹⁶ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 2 VSOL 175/2011-P227-7 ze dne 31. 3. 2011.

2. Průběh insolvenčního řízení do rozhodnutí o úpadku

2.1. Úpadek

Předpokladem pro zahájení insolvenčního řízení je dlužníkuv úpadek, přičemž insolvenční zákon ve svém ustanovení § 3 předvídá dvě formy úpadku, a to platební neschopnost a předlužení. Zatímco platební neschopnost zákon připouští u všech dlužníků, tj. jak u fyzických, tak u právnických osob, předlužení se týká pouze dlužníka, který je právnickou osobou či fyzickou osobou podnikatelem¹⁷.

V případě úpadku pro platební neschopnost musí být kumulativně splněny tři podmínky. Dlužník musí mít více věřitelů, musí mít peněžité závazky po lhůtě splatnosti po dobu delší 30 dnů a tyto závazky nesmí být schopen plnit.

Podmínka mnohosti věřitelů je splněna tehdy, pokud má dlužník alespoň dva různé věřitele, z nichž každý má vůči dlužníku pohledávku po lhůtě splatnosti. Tento předpoklad úpadku není naplněn pouze jednou solidární pohledávkou věřitelů. Jde zde o jeden závazek s několika subjekty na straně věřitelů. Každý ze solidárních věřitelů má sice své samostatné právo k uplatnění pohledávky, leč dlužník je příslušné plnění povinen poskytnout toliko jednou¹⁸. Zákon výslovně nevylučuje, aby tzv. druhý věřitel nabyl pohledávku postoupením její části, zavádí však korektiv z důvodu účelového postupování části pohledávky jednoho věřitele na další subjekt, který stanoví ve svém ustanovení § 143 odst. 2 tak, že dalším věřitelem není ten, na něhož byla převedena pohledávka v posledních 6 měsících před zahájením insolvenčního řízení.

Ohledně výše peněžitého závazku insolvenční zákon nestanoví žádná pravidla, tudíž věřitel může uplatnit svou pohledávku bez ohledu na její výši.

U podmínky neschopnosti plnění závazků dlužníkem se uplatňuje dle ustanovení § 3 odst. 2 insolvenčního zákona alternativně vyvratitelná právní domněnka, a to že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže

- a) zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo
- b) neplní své peněžité závazky po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo

¹⁷ HÁSOVÁ, Jiřina et al. *Insolvenční řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 280 s. ISBN 978-80-7400-459-9. s. 6.

¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Odo 1121/2004 ze dne 30. 1. 2007.

c) není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo

d) nesplnil povinnost předložit seznamy svého majetku, kterou mu uložil insolvenční soud.

V případě úpadku z důvodu předlužení musí být naplněny kumulativně dvě podmínky, a to podmínka mnohosti věřitelů a podmínka, že souhrn závazků dlužníka převyšuje hodnotu jeho majetku. Při stanovení hodnoty majetku je nutné přihlídnout také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat.

Zahájit insolvenční řízení je možné i z důvodu hrozícího úpadku. O hrozící úpadek jde tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.

2.2. Zahájení insolvenčního řízení

Insolvenční řízení je řízením návrhovým, tj. lze jej zahájit pouze k návrhu aktivně legitimovaného subjektu, tudíž toto řízení nelze zahájit *ex officio*, tj. z úřední povinnosti či iniciativy samotného soudu. Insolvenční řízení je zahájeno dnem, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu. Zahájení insolvenčního řízení oznámí insolvenční soud vyhláškou, kterou zveřejní nejpozději do 2 hodin poté, kdy mu došel insolvenční návrh. Jestliže insolvenční návrh dojde insolvenčnímu soudu v době, kdy do skončení úředních hodin insolvenčního soudu zbývají méně než 2 hodiny, nebo ve dnech pracovního klidu, zveřejní insolvenční soud tuto vyhlášku nejpozději do 2 hodin po zahájení úředních hodin nejbližšího pracovního dne insolvenčního soudu, a to dle ustanovení § 101 insolvenčního zákona.

Věcně příslušné jsou k řízení v prvním stupni krajské soudy, místně příslušné jsou pak soudy, v jejichž obvodu se nalézá obecný soud dlužníka. Obecný soud dlužníka upravuje obecný právní předpis, kterým je občanský soudní řád. Obecným soudem fyzické osoby je okresní soud, v jehož obvodu má bydliště nebo soud, v jehož obvodu se fyzická osoba zdržuje. Dle ustanovení § 85 občanského soudního řádu je obecným soudem fyzické osoby, která je podnikatelem, ve věcech vyplývajících z podnikatelské činnosti okresní soud, v jehož obvodu má tato osoba své sídlo, přičemž obdobně je to také

u osoby právnické. O alternativní místní příslušnost se jedná v případě, že jde o insolvenční řízení, v němž se má řešit úpadek nebo hrozící úpadek osoby tvořící s dlužníkem koncern. Jde-li o insolvenční řízení, v němž se má řešit úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka, který je zahraniční osobou, a nebrání-li tomu přímo použitelný předpis práva Evropské unie, lze insolvenční řízení zahájit i u insolvenčního soudu, v jehož obvodu je v České republice umístěn podnik nebo organizační složka podniku takového dlužníka.

V případě, že je insolvenční návrh podán k nepřislušnému soudu a přitom určení správné příslušnosti soudu je jednou z procesních podmínek řízení, postupuje soud při zkoumání této podmínky z vlastní iniciativy podle pravidel obsažených v občanském soudním řádu. Hlavním pravidlem ovládajícím příslušnost soudu, a to jak věcnou, tak místní, je zásada „*perpetuatio fori*“. Podle této zásady platí, že pro určení věcné a místní příslušnosti jsou až do skončení insolvenčního řízení rozhodné okolnosti, které tu jsou v době jeho zahájení.

Zatímco zkoumat věcnou příslušnost může soud kdykoliv za řízení, zkoumání místní příslušnosti z vlastní iniciativy soudu je podřízeno časovému testu, a to od zahájení řízení do skončení přípravného jednání, resp. do okamžiku, než začne jednat ve věci samé či do vydání věcného rozhodnutí bez nařízení jednání, a dále k námitce nedostatku místní příslušnosti účastníka řízení, která je vznesena při jeho prvním úkonu ve věci, který mu přísluší. Pokud se tak nestane, je procesní podmínka místní příslušnosti zhojena. V insolvenčním řízení se tak bude jednat zejména o rozhodnutí soudu o prohlášení úpadku dlužníka, ale i o odmítnutí insolvenčního návrhu nepřislušným soudem pro jeho bezdůvodnost.

2.3. Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení

Účinky zahájení insolvenčního řízení nastávají okamžikem zveřejnění vyhlášky v insolvenčním rejstříku, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení. Nestanoví-li zákon u některého ze způsobů řešení úpadku jinak, trvají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení do skončení insolvenčního řízení, a jde-li o reorganizaci, do schválení reorganizačního plánu.

Jakmile je insolvenční řízení výše uvedeným postupem zahájeno, věřitelé mohou uplatnit uspokojení svých práv přihláškou pohledávky. Zákon hovoří o tom,

že pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty nemohou být uplatněny žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou. Věřitelé mají možnost dozvědět se o zahájení insolvenčního řízení z insolvenčního rejstříku, který je informačním systémem veřejné správy a jeho obsah je přímo neomezeně dálkově přístupný v elektronické podobě na internetu. Otázkou je, co se stane v případě, že věřitel, kterému dlužník neplní svůj dluh, se do rejstříku nepodívá a zažaluje dlužníka u civilního soudu. Zákaz obsažený v § 109 odst. 1 insolvenčního zákona, tj. vést řízení u civilního soudu po zahájení insolvenčního řízení, má pro věřitele dva důsledky či sankce v závislosti na tom, v jaké fázi se insolvenční řízení nalézá. Na výše uvedenou otázku podává odpověď rozhodnutí Nejvyššího soudu¹⁹. Jakmile nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, zakládá zákaz obsažený v § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona nedostatek podmínek dle ustanovení § 103 občanského soudního řádu k vedení řízení o žalobě podané věřitelem v rozporu s tímto zákazem. Okamžik, kdy je v insolvenčním řízení postaveno najisto, že přihlášené pohledávky včetně těch, jež přihlásili zajištění věřitelé, budou uspokojovány v insolvenčním řízení podle pravidel zakotvených v insolvenčním zákoně, se pojí právě s právní mocí rozhodnutí o úpadku. Od právní moci rozhodnutí o úpadku je uvedený nedostatek podmínky řízení nedostatkem neodstranitelným a je namíste postup dle ustanovení § 104 odst. 1 občanského soudního řádu. Dokud není vyjasněno, zda zahájené insolvenční řízení bude ve své první fázi ukončeno pravomocným rozhodnutím o dlužníkově úpadku, je povinností obecného soudu, u něhož byla podána žaloba odporující pravidlu obsaženému v ustanovení § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, ponechat řízení o žalobě v klidu a nečinit žádné procesní úkony, případně řízení přerušit.

Pokud jde o právo na uspokojení ze zajištění ohledně majetku ve vlastnictví dlužníka nebo majetku náležejícího do majetkové podstaty, tj. majetku ve vlastnictví třetích osob, lze jej uplatnit a nově nabýt jen za podmínek stanovených tímto zákonem, to platí i pro zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitostech nebo exekutorského zástavního práva na nemovitostech, které bylo navrženo po zahájení insolvenčního řízení.

¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Cdo 3963/2011 ze dne 26. 1. 2012.

Se zahájením insolvenčního řízení je spojen též účinek nemožnosti provedení výkonu rozhodnutí či exekuce, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, ačkoliv jej lze proti povinnému dlužníku nařídit nebo zahájit. Nelze jej však provést a dokonat. K rozhodnutím a opatřením přijatým při provádění výkonu rozhodnutí nebo exekuce v rozporu s výše uvedeným omezením se v insolvenčním řízení nepřihlíží a insolvenční soud může dokonce pozastavit vykonatelnost nebo odložit právní moc rozhodnutí nebo opatření. Výjimkou z tohoto zákazu jsou pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené. U těchto pohledávek však lze provést nebo vést výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek náležející do majetkové podstaty dlužníka, omezeně a na základě rozhodnutí insolvenčního soudu. Smyslem tohoto ustanovení je ochrana majetku patřícího do majetkové podstaty a zabránění individuálního uspokojení věřitele na úkor kolektivního uspokojení ostatních věřitelů. Lze říci, že i přesto, že tento institut má chránit věřitele, je často zneužíván, a to jak ze strany dlužníka, tak věřitelů za účelem zabránění prodeje nemovitostí v exekuční dražbě.

Dále je potřeba zmínit, že u lhůt k uplatnění práv, přičemž těmi se rozumí běh promlčecích a prekluzivních lhůt, které lze uplatnit pouze přihláškou, po zahájení insolvenčního řízení nezačínají plynout, pakliže měly začít plynout po zahájení insolvenčního řízení, nebo dále neběží, pokud začaly běžet před zahájením insolvenčního řízení. Toto ustanovení chrání věřitele před promlčením či zánikem jejich nároků vůči dlužníku²⁰.

2.4. Insolvenční návrh

Jak už bylo uvedeno výše, insolvenční řízení lze zahájit pouze k návrhu aktivně legitimovaného subjektu. Aktivně legitimovaným navrhovatelem v insolvenčním řízení může být samotný dlužník, věřitel či věřitelé, jde-li o hrozící úpadek, anebo může insolvenční návrh podat i sám dlužník. Výjimku ze zásady, že insolvenční řízení je vedeno proti jednomu dlužníku, vůči němuž návrh směřuje, představuje tzv. společné oddlužení manželů, kdy manželé, z nichž každý samostatně je osobou oprávněnou podat

²⁰ KOZÁK, Jan et al. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1272 s. ISBN 978-80-7357-243-3. s. 180.

návrh na povolení oddlužení, mohou tento návrh podat společně, přičemž i přes výše uvedené je na ně nahlíženo jako na nerozlučné společenství a považují se za jednoho dlužníka. Insolvenční návrh může dále též podat zaměstnanec dlužníka, nabyvatel pohledávky či insolvenční správce jiného věřitele dlužníka.

Povinnost podat insolvenční návrh stíhá dlužníka, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou podnikající, který je povinen insolvenční návrh podat bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležitě pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku. Tuto povinnost má i tehdy, byl-li pravomocně zastaven výkon rozhodnutí prodejem jeho podniku nebo exekuce podle zvláštního právního předpisu proto, že cena majetku náležejícího k podniku nepřevyšuje výši závazků náležejících k podniku; to neplatí, má-li dlužník ještě jiný podnik. Povinnost podat insolvenční návrh mají i zákonní zástupci dlužníka, jeho statutární orgán a likvidátor dlužníka, který je právnickou osobou v likvidaci. Je-li těchto osob více a jsou-li oprávněny jednat jménem dlužníka samostatně, má tuto povinnost každá z nich. Insolvenční návrh podávají jménem dlužníka, přičemž tato povinnost podat insolvenční návrh není splněna, bylo-li řízení o insolvenčním návrhu vinou navrhovatele zastaveno nebo byl-li jeho insolvenční návrh odmítnut.

Návrh musí být v listinné podobě opatřen úředně ověřeným podpisem osoby, která jej podala, nebo v elektronické podobě jejím uznávaným elektronickým podpisem, nebo zaslán prostřednictvím její datové schránky; jinak se k němu nepřihlíží. Je-li insolvenční návrh podáván elektronicky zástupcem insolvenčního navrhovatele na základě procesní plné moci, musí být k insolvenčnímu návrhu připojena procesní plná moc, která je buď elektronicky podepsaná zmocnitelem, nebo opatřena podpisem s úředním ověřením zmocnitelem a konvertována do elektronické podoby. Při autorizované konverzi dochází k úplnému převedení dokumentu z listinné podoby do elektronické. Dokument, který provedením konverze vznikl, má stejné právní účinky jako ověřená kopie dokumentu, jehož převedením výstup vznikl²¹.

Insolvenční návrh musí kromě obecných náležitostí podání obsahovat zvláštní náležitosti, a to označení insolvenčního navrhovatele a označení dlužníka, kterého se týká, popřípadě označení jejich zástupců. Fyzická osoba musí být označena jménem, příjmením a bydlištěm a v případě, že jde o podnikatele, též identifikačním číslem.

²¹ Ustanovení § 22 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, v platném znění.

Právnícká osoba musí být označena obchodní firmou nebo názvem, sídlem a identifikačním číslem. Je-li navrhovatelem stát, musí insolvenční návrh obsahovat označení příslušné organizační složky státu, která za stát před insolvenčním soudem vystupuje.

V insolvenčním návrhu musí být dále uvedeny rozhodující skutečnosti, které osvědčují dlužníkův úpadek, respektive je zde pravděpodobnost rozhodných zjištění o úpadku dlužníka nebo jeho hrozícího úpadku (nemusí být zachován postup pro jednotlivé důkazní prostředky), těmito skutečnostmi jsou zejména skutečnosti uvedené v ustanovení § 3 insolvenčního zákona, přičemž nepostačí, pokud se insolvenční navrhovatel omezí jen na obecná tvrzení, která by případně jen opakovala dikci zákona. Nestačí tak obecné tvrzení, že „*dlužník má více věřitelů*“ nebo, že „*dlužník je v úpadku*“ a podobně. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí k tomu konstatoval, že povinnost vyličit v insolvenčním návrhu rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek, není splněna ani tím, že insolvenční navrhovatel ohledně těchto skutečností odkáže na listinný důkaz, který připojí k insolvenčnímu návrhu jako přílohu²².

Dále zde musejí být uvedeny skutečnosti, ze kterých vyplývá oprávnění podat návrh, není-li insolvenčním navrhovatelem dlužník, označeny důkazy, kterých se insolvenční navrhovatel dovolává, a musí z něj být patrné, čeho se návrhem insolvenční navrhovatel domáhá.

Návrhovým petitem se insolvenční navrhovatel domáhá vydání rozhodnutí o úpadku. Tento petit musí být úplný, určitý a srozumitelný, i přestože insolvenční soud tímto petitem není vázán a může jej formulovat i jinak. Výrok soudu musí však odpovídat tomu, čeho se navrhovatel skutečně domáhá. Není však samozřejmě povinností insolvenčního navrhovatele domáhat se insolvenčním návrhem vydání všech výroků, které insolvenční soud uvádí ve svém rozhodnutí o úpadku. Insolvenčním návrhem se ovšem musí insolvenční navrhovatel domáhat zjištění úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka a zpravidla také způsobu řešení úpadku, neboť v určitých případech lze s rozhodnutím o úpadku ve smyslu ustanovení § 136 insolvenčního zákona spojit též rozhodnutí o způsobu řešení úpadku.

²² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSČR 1/2008 ze dne 27. 1. 2010.

Insolvenční návrh je nutné předložit s potřebným počtem stejnopisů tak, aby jeden stejnopis zůstal u insolvenčního soudu a aby každý, komu se doručuje, dostal jeden stejnopis. Insolvenční navrhovatel je povinen k insolvenčnímu návrhu připojit předepsané přílohy a listinné důkazy, kterých se dovolává; přílohy a listiny však nejsou součástí insolvenčního návrhu.

2.5. Rozhodnutí o úpadku

Insolvenční soud vydá rozhodnutí o úpadku, je-li osvědčením nebo dokazováním zjištěno, že dlužník je v úpadku nebo že mu úpadek hrozí. Z výše uvedeného plyne, že pro vydání rozhodnutí o úpadku postačí splnit jednu z podmínek.

Insolvenční soud spojí s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o prohlášení konkursu, je-li dlužníkem osoba, u které tento zákon vylučuje řešení úpadku reorganizací nebo oddlužením. Jestliže dlužník společně s insolvenčním návrhem, ve kterém jako způsob řešení úpadku navrhuje reorganizaci, předloží reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů, počítanou podle výše jejich pohledávek, a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů, počítanou podle výše pohledávek, spojí insolvenční soud s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o způsobu řešení úpadku.

Jestliže dlužník společně s insolvenčním návrhem podá návrh na povolení oddlužení, spojí insolvenční soud s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o způsobu řešení úpadku. Nejde-li o případ podle ustanovení § 148 insolvenčního zákona, rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku samostatným rozhodnutím vydaným do 3 měsíců po rozhodnutí o úpadku; nesmí však rozhodnout dříve než po skončení schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku.

Rozhodnutím insolvenčního soudu o způsobu řešení úpadku se rozumí, jde-li o konkurs nebo o některý ze zvláštních způsobů řešení úpadku, rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, jde-li o reorganizaci, rozhodnutí o povolení reorganizace, a, jde-li o oddlužení, rozhodnutí o povolení oddlužení, a to dle ustanovení § 4 odst. 2 insolvenčního zákona.

3. Třídění pohledávek v insolvenčním řízení podle způsobu uplatnění

Věřitelé, kteří uplatňují své nároky v insolvenčním řízení, by měli být schopni správně právně kvalifikovat své nároky a následně své nároky zařadit do příslušné skupiny pohledávek rozlišovaných insolvenčním zákonem. Třídění pohledávek podle způsobu uplatnění spočívá zejména v povaze jednotlivých pohledávek a jejich vzniku. Na toto třídění můžeme nahlížet ze dvou hledisek, a to, zda se musí uplatňovat přihláškou nebo jiným způsobem, anebo zda se uspokojují v průběhu insolvenčního řízení nebo v jeho závěru. V této kapitole se podrobně zabývám tzv. jinými způsoby uplatnění pohledávek než přihláškou pohledávky. Pohledávky, které věřitelé uplatňují přihláškou pohledávky, jsou předmětem zkoumání až v kapitole následující.

3.1. Pohledávky za majetkovou podstatou

V insolvenčním řízení platí zásada, že přihlásit je nutné všechny pohledávky s výjimkou těch, o nichž insolvenční zákon výslovně uvádí, že se nepřihlašují. Patří k nim zejména pohledávky za majetkovou podstatou. Pohledávky za majetkovou podstatou rozděluje zákon do dvou skupin, a to z hlediska temporálního vzniku pohledávky. V jedné skupině jsou zařazeny pohledávky, které vznikly po zahájení insolvenčního řízení nebo po vyhlášení moratoria, a jejichž výčet je taxativní. Jde jednak o náklady procesních subjektů, které jim vzniknou v těchto fázích insolvenčního řízení, a jednak náklady provozu dlužníka podniku. Do druhé skupiny řadí zákon taxativně vypočtené pohledávky v ustanovení § 168 odst. 2 insolvenčního zákona, které vzniknou po rozhodnutí o úpadku²³.

Majetkovou podstatou se rozumí majetek, který je určen k uspokojení dlužnických věřitelů. Rozsah majetkové podstaty se pak odvíjí od skutečnosti, zdali insolvenční návrh podal sám dlužník nebo věřitel. V případě, že insolvenční návrh podal dlužník, náleží do majetkové podstaty majetek, který dlužníkovi patřil k okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, jakož i majetek, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení. Podal-li insolvenční návrh věřitel, náleží

²³ HÁSOVÁ, Jiřina et al. *Insolvenční řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 280 s. ISBN 978-80-7400-459-9. s. 113.

do majetkové podstaty majetek, který dlužníkovi patřil k okamžiku, kdy nastaly účinky předběžného opatření, kterým insolvenční soud zcela nebo zčásti omezil právo dlužníka nakládat s jeho majetkem, majetek, který patřil dlužníkovi k okamžiku, kdy nastaly účinky rozhodnutí o úpadku dlužníka, a majetek, který dlužník nabyt v průběhu insolvenčního řízení poté, co nastaly účinky těchto rozhodnutí. Majetek jiných osob než dlužníka, náleží do majetkové podstaty, stanoví-li to zákon, zejména jde-li o plnění z neúčinných právních úkonů. Pro účely zpeněžení se na takový majetek pohlíží jako na majetek dlužníka²⁴.

3.1.1. Pohledávky za majetkovou podstatou, které vznikly po zahájení insolvenčního řízení

Ustanovení § 168 insolvenčního zákona taxativně určuje, co jsou pohledávky za majetkovou podstatou, pokud vznikly po zahájení insolvenčního řízení nebo po vyhlášení moratoria. Jsou jimi

a) Náhrada hotových výdajů a odměna předběžného správce

Insolvenční soud může ještě před rozhodnutím o úpadku dlužníka ustanovit svým rozhodnutím ustanovit předběžného insolvenčního správce. Takové rozhodnutí má charakter předběžného opatření. Povinnost ustanovit předběžného insolvenčního správce má insolvenční soud obligatorně v případě, že dlužníka omezí v nakládání s majetkovou podstatou v širším rozsahu, než je vymezeno v ustanovení § 111 insolvenčního zákona.

V praxi se jedná o případy, kdy je vůči dlužníkovi zahájeno insolvenční řízení k návrhu věřitele překvapivě a dlužník nestačil tzv. schovat všech svůj nemovitý majetek, a tudíž činí veškeré možné kroky, aby zkrátil potenciální věřitele na jejich právech. Povinností předběžného insolvenčního správce je potom provést opatření k zajištění dlužníkovy majetku, přičemž v souvislosti s tímto insolvenčním správcem vznikají náklady na jeho činnost.

Obecně lze za hotové výdaje správce považovat náklady spojené se zajišťováním, zabezpečením, vymáháním a prodejem majetkové podstaty, jakož i náklady spojené s přezkumem přihlášek, a to zejména náklady administrativního charakteru. Hotové výdaje správce se mohou do určité míry překrývat s náklady spojenými s udržováním a správou majetkové podstaty. Hotovými výdaji správce jsou rovněž platby na základě

²⁴ Podrobněji viz ustanovení § 205 insolvenčního zákona.

smluv uzavřených se třetími osobami ve smyslu ustanovení § 39 odst. 2 insolvenčního zákona a rovněž náklady spojené s využitím právních, ekonomických a jiných specializovaných odborníků ve smyslu tohoto ustanovení.

Právní úprava odměny správce ve smyslu insolvenčního zákona musí zejména reflektovat různé způsoby řešení úpadku a je podrobně upravena ve vyhlášce č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů. Insolvenční soud rozhodne o výši nákladů předběžného správce na základě vyúčtování, které předběžný správce předloží. Odměnu předběžného správce určí insolvenční soud nejpozději v rozhodnutí o úpadku s přihlédnutím k rozsahu činnosti předběžného správce.

b) Náhrada nutných výdajů a odměna likvidátora dlužníka a správce podniku dlužníka za součinnost poskytnutou předběžnému správci nebo insolvenčnímu správci

Likvidátor dlužníka vykonává v insolvenčním řízení svou působnost v rozsahu, v jakém nepřešla na insolvenčního správce. Do jeho působnosti patří i součinnost s insolvenčním správcem uložená zákonem dlužníkovi. Působnost vykonává likvidátor dlužníka od podání insolvenčního návrhu a jde-li o insolvenční návrh věřitele, od rozhodnutí o úpadku. V souvislosti se svou činností v insolvenčním řízení má likvidátor dlužníka právo na náhradu nutných výdajů a na přiměřenou odměnu, jejíž výši určí insolvenční soud na návrh insolvenčního správce v souladu se zvláštním právním předpisem. Nicméně aby mohl insolvenční soud v souladu s ustanovením § 70 odst. 3 insolvenčního zákona přiměřenou odměnu určit a rozhodnout o úhradě hotových výdajů, je nezbytné, aby likvidátor svůj nárok řádně doložil, to je provedl časový rozpis svých úkonů a rozpis nákladů.

c) Náhrada nutných výdajů a odměna členů a náhradníků věřitelského výboru

Podle ustanovení § 60 odst. 2 insolvenčního zákona členové a náhradníci věřitelského výboru mají právo na náhradu nutných výdajů spojených s výkonem funkce a na přiměřenou odměnu, jejíž výši určí insolvenční soud. Podle výše uvedeného ustanovení může věřitelský výbor při své činnosti využívat služeb právních, ekonomických a jiných specializovaných odborníků. Náklady, které tím členům nebo náhradníkům věřitelského výboru vzniknou, lze hradit z majetkové podstaty pouze se souhlasem insolvenčního soudu. Při udělování souhlasu insolvenční soud zkoumá účelnost vynaložených nákladů, jejich rozsah v porovnání s celkovým rozsahem

majetkové podstaty a přínos pro majetkovou podstatu. Je-li souhlas udělen, jde o pohledávku za majetkovou podstatou. Způsob určení nutných výdajů a odměny členů a náhradníků věřitelského výboru a jejich nejvyšší přípustnou výši stanoví prováděcí právní předpis.

d) Náhrada zálohy na náklady insolvenčního řízení

Insolvenční soud může před rozhodnutím o insolvenčním návrhu uložit insolvenčnímu navrhovateli, aby ve stanovené lhůtě zaplatil zálohu na náklady insolvenčního řízení, je-li to nutné ke krytí nákladů řízení a prostředky k tomu nelze zajistit jinak. To platí i tehdy, je-li zřejmé, že dlužník nemá žádný majetek. Tuto zálohu nelze uložit insolvenčnímu navrhovateli – zaměstnanci dlužníka, jehož pohledávka spočívá pouze v pracovněprávních nárocích. Povinnost zaplatit zálohu neuloží insolvenční soud dlužníku, o jehož insolvenčním návrhu může rozhodnout bez zbytečného odkladu tak, že vydá rozhodnutí o úpadku, s nímž spojí rozhodnutí o povolení oddlužení. Výši zálohy může insolvenční soud určit až do částky 50 000,- Kč. Je-li insolvenčních navrhovatelů více, jsou povinni zaplatit zálohu společně a nerozdílně. Nebude-li záloha na náklady insolvenčního řízení ve stanovené lhůtě zaplacená, může insolvenční soud před rozhodnutím o insolvenčním návrhu insolvenční řízení zastavit, a neučiní-li tak, může přikročit k jejímu vymáhání, přičemž o tom musí insolvenčního navrhovatele poučit. Nejde-li o dlužníka, může osoba, která zaplatila zálohu na náklady insolvenčního řízení, uplatnit její náhradu v insolvenčním řízení jako pohledávku za majetkovou podstatou²⁵.

e) Pohledávky věřitelů vzniklé za trvání moratoria ze smluv podle § 122 odst. 2 insolvenčního zákona

Pohledávky věřitelů vzniklé za trvání moratoria ze smluv podle ustanovení § 122 odst. 2 insolvenčního zákona, jimiž se rozumí závazky bezprostředně související se zachováním provozu podniku vzniklé v posledních 30 dnech před vyhlášením moratoria nebo po něm, je dlužník po dobu trvání moratoria oprávněn hradit přednostně před dříve splatnými závazky. Smlouvy na dodávky energií a surovin, jakož i další smlouvy o dodávkách zboží a služeb, které ke dni vyhlášení moratoria trvaly alespoň po dobu 3 měsíců, nemůže druhý účastník smlouvy po dobu trvání moratoria vypovědět

²⁵ Viz ustanovení § 108 insolvenčního zákona.

nebo od nich odstoupit pro prodlení dlužníka s placením úhrady za zboží nebo služby, ke kterému došlo před vyhlášením moratoria nebo pro zhoršení majetkové situace dlužníka, hradí-li dlužník na základě těchto smluv řádně a včas alespoň výše uvedené závazky. Započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele není po dobu trvání moratoria přípustné, ledaže insolvenční soud určí jinak předběžným opatřením. To platí i tehdy, jestliže zákonné podmínky tohoto započtení byly splněny před vyhlášením moratoria.

f) Pohledávky věřitelů z úvěrového financování, s výjimkou smluv uzavřených dlužníkem po schválení oddlužení

Insolvenční správce může pro udržení provozu podniku, který je součástí majetkové podstaty, uzavřít za obvyklých obchodních podmínek smlouvy o úvěru a obdobné smlouvy, jimiž jsou poskytnuty peněžní prostředky k provozu dlužníkovy podniku, včetně smluv o zajištění splnění těchto smluv.

3.1.2. Pohledávky za majetkovou podstatou, pokud vznikly po rozhodnutí o úpadku dlužníka

Pakliže vzniknou pohledávky za majetkovou podstatou až po rozhodnutí o úpadku dlužníka, uplatňují se vůči insolvenčnímu správci pořadem práva tak, jako by insolvenční správce byl v nich dlužníkem. Věřitel tuto pohledávku nebude přihlašovat do insolvenčního řízení, ale požádá o její proplacení insolvenčního správce. Pohledávky za majetkovou podstatou se uspokojují v plné výši, kdykoliv po rozhodnutí o úpadku, nestanoví-li insolvenční zákon jinak, a to v ustanovení § 168 odst. 3. Předpokladem k jejich uspokojení je dostatek majetku v majetkové podstatě.

3.2. Pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou

Pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou jsou další skupinou preferovaných pohledávek, které se uspokojují v plné výši, kdykoliv po rozhodnutí o úpadku, nestanoví-li insolvenční zákon v ustanovení § 169 odst. 2 jinak. Jejich výčet lze opět považovat za taxativní.

Pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou lze uspokojit v plné výši kdykoliv po rozhodnutí o úpadku, pokud na ně zbývají prostředky. Na rozdíl od pohledávek za podstatou, jež mohou z časového hlediska

vzniknout jen po zahájení insolvenčního řízení nebo po rozhodnutí o úpadku, nejsou pohledávky postavené jim na roveň tímto časovým rámcem omezeny.

Z věcného hlediska je významný taxativní výčet pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou s výhradou dalších pohledávek, o nichž to stanoví insolvenční zákon. Třeba předeslat, že i pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou se uplatňují vůči insolvenčnímu správci pořadem práva tak, jako by insolvenční správce byl v nich dlužníkem. Insolvenční správce uspokojí pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou z majetkové podstaty a pokud je neuspokojí v plné výši a včas, může se věřitel domáhat jejich splnění žalobou podanou proti insolvenčnímu správci, přičemž však nejde o incidenční spor²⁶.

Pracovněprávní pohledávky dlužníkůvých zaměstnanců se uplatňují přímo u insolvenčního správce, nikoli u insolvenčního soudu. Zaměstnanci uplatňují u insolvenčního správce jen tu část pohledávek, kterou jim neuhradil úřad práce dle zákona č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele. Není-li v insolvenčním zákoně stanoveno jinak, pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou se uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku. Úhrada pracovněprávních pohledávek dlužníkůvých zaměstnanců má mimo zákonem stanovených výjimek přednost před úhradou přihlášených pohledávek ostatních věřitelů. Na pracovněprávní pohledávky dlužníkůvých zaměstnanců se nevztahuje lhůta pro přihlášení pohledávek stanovená v rozhodnutí o úpadku. Tyto pohledávky lze uplatnit kdykoli v průběhu insolvenčního řízení. Pro uplatnění nároků zaměstnanců není předepsán žádný formulář. Tyto nároky se zpravidla dokládají pracovní smlouvou, mzdovým výměrem, výplatními páskami apod. Neuplatní-li dlužníkův zaměstnanec pracovněprávní pohledávku v jiné výši, pokládá se jeho pohledávka za uplatněnou ve výši vyplývající z účetnictví dlužníka nebo z evidence vedené podle zvláštního právního předpisu. Zaměstnanci dlužníka, kteří hodlají uplatnit své pohledávky v insolvenčním řízení, mohou uplatnění tohoto nároku zaslat insolvenčnímu správci. Zaměstnanec uvede, jakou částku mu případně vyplatil úřad práce a jakou částku a za jaké měsíce mu dlužník dluží.

²⁶ KOZÁK, Jan et al. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1272 s. ISBN 978-80-7357-243-3. s. 266.

Mezi další pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou jsou pohledávky věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví, pohledávky státu – Úřadu práce České republiky za náhradu mzdy vyplacené zaměstnancům a za prostředky odvedené podle zvláštních právních předpisů a pohledávky účastníků z penzijního připojištění se státním příspěvkem.

Co se týká pohledávek věřitelů na výživném ze zákona, tak v praxi se velmi často vyskytuje problém, jak řešit pohledávku na výživném při oddlužení prováděném formou splátkového kalendáře. Není pochyb o tom, že výživné, jakožto pohledávka ze zákona, musí být placena i v průběhu oddlužení. Nejednota však panuje v určení jakým způsobem, v jaké výši a hlavně z jakých prostředků by takovéto výživné mělo být placeno. Současná soudní praxe se většinou kloní k názoru, že pohledávku na výživném je nutno považovat za přednostní nárok i s ohledem na postavení této pohledávky v insolvenčním řízení dle ustanovení § 169 odst. 1 písm. e) insolvenčního zákona, a proto je často dlužníku stanovena povinnost plnit celé výživné (zpravidla ve výši určené soudem) z částky určené pro splátky nezajištěným věřitelům (na stejné úrovni jako platby insolvenčnímu správci). Tím ovšem dochází ke snižování míry uspokojení nezajištěných věřitelů²⁷.

Platí, že neuspokojí-li insolvenční správce pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené v plné výši a včas, může se věřitel domáhat jejich splnění žalobou proti insolvenčnímu správci.

3.3. Pohledávky, na které se hledí jako na přihlášené

Kromě pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených existují i další pohledávky, které věřitel nemusí do insolvenčního řízení přihlašovat přihláškou pohledávky a které se považují za přihlášené. Pro věřitele takových pohledávek pak neplatí žádná přihlašovací lhůta. Vzhledem k tomu, že věřitel není v dispozici s pohledávkou omezen, připouští zákon i u těchto pohledávek přihlášených ze zákona, aby věřitel upustil od vymáhání takové pohledávky a pohledávku vzal zpět.

²⁷ DEUTSCH, Erich. Pohledávky v insolvenčním řízení. *Konkursní noviny* [online]. Brno: cooper press, listopad 2008 [cit. 2016-09-12]. Dostupné z: <http://www.kn.cz/clanek/pohledavky-v-insolvencnim-rizeni-0>.

Do skupiny těchto pohledávek bude patřit pohledávka věřitele, kterého uvede dlužník v příloze k návrhu na moratorium v seznamu závazků²⁸. Tento věřitel bude považován za přihlášeného věřitele jen po dobu trvání moratoria. Pokud by však moratorium zaniklo a pokračovalo by insolvenční řízení či pokud by moratorium bylo vyhlášeno před zahájením insolvenčního řízení a dlužník podá insolvenční návrh, musel by věřitel podat přihlášku pohledávky ve stanovených lhůtách. Za přihlášenou pohledávku se považuje náhrada nákladů incidenčního sporu o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek přiznaná vůči dlužníkovi. Uspokojují se ve stejném pořadí jako pohledávka, o kterou se vedl spor²⁹.

Pohledávkou, kterou není potřeba do insolvenčního řízení přihlašovat, je dále pohledávka manžela dlužníka vzniklá po prohlášení konkurzu vypořádáním společného jmění manželů, neboť je ze zákona považována za pohledávku přihlášenou. Na rozdíl od pohledávek za majetkovou podstatou nebude insolvenčním správcem uhrazena kdykoliv z majetkové podstaty, ale uspokojí se stejným způsobem jako ostatní přihlášené pohledávky, tj. na základě rozvrhového usnesení. K pohledávkám, na které se hledí jako na přihlášené, patří i pohledávky oprávněné osoby, které vznikly vzájemným plněním z neúčinného právního úkonu³⁰. Insolvenční správce má vrátit plnění této osobě, a nelze-li plnění vrátit proto, že již v majetkové podstatě není nebo není rozpoznatelné, bude pohledávka uspokojena jako ostatní přihlášené pohledávky.

3.4. Pohledávky vyloučené z uspokojení v insolvenčním řízení

Některé pohledávky jsou z uspokojení v insolvenčním řízení vyloučeny a nelze je do insolvenčního řízení přihlásit³¹. Pokud by přesto byla některá z pohledávek přihlášena, která se v insolvenčním řízení neupokojuje, nemohl by insolvenční soud k ní přihlížet a takovou přihlášku pohledávky by odmítl rozhodnutím dle ustanovení § 185 insolvenčního zákona³².

²⁸ Ustanovení § 121 odst. 2 insolvenčního zákona.

²⁹ Podrobněji viz ustanovení § 202 insolvenčního zákona.

³⁰ Viz ustanovení § 237 odst. 4 insolvenčního zákona.

³¹ Podrobněji viz ustanovení § 170 insolvenčního zákona.

³² HÁSOVÁ, Jiřina et al. *Insolvenční řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 280 s. ISBN 978-80-7400-459-9. s. 137.

Podstata a účel pohledávek vyloučených z uspokojení v insolvenčním řízení jsou různá. Za zmínku stojí tzv. finanční úroky a úroky z prodlení. V insolvenčním řízení se neuspokojují žádným ze způsobů řešení úpadku úroky, úroky z prodlení a poplatky z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů, vzniklých před rozhodnutím o úpadku, pokud přirostly až v době po tomto rozhodnutí.

Prodlení dlužníka s placením jednotlivých splátek jeho dluhu zpravidla učiní splatnou celou pohledávku věřitele včetně příslušenství, tedy všechny dosud nezaplacené splátky se stanou najednou splatnými. V tomto případě nepřirostou finanční úroky po rozhodnutí o úpadku, nýbrž v okamžiku zesplatnění celého úvěru. Finanční úroky jsou cenou poskytnutých peněz, kterou v případě řádného splácení dluhu ve splátkách zaplatí dlužník věřiteli postupně a v případě prodlení se splácením nastupuje, respektive může nastoupit, povinnost splatit celý dluh, tedy dluh včetně úroků, najednou.

V případě, že je sjednán úrok, zajištěná pohledávka se úročí v rozsahu zajištění ode dne následujícího po dni rozhodnutí o způsobu řešení úpadku úrokovou sazbou dohodnutou před tím, než se dlužník dostal do prodlení, což však neplatí u úroku z prodlení. Je-li způsobem řešení úpadku konkurs a majetková podstata je zpeněžena podle ustanovení § 290 insolvenčního zákona, zvyšuje se přihlášená pohledávka zajištěného věřitele o úroky přirostlé.

4. Charakteristika pohledávek přihlašovaných

4.1. Peněžité a nepeněžité pohledávky

V insolvenčním řízení je možno uplatnit jak pohledávky peněžité, tak pohledávky nepeněžité. Jak už bylo výše zmíněno, pohledávkou se rozumí právo na určité plnění, které má majetkový charakter. Pohledávky, které se přihlašují do insolvenčního řízení, ať už peněžité či nepeněžité, je nutné vždy vyčíslit v penězích. Aby věřitel mohl přihlásit svou pohledávku do insolvenčního řízení, musí proto stanovit její cenu neboli hodnotu. Rozdíl mezi pojmy cena a hodnota spočívá v tom, že cena je skutečné vyčíslení pohledávky v peněžních jednotkách, za kterou se pohledávka reálně prodává, tedy jde o peníze nebo o jejich ekvivalent zaplacený prodávajícím původnímu vlastníku pohledávky. Hodnota neboli ohodnocení či ocenění pohledávky je pak pouze a jenom odhad vytvořený znalcem nebo jinou osobou k tomu oprávněnou³³.

Cena peněžité pohledávky je její jmenovitá hodnota a je zpravidla vyjádřena v české měně. Peněžité pohledávky vyjádřené v jiné než české měně, musí být přepočítány na českou měnu dle devizového kurzu trhu vyhlášeného Českou národní bankou, a to v závislosti na tom, kdy se pohledávka stala splatnou, tj. musí být určen rozhodný den splatnosti pohledávky. Stala-li se pohledávka splatnou před zahájením insolvenčního řízení, musí být vyčíslena podle devizového kurzu platného v den její splatnosti, stala-li se splatnou po zahájení insolvenčního řízení použije se kurz devizového trhu k okamžiku zahájení insolvenčního řízení. Požadavek na vyčíslování přihlašovaných pohledávek v českých korunách má dva praktické důvody. Prvním je přepočet na hlasy při hlasování na schůzi věřitelů, kdy jedna koruna pohledávky odpovídá jednomu hlasu, tak jak uvádí insolvenční zákon ve svém ustanovení § 49 odst. 1. Dalším důvodem pak je uspokojování pohledávek v českých korunách. U pohledávek, které se uplatňují jinak než přihláškou, nemusí být přepočet na české koruny nutný, neboť tyto nezakládají právo účastnit se schůze věřitelů a není vyloučeno, aby byly uspokojeny i jinak než peněžitým plněním.

³³ SCHÖNFELD, Jaroslav. *Moderní pohled na oceňování pohledávek: problém aktiv zvláště v insolvenčním řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 192 s. ISBN 978-80-7400-302-8. s. 40.

Jedná-li se o pohledávky nepeněžité nebo pohledávky neurčité hodnoty, musí být jejich výše určena odhadem, zejména pak dle zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, ve znění pozdějších předpisů³⁴. Výše uvedený zákon upravuje mimo jiné způsoby oceňování věcí, práv a jiných majetkových hodnot. Pohledávka jako právo na určité plnění se oceňuje obvyklou cenou. Obvyklou cenou se rozumí cena, která by byla dosažena při prodeji stejného, popřípadě obdobného majetku nebo při poskytování stejné nebo obdobné služby v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni ocenění. Přitom se zvažují všechny okolnosti, které mají na cenu vliv, avšak do její výše se nepromítají vlivy mimořádných okolností trhu, osobních poměrů prodávajícího nebo kupujícího ani vliv zvláštní obliby³⁵. Obvyklá cena vyjadřuje hodnotu věci a určí se porovnáním, přičemž v obchodním styku se obvyklou cenou rozumí cena tržní.

4.2. Splatné a nesplatné pohledávky

Splatnost pohledávky je jednou z jejích nejdůležitějších vlastností, neboť má řadu právních následků. Splatností se rozumí doba splnění neboli dospělost pohledávky. Splatnost lze přitom chápat jako určitou lhůtu, v jejímž běhu by měla být dlužníkem uspokojena. Splatnou pohledávkou je pak pohledávka existující, u níž doba splnění již uplynula a stala se tedy dospělou, vymahatelnou. V literatuře je doba splnění závazku vyložena dvojím způsobem – jednak jako doba, kdy dlužník měl povinnost závazek splnit, a dále doba, kdy závazek skutečně splnil³⁶. Vznikem pohledávky neboli vznikem práva na plnění obvykle počíná běžet doba splnění, která je zpravidla určena smlouvou či stanovena rozhodnutím soudu nebo vyplývá z právního předpisu a v jejímž průběhu jsou pohledávky ještě nesplatné. Posledním dnem této lhůty k plnění, kdy ještě může dlužník splnit svůj dluh, aniž by se dostal do prodlení, je den splnění, tedy den splatnosti, po jehož uplynutí se stávají pohledávky splatnými a věřiteli vzniká první možnost s úspěchem uplatnit svůj nárok u soudu. Vedle možnosti uplatnění nároku u soudu má pak splatnost vliv na běh promlčecích a prekluzivních lhůt.

³⁴ HÁSOVÁ, Jiřina. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010. 1128 s. ISBN 978-80-7400-320-2. s. 388.

³⁵ Viz ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů, v platném znění.

³⁶ KNAPP, Viktor. *Splnění závazků a jiné způsoby jejich zániku*. Praha: Československá akademie věd, 1955. s. 109.

Insolvenční zákon výslovně připouští možnost přihlásit do insolvenčního řízení vedle splatných pohledávek též nesplatné pohledávky, avšak zásadně v závislosti na konkrétním způsobu řešení úpadku. Splatnost nesplatné pohledávky insolvenční zákon výslovně řeší ve svém ustanovení § 250, v němž zavádí fikci splatnosti pohledávky. Nesplatná pohledávka se stává, dle uvedeného ustanovení, prohlášením konkurzu na majetek dlužníka automaticky splatnou, přičemž splatnost nastává bez ohledu na to, zdali věřitel pohledávku do insolvenčního řízení přihlásil či nepřihlásil.

Ustanovení § 173 odst. 3 insolvenčního zákona výslovně připouští přihlásit do insolvenčního řízení i pohledávku nesplatnou. Soudní judikatura se k možnosti přihlášení nesplatné pohledávky vyjádřila následující způsobem³⁷: „*V případě řešení dlužníkovra úpadku oddlužením by nesplatná pohledávka neměla být zařazena do splátkového kalendáře do okamžiku jejího zesplatnění*“. U pohledávek k jejichž splatnosti nedojde v průběhu plnění splátkového kalendáře, pak může nastat situace, že k jejich zařazení do splátkového kalendáře není přistoupeno nikdy. Tuto situaci lze analogicky přirovnat k nemožnosti podání žaloby na plnění k soudu pro nesplatnou pohledávku, neboť by soud tuto žalobu zamítl jako předčasnou.

4.3. Podmíněné a nepodmíněné pohledávky

Do insolvenčního řízení mohou věřitelé přihlásit pohledávku vázanou na podmínku. Tuto možnost zavádí ustanovení § 173 odst. 3 insolvenčního zákona. Podmínku můžeme charakterizovat jako jakési vedlejší ujednání závazkového právního vztahu, které činí následky tohoto právního vztahu závislé na nejisté budoucnosti. Právní podmínky teorie i platné právo rozlišuje na podmínky odkládací a podmínky rozvazovací. U podmínky odkládací nastanou účinky právního jednání, jakmile bude podmínka splněna. U podmínky rozvazovací nastupují účinky právního jednání ihned, avšak jsou-li splněny účinky podmínky, následky pominou.

V závislosti na typu podmínky je třeba posuzovat i pohledávky v insolvenčním řízení. Pohledávky, jejichž zánik je vázán na podmínku rozvazovací, nebudou v insolvenčním řízení činit větší problémy, protože ve chvíli uplatnění není o jejich existenci pochyb, po splnění rozvazovací podmínky zanikají, a tudíž přestávají být

³⁷ Rozsudek Krajského soudu v Plzni sp. zn. 139 ICm 3015/2011-24 ze dne 24. 1. 2012.

předmětem insolvenčního řízení. Jelikož se po dobu, po kterou jsou tyto pohledávky předmětem insolvenčního řízení, jedná o pohledávky existující, neumožňuje insolvenční zákon věřitele z důvodu vázanosti jeho pohledávky na rozvazovací podmínku jakkoli omezit zejména v jeho hlasovacích právech. Naopak problematickými mohou být pohledávky, jejichž vznik je buď ze smlouvy, nebo ze zákona vázán na splnění odkládací podmínky. Jedná se tedy o pohledávky, které mohou teprve v budoucnu vzniknout.

Nejčastěji se bude jednat o pohledávky dle ustanovení § 183 odst. 3 insolvenčního zákona. Toto ustanovení reaguje na výjimku ze zásady zakotvené v § 5 písm. d) téže zákona, která jinak zakazuje věřiteli domáhat se uspokojení své pohledávky mimo insolvenční řízení. Jedná se o možnost domáhat se souběžně s insolvenčním řízením splnění pohledávky na třetí osobě, která je vlastníkem věci, majetkové hodnoty či práva, kterými je zajištěna pohledávka věřitele³⁸. Jestliže tyto třetí osoby uspokojí pohledávku věřitele, vznikne jim pohledávka za dlužníkem, která se uspokojuje v insolvenčním řízení. Jelikož však insolvenční zákon v ustanovení § 136 odst. 3 a 4 stanoví poměrně krátké lhůty pro přihlášení pohledávky, mohlo by dojít k situaci, kdy třetí osobě vznikne pohledávka až po uplynutí lhůty pro podání přihlášky a tato bude v důsledku toho zbavena možnosti domáhat se uspokojení své pohledávky v insolvenčním řízení. Proto insolvenční zákon v ustanovení § 183 odst. 3 stanoví možnost třetích osob, které jsou vlastníky věci, majetkových hodnot nebo práv, kterými je zajištěna pohledávka vůči dlužníku, přihlásit takovou pohledávku do insolvenčního řízení, a to za splnění dvou kumulativních podmínek: 1) pohledávka bude uplatněna jako podmíněná, a 2) stejnou pohledávku neuplatnil věřitel samotný³⁹. Z takto uplatněných pohledávek plynou věřitelům pouze omezená práva a povinnosti, zejména při hlasování na schůzi věřitelů. „Plnohodnotným“ věřitelem se všemi právy a povinnostmi s tím spojenými se třetí osoba stane až ve chvíli, kdy uspokojí pohledávku věřitele za dlužníkem z titulu poskytnutého zajištění. Výše popsany postup přichází v úvahu pouze v případě, že dlužníkům věřitel sám pohledávku zajištěnou třetí osobou nepřihlásil. Ustanovení § 183 odst. 3 insolvenčního zákona se snaží vymýtit z úpadkového řízení opakované přihlašování

³⁸ HÁSOVÁ, Jiřina. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010. 1128 s. ISBN 978-80-7400-320-2. s. 402.

³⁹ KOZÁK, Jan et al. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1272 s. ISBN 978-80-7357-243-3. s. 235.

jednoho nároku, jednou z pozice věřitele a jednou z pozice ručitele nebo spoludlužníka, který by mohl v budoucnu za dlužníka plnit. Plní-li spoludlužník nebo ručitel za dlužníka, kterého se týká insolvenční řízení, v němž věřitel předmětnou pohledávku uplatnil, vstoupí spoludlužník nebo ručitel do pohledávky věřitele v rozsahu, ve kterém plnil za dlužníka⁴⁰.

4.4. Vykonatelné a nevykonatelné pohledávky

Vykonatelnost můžeme charakterizovat jako vlastnost rozhodnutí určitého orgánu, které je vynutitelné státní mocí. O vykonatelnou pohledávku se jedná tehdy, byla-li tato pohledávka přiznána pravomocným rozhodnutím soudu případně jiného orgánu veřejné moci, rozhodčího orgánu nebo vyplývá-li vykonatelnost z notářské či exekutorské doložky. Nevykonatelné pohledávky jsou pak všechny ostatní, kterým výše uvedená kvalita nebyla soudním či jiným rozhodnutím přiznána.

Pokud věřitel uplatňuje v insolvenčním řízení svou pohledávku, která je vykonatelná, insolvenční zákon výslovně uvádí, že věřitel musí v přihlášce pohledávky uvést skutečnosti, o které vykonatelnost opírá. S tím pak souvisí povinnost prokázat vykonatelnost pohledávky veřejnou listinou, a to dle ustanovení § 177 insolvenčního zákona. Odpověď na otázku, co jsou to veřejné listiny, nám podává subsidiárně použitelný předpis, kterým je občanský soudní řád. Tento zákon ve svém ustanovení § 134 uvádí, že se jedná o listiny vydané soudy České republiky nebo jinými státními orgány v mezích jejich pravomoci, jakož i listiny, které jsou zvláštními předpisy prohlášeny za veřejné.

Věřitel však může uplatňovat v insolvenčním řízení svou pohledávku, která mu byla přiznána rozhodcem či stálým rozhodčím soudem dle rozhodčího nálezu. Je potřeba zamyslet se nad tím, zdali může věřitel přihlásit svou pohledávku jako vykonatelnou na základě rozhodčího nálezu, neboť dle výše uvedené dikce rozhodčí nález sice může být vykonatelný, ale není veřejnou listinou. Nejvyšší soud se ve svém rozhodnutí⁴¹ dovolává ustanovení § 28 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (*dále i „rozhodčí zákon“*), podle kterého rozhodčí nález nabývá dnem

⁴⁰ KOZÁK, J. a kol.: *Insolvenční zákon a předpisy související*. 1. vydání. Praha. Wolters Kluwer ČR, 2008. 1272 s. ISBN 978-80-7357-375-1. s. 235.

⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Cdo 392/2011 ze dne 31. 7. 2013.

doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný. Z uvedeného může plynout, že je-li vykonatelnost pohledávky věřitelem odvozována od rozhodčího nález, tak za stávající právní úpravy taková pohledávka nemůže být do insolvenčního řízení jako vykonatelná přihlášena, resp. tak nemůže být na přezkumném jednání přezkoumána, třebaže jinak k jejímu vymožení exekuci naříditi lze. Dle mého názoru je však rozhodčí nález, který je vydáván rozhodci či stálými rozhodčími soudy veřejnou listinou, neboť jej výše uvedené ustanovení rozhodčího zákona staví na roveň soudnímu rozhodnutí.

Podobný vztah veřejné listiny a obdobných účinků jiné listiny byl řešen rovněž v judikatuře soudu. V předmětném případě⁴² byl řešen vztah prohlášení advokáta o pravosti podpisu a veřejné listiny. V řízení bylo namítáno, že má-li uvedené prohlášení stejné účinky jako „úřední ověření podpisu“, které veřejnou listinou je, musí být veřejnou listinou i zmiňované prohlášení advokáta. K tomu však Nejvyšší soud ČR uvedl, že: *„I když prohlášení advokáta (advokátního koncipienta) o pravosti podpisu, které má předepsané náležitosti, má stejné právní účinky jako úřední ověření podpisu vyžadované zvláštními právními předpisy, nejde z pohledu ustanovení § 134 občanského soudního řádu o veřejnou listinu. Tato prohlášení nevydávají soudy (jiné státní orgány) ČR a ani zvláštní právní předpisy, tj. zákon o advokacii či jiný právní předpis, je neprohlásily za veřejnou listinu“.*

Třídění pohledávek na vykonatelné a nevykonatelné má význam zejména při přezkumu pohledávek insolvenčním správcem. Věřitelé, jimž byla pohledávka přiznána pravomocným rozhodnutím a mohou svou pohledávku do insolvenčního řízení přihlásit jako vykonatelnou, mají lepší postavení v rámci případného incidenčního sporu, neboť to bude žalobce, kdo bude prokazovat neexistenci věřitelovy vykonatelné pohledávky. Proti vykonatelným pohledávkám přiznaným pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu lze navíc jako důvod popření pravosti či výše uplatnit jen skutečnosti, které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí.

Dle novelizovaného ustanovení § 191 odst. 2 insolvenčního zákona se v rámci insolvenčního řízení při přezkumném jednání pokládá za vykonatelnou každá přihlášená pohledávka, ohledně které věřitel prokáže, že se stala vykonatelnou nejpozději ke dni

⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 3461/2011 ze dne 25. 10. 2012.

rozhodnutí o úpadku. Při přezkumném jednání nelze považovat vykonatelnou pohledávku za nevykonatelnou z důvodů, pro které byla popřena. V pochybnostech rozhodne o tom, zda se pohledávka považuje pro účely jejího přezkoumání za vykonatelnou či nikoliv, do skončení přezkumného jednání insolvenční soud. Učiní tak usnesením, které se nedoručuje a proti němuž není přípustný opravný prostředek.

Uvedené je realizací posílení právní jistoty věřitelů, aby posouzení, zda pohledávka bude popřena jako vykonatelná, nebylo ponecháno na libovůli insolvenčního správce a aby bylo postaveno najisto, že konečné posouzení, zda se pohledávka přezkoumává jako vykonatelná, bylo v rukou insolvenčního soudu. Pochybnosti o vykonatelnosti pohledávek se v praxi týkají především rozhodčích nálezů, když málokterý správce přezkoumá pohledávku jako nevykonatelnou, je-li doložena pravomocným rozhodnutím soudu.

Veřejnou listinu prokazující vykonatelnost je třeba doložit nejpozději do okamžiku konání přezkumného jednání, na němž je předmětná pohledávka přezkoumávána. Řádné nedoložení vykonatelnosti nemá vliv na samotné přihlášení pohledávky, pohlíží se na ni však jako na nevykonatelnou.

4.5. Zajištěné pohledávky

Institut zajištění můžeme vymezit jako skupinu zvláštních právních prostředků, které upravují předpisy práva občanského. Cílem této skupiny občanskoprávních prostředků je zabezpečovat právní postavení věřitelů a umožnit jim, aby dosáhli vrácení plnění, které dlužníkovi ze své majetkové sféry poskytli. Toto zabezpečení právního postavení věřitele hlavního závazkového vztahu se realizuje vznikem dalšího, v tomto případě vedlejšího (akcesorického) právního vztahu. Posílení postavení věřitele lze pak spatřovat v tom, že tyto zajišťovací prostředky poskytují věřiteli další práva, která nevyplývají z hlavního závazkového vztahu mezi věřitelem a dlužníkem, nýbrž vyplývají právě z vedlejšího závazkového vztahu⁴³.

Věřitelé, kteří v insolvenčním řízení uplatňují své pohledávky vůči dlužníku, mohou mít tyto pohledávky zajištěny některým ze zajišťovacích prostředků, které

⁴³ KNAPPOVÁ, Marta et al. *Občanské právo hmotné*. 4. vydání. Praha. ASPI, 2005. 612 s. ISBN 80-7357-131-5. s. 130.

připouští platné právo. Insolvenční zákon ve svém ustanovení § 2 písm. g) uvádí taxativní výčet zajišťovacích prostředků, které věřitel může v insolvenčním řízení uplatnit. Věřitel, který má vůči dlužníkovi takto zajištěnou pohledávku, je dle insolvenčního zákona zajištěným věřitelem. Tímto věřitelem je pak ten věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to jen zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy.

Pohledávka, jejíž zaplacení je zajištěno zajišťovacím převodem práva, je pro účely insolvenčního řízení považována za pohledávku zajištěnou. V případě, že tedy věřitel má svou pohledávku zajištěnou zajišťovacím převodem práva a zajištění se rozhodne uplatnit v insolvenčním řízení, musí tak učinit zákonem stanoveným způsobem. V ustanovení § 166 insolvenčního zákona se uvádí, že zajištění věřitelé uplatňují své pohledávky přihláškou pohledávky, v níž se musí dovolat svého zajištění, uvést okolnosti, které je osvědčují, a připojit listiny, které se toho týkají. To platí i tehdy, jde-li o zajištěné věřitele, kteří mohou pohledávku vůči dlužníku uspokojit pouze z majetku poskytnutého k zajištění.

4.5.1. Uplatnění práva na zajištění s důrazem na zajišťovací převod práva

Základním rysem institutu zajišťovacího převodu práva je podmíněnost převodu práva z dlužníka na věřitele. Strany uzavírají smlouvu o zajišťovacím převodu práva s úmyslem, aby nešlo o převod trvalý, ale jen o převod dočasný, a to za účelem zajištění pohledávky věřitele. Podle aktuální judikatury Nejvyššího soudu⁴⁴ má být institut zajišťovacího převodu práva vnímán jako ujednání s rozvazovací podmínkou, a to i v případě, že rozvazovací podmínka není ve smlouvě o zajišťovacím převodu práva výslovně uvedena. Splněním rozvazovací podmínky se vlastníkem práva opět stává bez dalšího původní vlastník, tedy dlužník, který toto zajištění poskytl.

Dle dřívější právní úpravy, tj. dle zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, se často stávalo, že smlouva o zajišťovacím převodu práva byla stížena neplatností, a to zejména jednalo-li se o tzv. propadnou zástavu. Zakázána byla zejména ujednání,

⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 31 Odo 495/2006 ze dne 15. 10. 2008.

na základě kterých by se věřitel okamžikem prodlení dlužníka se zajištěným plněním stával trvalým neboli nepodmíněným vlastníkem převedeného práva, resp. by předmět zajišťovacího práva propadl v jeho prospěch, dále pak ujednání, na základě kterých by věřitel získal právo si předmět zajišťovacího převodu za určitou předem stanovenou cenu ponechat. Neplatná by byla také smlouva založená na podmínce odkládací, nikoli rozvazovací, tj. smlouva obsahující ujednání, na jehož základě by převáděné právo přešlo na věřitele až v okamžiku prodlení dlužníka s plněním takto zajištěného závazku.

Přesto však judikatura⁴⁵ později dospěla k závěru o vyloučení možnosti sjednat zajišťovací převod práva jako fiduciární. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (*dále i „občanský zákoník“*), však přinesl v tomto ohledu hned několik zásadních změn a předložil úpravu zcela odlišnou od současného judikatorního pojetí zajišťovacího převodu práva.

Jedná se zejména o možnost sjednat zajišťovací převod práva jako fiduciární, kdy zákonem presumované vypořádání stran při nesplnění zajišťovaného závazku dlužníkem se věřitel bez dalšího stane vlastníkem předmětu převodu, tedy převod se změní z podmíněného na nepodmíněný. Fiduciární převod práva má za následek zlepšení právního postavení věřitele tím, že na něj jeho dlužník či osoba třetí dočasně převádí své právo, zpravidla vlastnické, za účelem zajištění věřitelovy pohledávky. Je zřejmé, že v takových případech se musí nutně jednat o převod dočasný, resp. podmíněný. Zákonodárce v ustanovení § 2040 odst. 2 občanského zákoníku výslovně uvádí vyvratitelnou právní domněnku, že zajišťovací převod práva je převodem s rozvazovací podmínkou, což je rozdíl oproti předchozí právní úpravě, která tak nestanoví. Jelikož se však jedná o vyvratitelnou právní domněnku, je rovněž zřejmé, že i zde bude ponechána autonomie vůle stran a bude tedy možné ujednat zajišťovací převod práva jako převod fiduciární. Další výraznou změnou oproti současnému právnímu stavu je možnost smluvních stran ujednat si při zajišťovacím převodu práva propadnou zástavu, kdy se věřitel bez dalšího stává vlastníkem předmětu převodu práva. Dosud bylo takové ujednání považováno za absolutně neplatné⁴⁶.

Dle ustanovení § 174 odst. 3 insolvenčního zákona, jde-li o pohledávku zajištěnou, musí věřitel v přihlášce uvést, zda uplatňuje právo na její uspokojení

⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 31 Odo 495/2006 ze dne 15. 10. 2008.

⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 31 Odo 495/2006 ze dne 15. 10. 2008.

ze zajištění a označit druh zajištění a dobu jeho vzniku, přičemž nestane-li se tak, má se za to, že právo na uspokojení přihlašované pohledávky ze zajištění v insolvenčním řízení uplatněno nebylo. Právo na uspokojení ze zajištění lze uplatnit v přihlášce pohledávky, tj. v samotném formuláři přihlášky pohledávky, případně samotným podáním či doplněním přihlášky.

Právo na uspokojení ze zajištění musí být věřitelem uplatněno v insolvenčním řízení řádně a včas. Z časového hlediska tedy musejí věřitelé v přihlášce pohledávky takové právo uplatnit od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku. Dříve bylo možné právo na uspokojení ze zajištění měnit do konce přezkumného jednání, tj. do doby, než byla pohledávka věřitele zjištěna. Jednalo se o tzv. změnu pořadí. Po novele insolvenčního zákona je možné toto právo uplatnit pouze ve lhůtě stanovené v rozhodnutí o úpadku, a to dle na způsobu řešení úpadku ve lhůtě 30 dnů nebo 2 měsíců.

Aby pohledávka náležela do režimu zajištěných pohledávek, musí být zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty dlužníka. V obou případech náleží do majetkové podstaty také majetek, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení. I když předmět převodu zajišťovacího práva není v rozhodné době ve vlastnictví dlužníka, náleží přesto do majetkové podstaty dlužníka, neboť převod práva na věřitele je pouze převodem podmíněným, nejedná se o trvalý převod práva, nýbrž pouze o převod dočasný závislý na rozvazovací podmínce. V případě insolvence dlužníka náleží právo, které je předmětem zajišťovacího převodu práva, do majetkové podstaty a uspokojení tímto způsobem zajištěných pohledávek věřitele se realizuje v rámci insolvenčního řízení. V tomto řízení patří takový věřitel mezi zajištěné věřitele a má nárok na to, aby jeho zajištěná pohledávka byla uspokojena přímo z práva, které je předmětem zajišťovacího převodu.

Jiná situace nastane, jestliže právo uspokojit se z předmětu zajištění nastane dříve. Pak bude důležité znění smlouvy o zajišťovacím převodu práva, zejména na jaké podmínky je vázáno právo věřitele uspokojit se z poskytnutého zajištění. Nejčastěji bude toto právo spojeno s porušením závazku dlužníka řádně a včas splatit zajištěnou pohledávku. Podstatné z hlediska insolvenčního řízení je posouzení otázky, který okamžik je určující pro stanovení přednostní realizace zajišťovacího práva mimo insolvenční řízení před uplatněním zajištěné pohledávky v rámci insolvenčního řízení.

Dle již výše citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu⁴⁷ je rozhodujícím okamžikem až vlastní realizace zajišťovacího převodu práva, resp. její faktický výkon, a nikoliv samotný vznik práva věřitele realizovat předmět zajištění stanoveným způsobem⁴⁸.

Pro postavení věřitele a jeho možnost realizace zajištění je rozhodující okamžik zahájení insolvenčního řízení. Právo zpeněžit předmět zajištění končí okamžikem zahájení insolvenčního řízení. Od tohoto okamžiku může svou pohledávku uplatnit pouze jejím přihlášením do insolvenčního řízení. Pro omezení věřitelova oprávnění realizovat své zajištění ve formě zajišťovacího převodu práva je tedy vždy rozhodující okamžik zahájení insolvenčního řízení. Právní úkon, kterým by věřitel realizoval své zajištění až po zahájení insolvenčního řízení, bude neplatný pro rozpor se zákonem, a to podle obecných ustanovení občanského zákoníku. Insolvenční zákon obsahuje speciální ustanovení týkající se neplatnosti právních úkonů, jejichž cílem je řešit zjištění neplatnosti právního úkonu takovým způsobem, který by vylučoval neodůvodněné zkracování majetkové podstaty. Podle těchto ustanovení neplatnost právních úkonů v průběhu insolvenčního řízení zjišťuje pouze insolvenční soud, a to buď jako předběžnou otázku, nebo v rámci incidenčního sporu. Je-li insolvenční řízení zahájeno dříve, než má zajištěný věřitel možnost realizovat své zajištění, může být jeho pohledávka uspokojena pouze v rámci insolvenčního řízení. V něm vystupuje v pozici zajištěného věřitele a jako takový své pohledávky v rozsahu zajištění uspokojuje z majetkových hodnot, kterými byly jeho pohledávky zajištěny, resp. z výtěžku zpeněžení těchto majetkových hodnot. Tento postup platí zejména pro řešení úpadku konkurzem, na jehož základě obecně dochází k poměrnému uspokojování pohledávek věřitelů z výnosu zpeněžení majetkové podstaty. V případě, že existuje více zajištěných věřitelů, jejichž pohledávky jsou zajištěné stejnými majetkovými hodnotami, je pro pořadí jejich uspokojení rozhodující doba vzniku zajištění.

O jiný případ se jedná, pokud je úpadek dlužníka řešen oddlužením. Pokud věřitel uplatní své právo na uspokojení ze zajištění při oddlužení, tak bude uspokojen jen z výtěžku zpeněžení zajištění.

⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 31 Odo 495/2006 ze dne 15. 10. 2008.

⁴⁸ ŠPÍČKA, M. Zajišťovací převod práva v insolvenčním řízení. *Bulletin advokacie* 6/2010. Praha: Česká advokátní komora, červen 2010. ISSN 1210-6348. s. 30-35.

4.6. Příslušenství pohledávky

Zákonodárce v ustanovení § 513 občanského zákoníku obecně pro závazkové vztahy normuje, že příslušenstvím pohledávky jsou úroky, úroky z prodlení a náklady spojené s jejím vymáháním. Blíže se těmto nákladům tento základní soukromoprávní předpis nevěnuje, když předmětnou úpravu dále doplňuje právní předpis podzákonný, byť by se dalo polemizovat, nakolik sekundární předpis v tomto konkrétním případě předpis primární skutečně v mezích, nikoliv však nad rámec zákona provádí.

Závazkový právní vztah, jehož předmětem je peněžité plnění, může být, jak se obecně uznává v právní teorii a praxi hlavní nebo vedlejší. O hlavní závazkový vztah jde tehdy, směřuje-li jeho kauza přímo k zaplacení, resp. k získání určité částky peněz. Vedlejším peněžitým závazkovým vztahem je mimo jiné závazek dlužníka ze smlouvy nebo ze zákona zaplatit věřiteli úrok jako určitou poměrnou část zpravidla určenou procentní sazbou peněžitého závazku hlavního, přičemž tzv. úrokový právní vztah může vzniknout jen tehdy, byl-li mezi účastníky právního vztahu platně založen hlavní peněžitý závazkový právní vztah.

4.6.1. Úrok z prodlení

Povinnost dlužníka zaplatit úroky z prodlení je jedním z právních následků prodlení dlužníka se splněním peněžitého dluhu a spočívá v tom, že dlužník musí poskytnout věřiteli kromě vlastního plnění též stanovené procento z té části peněžitého dluhu, s nímž je v prodlení. V důsledku prodlení dlužníka nevzniká mezi účastníky nový závazkový právní vztah. Vznikne-li tedy dlužníku povinnost zaplatit věřiteli úroky z prodlení, dochází tím ke změně v obsahu práv věřitele a povinností dlužníka, tedy ke změně v obsahu závazkového právního vztahu spočívající v tom, že vedle povinnosti splnit závazek hlavní je dlužník povinen splnit též závazek vedlejší.

Povinnost platit úroky z prodlení nemůže trvat déle, než trvá závazek hlavní. Splněním dluhu nebo jeho zánikem z jiného důvodu zaniká také povinnost platit úroky z prodlení jako plnění vedlejšího závazkového právního vztahu. Zůstává tu jen povinnost zaplatit dospělé úroky z prodlení. Dojde-li k promlčení hlavního závazkového právního vztahu, nemůže se takový právní následek uplynutí času nevztahovat k závazku

vedlejšímu⁴⁹. Dle občanského zákoníku účinného do 31. 12. 2013 byly úroky z prodlení příslušenstvím pohledávky. Výše uvedené platilo i ve smyslu ustanovení § 1 odst. 2 věty druhé zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, tehdy, jde-li o pohledávku z úvěru nebo z jiných obchodních závazkových vztahů. Podle ustanovení § 1968 současného občanského zákoníku se dlužník, který svůj dluh řádně a včas nesplní, ocitne v prodlení. Po dlužníkovi, který je v prodlení se splácením peněžitého dluhu, může věřitel ve smyslu ustanovení § 1970 občanského zákoníku, který řádně splnil své smluvní a zákonné povinnosti, požadovat zaplacení úroku z prodlení, ledaže dlužník není za prodlení odpovědný.

Zákonné úroky z prodlení stanoví od 1. 1. 2014 nově nařízení vlády č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky obchodního věstníku a veřejných rejstříků právnických a fyzických osob vydané k provedení nového občanského zákoníku a dalších právních předpisů. Dochází k drobné změně mechanismu určení úrokové sazby. Další změny přináší samotný občanský zákoník. Výši úroku z prodlení stanoví vláda nařízením. Neujednávají-li si strany výši úroku z prodlení, považuje se za ujednanou výše takto stanovená. Znamená to, že na rozdíl od dosavadních pravidel si věřitel a dlužník mohou dohodnout smluvní úroky z prodlení ve výši odchýlné od výše stanovené zákonem, resp. prováděcím právním předpisem.

Výše úroku z prodlení, k němuž došlo přede dnem nabytí účinnosti nařízení vlády č. 351/2013 Sb., tj. před 1. 1. 2014, se řídí nařízením vlády č. 142/1994 Sb., ve znění účinném přede dnem 1. 1. 2014. S ohledem na to, že byl opakovaně podstatným způsobem měněn mechanismus výpočtu úroků z prodlení, je třeba přesně rozlišovat, kdy k prodlení došlo, a věnovat maximální pozornost přechodným ustanovením, aby byly úroky počítány správným způsobem. I když promlčení úroků běží, resp. může běžet samostatně, je – jak vyplývá z výše uvedeného – nepochybné, že se promlčí, dojde-li k promlčení závazku dlužníka vrátit z důvodu úvěru poskytnuté peněžní prostředky, ledaže by byla jen ohledně nich promlčecí doba stavena nebo přetržena.

⁴⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 3477/2006 ze dne 6. 1. 2007.

Úroky z prodlení se promlčují, protože se jedná o majetkové právo. Úroky z prodlení se promlčí spolu s jistinou jako celek. Právo na úroky je nadále považováno za relativně samostatné právo, které oprávněný může, ale také nemusí současně uplatnit s jistinou.

Insolvenční zákon ve svém ustanovení § 170 uvádí, že v insolvenčním řízení se neuspokojují žádným ze způsobů řešení úpadku

a) úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů, vzniklých před rozhodnutím o úpadku, pokud přirostly až v době po tomto rozhodnutí,

b) úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek věřitelů, které se staly splatné až po rozhodnutí o úpadku.

V případě, že věřitel přihlašuje do insolvenčního řízení vedle jistiny také úroky z prodlení, má povinnost v přihlášce pohledávky uvést, zdali se jedná o zákonné, či smluvní úroky z prodlení. Dále musí uvést celkovou výši úroků, které v insolvenčním řízení uplatňuje, neboť nárůst úroků se zastaví až okamžikem vydání usnesení o úpadku, tedy nikoliv zahájením insolvenčního řízení.

4.6.2. Náklady nalézacího řízení

Pokud byla věřiteli jeho pohledávka přiznána vykonatelným soudním rozhodnutím a byla mu v řízení přiznána náhrada nákladů tohoto řízení, může tyto náklady přihlásit spolu s jistinou do insolvenčního řízení.

Každé jednotlivé soudní řízení je spojeno s náklady, které jsou nuceni vynaložit účastníci řízení. Jedná se o náklady řízení, které vznikají přímo účastníkům řízení, a to v souvislosti s bráněním svých ohrožených či porušených práv, přičemž při tomto musejí vynaložit určité výdaje s řízením spojené, tj. nejčastěji soudní poplatek, hotové výdaje, odměnu advokáta či ztrátu na výdělků atd., přičemž ten, kdo tyto náklady zaplatil, má zpravidla nárok nato, aby mu byly tyto náklady nahrazeny, a to zejména díky aplikace zásady úspěchu ve věci.

Náklady řízení přiznává úspěšnému účastníkovi řízení v plné výši soud ve výrokové části soudního rozhodnutí, a to zpravidla ve formě rozsudku. Náklady nalézacího řízení představují zvláštní nárok majetkové sankce hmotněprávní povahy. Nárok na náhradu nákladů řízení je *ex lege* nedílně spojen s rozhodováním soudu v konkrétní věci proto,

aby se předešlo následným soudním řízením mezi účastníky sporu již jen o náhradu škody vzniklou zaplacením nákladů spojených s uplatněním pohledávky. Pravomocné rozhodnutí soudu o nároku na náhradu nákladů řízení je zvláštním zákonným způsobem úplného vypořádání nároku účastníků soudního řízení, kteří mají ve sporném řízení postavení věřitele a dlužníka. Z tohoto důvodu jsou vyloučeny jakékoli jiné nároky úspěšného účastníka na náhradu nákladů řízení, než které byly přiznány rozhodnutím soudu.

Nárok na náhradu nákladů soudního řízení v případě právního zastoupení advokátem, se zpravidla se stává splatným v obecné 3denní pariční lhůtě, která běží ode dne právní moci soudního rozhodnutí. Pokud je soudní rozhodnutí účastníkům doručeno a není napadeno odvoláním, vzniká povinnost zaplatit úspěšnému účastníku řízení náklady soudního řízení, a to ve lhůtě stanovené v soudním rozhodnutí. V případě, že tyto náklady nejsou úspěšnému účastníku ve lhůtě zaplacený, může se úspěšný účastník nákladů domoci státním donucením, prostřednictvím výkonu soudního rozhodnutí či exekuce.

Jak již bylo výše zmíněno, náklady sporného nalézacího řízení jsou zvláštním nárokem hmotněprávní povahy, který vznikne, jakmile soudní rozhodnutí nabyde právní moci. Náklady soudního řízení vznikají až pravomocným rozhodnutím o nich. Rozhodnutí o nákladech řízení je jako procesní nárok zpravidla závislé na rozhodnutí ve věci samé. V takovém případě platí, že nenabude-li rozhodnutí ve věci samé v právní moci, nelze hovořit ani o vzniku práva na náhradu nákladů řízení.

Při takovém pohledu na věc by řešená pohledávka odpovídala pohledávce, která je uspokojována kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení. Ve vztahu k insolvenčnímu řízení nastává problém, kdy vůči dlužníku je insolvenčním soudem prohlášen úpadek a věřitel musí ve lhůtě pro podání přihlášky pohledávky přihlásit náklady nalézacího řízení, které mu dlužník nezaplatil, přičemž soudní rozhodnutí v této lhůtě nenabylo právní moci. Jedná se o situaci, kdy náklady nalézacího řízení nevznikly, ale věřitel předpokládá, že rozhodnutí nabyde právní moci. V ustanovení § 169 insolvenčního zákona jsou vyjmenovány pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou a nutno poznamenat, že tento výčet je taxativní a nelze jej nijak, a to ani analogicky rozšiřovat. S ohledem na ustanovení § 170 insolvenčního zákona, kde jsou vyjmenovány pohledávky, které není možno v insolvenci uspokojit, a kde opět náklady

soudního řízení nenalezneme, je možno dospět jedině k názoru, že náklady soudního řízení se uspokojují v rámci insolvenčního řízení pouze v tom případě, že je oprávněný do insolvenčního řízení zároveň přihlásí.

Judikatura je na toto konkrétní téma velmi skoupá a musíme si tak pomoci rozhodnutími, které se řešeného problému dotýkají pouze nepřímo⁵⁰. Může se jednat o konstrukci, kdy věřitel do insolvence přihlašuje v budoucnu vzniklé pohledávky. Tuto možnost mu insolvenční zákon výslovně přiznává. Je zakotvena v ustanovení § 173 odst. 3 insolvenčního zákona, dle kterého lze přihlásit i pohledávku vázanou na podmínku. Přiznání nákladů soudního řízení lze dle mého názoru považovat za podmíněnou pohledávku, která vznikne až pravomocným rozhodnutím o nich. Pokud tedy kdokoliv zahájí proti dlužníkovi soudní spor před zahájením řízení, který povede i po jeho zahájení, má tu možnost přihlásit v budoucnu vzniklé náklady soudního řízení jako pohledávku s odkládací podmínkou. Neuplatní se námitka, že věřitel nemůže tušit, v jaké přesné výši má náklady řízení vyčíslit. Ustanovení § 175 insolvenčního zákona totiž jednoznačně stanoví, že jde-li o pohledávku nepeněžitou nebo pohledávku neurčité výše, musí být vyjádřena v penězích na základě odhadu její hodnoty. Zcela jistě není problémem odhadnout výši pohledávky s odkazem na právní předpisy k tomu určené (např. advokátní tarif). Závěrem ve věci náhrady nákladů soudního řízení, které bylo započato před zahájením insolvenčního řízení a skončeno v jeho průběhu, je dle mého názoru to, že pokud věřitel pokračuje ve sporu i v insolvenční situaci dlužníka, měl by svou pohledávku spočívající v náhradě nákladů řízení případně úspěšného sporu do insolvenčního řízení přihlásit jako podmíněnou s výší založenou na odhadu. Pokud tak neučiní, nebude takovouto pohledávku možno v insolvenční věci uspokojit, neboť se nejedná o pohledávku, která by se uspokojovala kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení.

Svízel spočívá v tom, že nárok na náhradu nákladů řízení je nárokem procesním a teprve rozhodnutím soudu o přiznání náhrady nákladů dle ustanovení § 151 občanského soudního řádu vzniká jednomu z účastníků proti druhému pohledávka. Dle soudní judikatury⁵¹ však obtočí postup přihlášení nákladů řízení tak, že žalobce přihlásí náklady nalézacího řízení jako pohledávku podmíněnou v souladu s ustanovením § 173 odst. 3

⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSCR 16/2011 ze dne 30. 11. 2011.

⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. KSOS 36 INS 16039/2011 ze dne 31. 3. 2015.

insolvenčního zákona vázanou na pravomocné skončení nalézacího řízení, neboť rozsudek v době podání přihlášky ještě nebyl v právní moci. Pokud však toto rozhodnutí nabyde právní moci později, nelze než konstatovat, že popření části pohledávky z titulu náhrady nákladů nalézacího řízení bylo nedůvodné, neboť žalobcův nárok byl v době přezkumného jednání opodstatněný a tedy po právu.

Ke změnám došlo též ve vztahu k přihláškám vykonatelných pohledávek v insolvenčním řízení. K tomu, aby pohledávka byla posuzována jako vykonatelná, musí být doložena vykonatelnost ke dni rozhodnutí o úpadku, zatímco dříve postačovalo doložit vykonatelnost ke dni přezkumného jednání. Častou praxí insolvenčních správců bylo při popírání vykonatelných pohledávek co do pravosti nebo výše přezkoumat tyto pohledávky jako nevykonatelné, a přenést tak povinnost podat incidenční žalobu na věřitele. Dělo se tak většinou u pohledávek doložených rozhodčím nálezem nebo příkazem k úhradě nákladů exekuce. U nákladů soudního exekutora vzhledem k výši soudního poplatku (5.000,- Kč) a skutečnosti, že i v případě úspěchu ve věci insolvenční soudy zpravidla nepřiznávají proti insolvenčnímu správci náhradu nákladů řízení, nemělo podání žaloby ekonomický význam. Při přezkumném jednání nyní nelze považovat vykonatelnou pohledávku za nevykonatelnou z důvodů, pro které byla popřena. V pochybnostech o vykonatelnosti přihlášené pohledávky rozhodne o této otázce pro účely přezkumu usnesením insolvenční soud do skončení přezkumného jednání⁵².

4.6.3. Náklady exekučního řízení

Před tím, než se budu zabývat náklady exekučního řízení a jejich uplatňování věřitelem v exekučním řízení, je nutné vymezit, jaký je vztah mezi insolvenčním a exekučním řízením, neboť dlužníci často využívají, přesněji řečeno zneužívají insolvenční řízení k tomu, aby dosáhli ochrany svého majetku v již proti nim zahájeném exekučním řízení.

Vzájemný vztah mezi insolvenčním a exekučním řízením je upraven v ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona, kde je stanoveno, že výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze po zahájení insolvenčního řízení nařídit nebo

⁵² Viz ustanovení § 191 odst. 2 insolvenčního zákona.

zahájit, nelze jej však provést. Novelou insolvenčního zákona⁵³ došlo rovněž k přidání legální definice pojmu provedení výkonu rozhodnutí nebo exekuce, a to v ust. § 109 odst. 2. Jedná se o definici negativní, neboť úkon učiněný k zajištění dlužníkovy majetku pro účely jeho postižení výkonem rozhodnutí nebo exekucí není úkonem, jímž se takový výkon rozhodnutí nebo exekuce provádí. Z uvedeného tedy vyplývá, že i po zahájení insolvenčního řízení je stále možné vydat například exekuční příkaz postihující majetek dlužníka, avšak tento exekuční příkaz nelze vykonat.

Lze tedy říci, že insolvenční řízení má přednost před exekučním řízením, neboť účelem insolvenčního řízení je kolektivní uspokojení pohledávek dlužníkových věřitelů, kdežto v exekučním řízení věřitelé uplatňují svá individuální práva.

Problematika přihlašování nákladů exekučního řízení věřitelem jako jím uplatněná pohledávka spočívá jednak v posouzení, zdali exekuční příkaz k úhradě nákladů exekuce je právním titulem k uplatnění nákladů exekučního řízení i přesto, že exekuce nebyla provedena, a dále posouzení, zdali příkaz k úhradě nákladů exekučního řízení lze po zahájení insolvenčního řízení vydat.

Zdá se tedy, že když je exekuční příkaz k úhradě nákladů exekuce vydán až po zahájení insolvenčního řízení, nemůže soudní exekutor podle ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona ve spojení s ustanovením § 46 odst. 6 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů (*dále i jako „exekuční řád“*), činit žádné úkony směřující k provedení exekuce. Příkaz k úhradě nákladů exekuce může být vydán až při skončení exekučního řízení, když exekutor má nárok na odměnu podle skutečně vymoženého plnění⁵⁴. Nařízenou exekuci nelze v průběhu insolvenčního řízení provést, exekuční příkaz sám není exekučním titulem a exekutor vymůže náklady exekuce a náklady oprávněného až na základě příkazu, který je k námitkám účastníka exekuce přezkoumatelný soudem. Nejvyšší soud⁵⁵ ve svém rozhodnutí pak zformuloval závěr, podle něhož je příkaz ve spojení s usnesením o nařízení exekuce exekučním titulem, který se vykonává v exekučním řízení, v němž byl vydán.

⁵³ Zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správciích, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 44 ICm 1188/2011 ze dne 5. 9. 2012.

⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 20 Cdo 5223/2007 ze dne 10. 3. 2008.

Jediný případ, kdy lze v průběhu insolvenčního řízení uspokojit náklady exekuce, upravuje ustanovení § 46 odst. 6 exekučního řádu, a to v situaci, kdy před zahájením insolvenčního řízení má exekutor k dispozici výtěžek exekuce a ten na základě svého rozhodnutí odevzdá insolvenčnímu správci po odečtu nákladů exekuce. Náklady exekuce lze tak vymoci na povinném jen z výtěžku exekuce, a to v exekučním řízení samotném. Tam, kde bude exekuce zastavena pro nemajetnost povinného, je k úhradě těchto nákladů povinen oprávněný.

Jiný právní názor spočívá na v konstrukci, že příkaz k úhradě nákladů exekuce není prováděním exekuce ve smyslu ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona, neboť tento úkon nesměřuje k vymožení pohledávky oprávněného, ale pouze uvádí co do výše a jednotlivých položek povinnost uloženou povinnému soudem již při nařízení exekuce. Nárok věřitele na úhradu nákladů exekučního řízení vůči dlužníkovi vzniká skutečně již usnesením o nařízení exekuce, přičemž nařízení exekuce se vztahuje též na povinnost k úhradě nákladů oprávněného, a to bez toho, zda byly konkrétně specifikovány. Obdobou postupu soudu v řízení o výkon rozhodnutí je v exekučním řízení postup prostřednictvím institutu příkazu k úhradě nákladů exekuce podle ustanovení § 88 exekučního řádu, k jehož vydání je povolán exekutor. Příkaz k úhradě nákladů exekuce se vykonává především v exekučním řízení, v němž byl vydán. Nebyla-li nákladová pohledávka zde uspokojena, je příkaz k úhradě způsobilý sloužit coby samostatný titul pro exekuční řízení další. Odvolací soud k těmto závěrům Nejvyššího soudu dodává⁵⁶, že příkaz k úhradě nákladů oprávněného je též samostatným titulem vykonatelné pohledávky, kterou lze uspokojit v insolvenčním řízení za předpokladu, že byla řádně a včas přihlášena.

Závěrem bych ráda zmínila vztah mezi náklady nalézacího řízení ve smyslu ustanovení § 137 občanského soudního řádu a náklady exekučního řízení, přičemž právní povahu těchto nákladů nelze směřovat, a to i přestože se jedná o nároky procesní povahy. Na náklady exekuce tak nelze aplikovat konstrukci, která spočívá ve vzniku nároku teprve až na základě pravomocného rozhodnutí soudu, které má v tomto směru konstitutivní povahu. Zatímco náklady nalézacího řízení skutečně vznikají až pravomocným

⁵⁶ Rozsudek Krajského soudu v Plzni sp. zn. 129 ICm 1423/2013 ze dne 22. 7. 2013.

rozhodnutím soudu, náklady exekuce mají svůj původ již při samotném zahájení exekuce, přičemž příkazem se pouze určuje jejich konkrétní výše.

5. Uplatňování pohledávek přihláškou pohledávky

5.1. Insolvenční rejstřík

Koncepce insolvenčního zákona je založena na informovanosti účastníků a dalších osob o průběhu insolvenčního řízení, a to prostřednictvím veřejného rejstříku představovaného tzv. insolvenčním rejstříkem. Insolvenční rejstřík je ve smyslu ustanovení § 419 odst. 1 insolvenčního zákona informačním systémem veřejné správy, jehož správcem je Ministerstvo spravedlnosti, je veřejně přístupný na internetu a poskytuje všem osobám klíčové informace o rozhodnutích soudů i dalších písemnostech obsažených v insolvenčním spise. Veřejně přístupný insolvenční rejstřík je proto nezbytným nástrojem pro řádné uplatnění pohledávek věřitelů, jehož prostřednictvím je zajištěna informovanost účastníků řízení a třetích osob o průběhu jednotlivých řízení, jehož součástí je pak nejen seznam dlužníků, z něhož lze zjistit informaci o insolvenčním řízení konkrétního dlužníka, ale též jednotlivé insolvenční spisy, přičemž pro každého dlužníka se vede jeden insolvenční spis. Právě ten obsahuje údaje, z nichž je zřejmé, u kterého soudu je insolvenční řízení vedeno a v jaké fázi se nachází. V rámci insolvenčního spisu je pak zveřejněno unesení o úpadku dlužníka, které obsahuje podstatné údaje pro řádné uplatnění pohledávek věřitelů⁵⁷.

Na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti je jako součást tohoto informačního systému veřejnosti nabízena webová služba insolvenčního rejstříku, která umožňuje automaticky komunikovat a vyměňovat si údaje z aplikace insolvenčního rejstříku s jinými aplikacemi automaticky přes internet. Insolvenční rejstřík je dostupný na adrese <https://isir.justice.cz/>. Poskytuje shodné údaje, které jsou dostupné v interaktivním prohlížení insolvenčního rejstříku. Tyto údaje jsou určeny pro strojové zpracování. Služba je koncipovaná jako veřejná a je zdarma. Předpokládá vytvoření vlastních kopií databází na straně uživatelů. Podmínky služby provozované v rámci informačního systému veřejné správy vycházejí z údajů, které se povinně zapisují do insolvenčního rejstříku, jmenovitě do seznamu dlužníků⁵⁸. V souvislosti s vedením insolvenčního rejstříku a zapisováním údajů o dlužnících do něj, nastávají dva

⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 NSCR 41/2015 ze dne 27. 5. 2015.

⁵⁸ Viz ustanovení § 420 a násl. insolvenčního zákona.

problematické případy, a to jednak případy, kdy údaje o dlužnících jsou do insolvenčního rejstříku soudy zapsány chybně, a dále případy, kdy databáze dlužníků v insolvenčním rejstříku je kopírována jinými uživateli a při tomto kopírování vznikne chyba, přičemž uživatel, který se řídí touto databází, pak vychází z údajů nesprávných.

Ne vždy jsou však na počátku zahájení insolvenčního řízení veškeré údaje o dlužníkovi známy a ne vždy se je také podaří dohledat. Může tak nastat situace, kdy některé povinně zapisované údaje o dlužníkovi v insolvenčním rejstříku absentují. V případě, že insolvenční rejstřík neobsahuje veškeré údaje o dlužníkovi, může být pro věřitele obtížné svého dlužníka řádně identifikovat. Nadto pokud věřitelé využívají k vyhledávání svých dlužníků programy, které pracují s identifikačním číslem nebo rodným číslem dlužníka jako jedinečným identifikátorem, nastane často situace, kdy věřitel v případě neuvedení těchto údajů v insolvenčním rejstříku vůbec nezjistí, že ve věci předmětného dlužníka je vedeno insolvenční řízení, případně se tak dozví až po uplynutí lhůty pro podání přihlášek do insolvenčního řízení.

V dané věci pak vyvstává otázka, zda je možné odmítnout opožděně přihlášku pohledávky věřitele za situace, kdy v insolvenčním řízení nebyly řádně zveřejněny veškeré údaje o dlužníkovi. K dané problematice se již vytvořila konstantní judikatura obou vrchních soudů⁵⁹, dle které lhůta pro podání přihlášek počne věřiteli běžet jen za předpokladu, že veškeré informace o dlužníkovi byly řádně zveřejněny v insolvenčním rejstříku tak, aby počátek běhu lhůty mohl být věřitelem zjištěn prostřednictvím automatického vyhledávání, jež je součástí tohoto rejstříku. Pokud tedy nebudou řádně zapsány do insolvenčního rejstříku veškeré údaje o dlužníkovi, lhůta pro podání přihlášek nepočne běžet. Lhůta stanovená rozhodnutím o úpadku pro podávání přihlášek pohledávek do insolvenčního řízení počne věřitelům materiálně běžet až v okamžiku, kdy budou v insolvenčním rejstříku řádně zveřejněny údaje o dlužníkovi, tedy až v okamžiku dodatečného zveřejnění chybějících údajů o dlužníkovi.

⁵⁹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 2 VSOL 365/2012 ze dne 26. 6. 2012 a usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 2 VSPH 1193/2010 ze dne 3. 2. 2011.

Oporu v zákoně naopak nemá názor⁶⁰, že určení přihlašovací lhůty v rozhodnutí o úpadku dlužníka se stalo pro absenci údaje neúčinným a že bez vydání nového usnesení, nové výzvy k přihlašování pohledávek, žádná přihlašovací lhůta neběží.

Věřitelé by si měli dát dobrý pozor na to, z jakých databází vycházejí při uplatňování svých práv v insolvenčním řízení, neboť ani případné pochybení poskytovatele webové služby insolvenčního rejstříku, kterou provozuje Ministerstvo spravedlnosti, nemůže cokoli změnit na odmítnutí pozdě podané přihlášky pohledávky.

Skutečnost, že vedle insolvenčního rejstříku je veřejnosti nabízena jiná webová služba insolvenčního rejstříku, která poskytuje podobné informace jako insolvenční rejstřík, přizpůsobené pro automatickou strojovou komunikaci, a s tím související možnost disproporcí mezi správnými údaji poskytovanými v insolvenčním rejstříku a chybnými údaji poskytovanými webovou službou třetí osoby, totiž neznamená, že by pro počátek běhu lhůty k přihlášení pohledávky byl rozhodný nesprávný údaj této webové služby. Opačný závěr by přitom vedl k nežádoucímu stavu, který by umožňoval, aby lhůta k přihlášení pohledávek pro jednotlivé věřitele začala běžet rozdílně, a to právě ve vazbě na dotazy těchto věřitelů v rámci webové služby a případné chybné informace poskytnuté touto službou jednotlivým věřitelům, a to navzdory tomu, že v insolvenčním rejstříku byly rozhodné informace zveřejněny správně⁶¹. Věřitelé, kteří chtějí přihlásit do insolvenčního řízení svou pohledávku za dlužníkem jsou tak zcela odkázáni na insolvenční rejstřík a je pouze na jejich bdělosti, zda bude jejich pohledávka do insolvenčního řízení přihlášena včas. V insolvenčním řízení se písemnost primárně doručuje vyvěšením na úřední desce a současně jejím zveřejněním v insolvenčním rejstříku. Zvláště, tedy prostřednictvím datových schránek či tradičně prostřednictvím provozovatele poštovních služeb, je doručováno dlužníku, insolvenčnímu správci, věřitelskému výboru a navrhovateli, je-li osobou odlišnou od dlužníka. Ostatním osobám zúčastněným na insolvenčním řízení se rozhodnutí doručují zvláště pouze v případě, že tak stanoví zákon. Vyhláška o zahájení insolvenčního řízení, stejně tak jako rozhodnutí o úpadku dlužníka, však věřitelům doručována zvláště není.

⁶⁰ Usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. MSPH 98 INS 27940/2014-P14-2 ze dne 11. ledna 2016.

⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSCR 41/2015 ze dne 27. 5. 2015.

V případě, že insolvenční rejstřík neobsahuje veškeré údaje o dlužníkovi, může být pro věřitele obtížné svého dlužníka řádně identifikovat. Nadto pokud věřitelé využívají k vyhledávání svých dlužníků programy, které pracují s identifikačním číslem nebo rodným číslem dlužníka jako jedinečným identifikátorem, často nastane situace, kdy věřitel v případě neuvedení těchto údajů v insolvenčním rejstříku vůbec nezjistí, že ve věci jeho dlužníka je insolvenční řízení vedeno.

5.2. Příhláška pohledávky

Věřitel je oprávněn, nikoliv však povinen, svou pohledávku do insolvenčního řízení přihlásit. Samotný postup uplatnění pohledávky v insolvenčním řízení je výrazně formalizován, a to proto, že pohledávku lze v insolvenčním řízení uplatnit pouze přihláškou. Přihláškou pohledávky se pak dle ustanovení § 2 písm. h) insolvenčního zákona rozumí procesní úkon, kterým věřitel uplatňuje uspokojení svých práv v insolvenčním řízení.

5.2.1. Lhůta pro podání přihlášky pohledávky

Věřitelé podávají své přihlášky pohledávek u insolvenčního soudu od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku. Výše uvedené období pro podávání přihlášek lze rozdělit do dvou fází, a to první fáze počínající od zahájení insolvenčního řízení do rozhodnutí o úpadku a druhé fáze od zveřejnění rozhodnutí o úpadku v insolvenčním rejstříku do uplynutí lhůty stanovené v rozhodnutí o úpadku.

Rozhodnutí o úpadku musí obsahovat mimo jiné výzvu, aby věřitelé, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, tak učinili ve lhůtě 2 měsíců ode dne zveřejnění tohoto rozhodnutí v insolvenčním rejstříku. V případě, že insolvenční soud zároveň se svým rozhodnutím o úpadku spojí své rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, a to oddlužením, činí lhůta k přihlášení pohledávek 30 dnů ode dne zveřejnění rozhodnutí o povolení oddlužení v insolvenčním rejstříku. S ohledem na skutečnost, že věřitelé mohou své přihlášky pohledávek podávat od zahájení insolvenčního řízení, domnívám se, že nemohou namítat nepřiměřenost krátkosti 30denní lhůty stanovené soudem pro podání přihlášky. Je však důležité, aby insolvenční soud ve svém rozhodnutí správně stanovil

lhůtu pro přihlašování pohledávek, neboť chybně uvedená lhůta nemůže jít k tíži věřitelů⁶².

V praxi se často stává, že insolvenční soud lhůtu stanovil konkrétním datem, které připadalo na sobotu či neděli. Otázkou pak bylo, zdali lhůta končila přesně tento den nebo až následující pracovní den. Ačkoliv se povaha lhůty pro přihlašování pohledávek může jevit přímo ze zákonného ustanovení jasnou, přece jen se objevily spory o tom, zda se jedná o lhůtu procesní, či hmotněprávní. Tyto spory byly zapříčiněny samotnou ambivalentní povahou insolvenčního zákona, který obsahuje jak normy hmotněprávní, tak normy procesně právní. Judikatura⁶³ však již tuto otázku vyřešila ve prospěch procesně právní povahy této lhůty, tudíž postačí posledního dne lhůty odevzdat přihlášku orgánu, který má povinnost tuto písemnost doručit insolvenčnímu soudu. Lhůta, která je soudem určena v rozhodnutí o úpadku, má charakter lhůty propadné. Je třeba si uvědomit, že zmeškání této prekluzivní lhůty nelze prominout, proto k přihlášce, která je podána věřitelem později, tedy po marném uplynutí lhůty, insolvenční soud nepřihlíží a takto uplatněná pohledávka se v insolvenčním řízení neuspokojuje. Insolvenční soud takovou přihlášku odmítne a právní mocí jeho rozhodnutí účast věřitele v insolvenčním řízení končí.

S plynutím lhůty určené v rozhodnutí o úpadku rovněž souvisí i okolnost, ke kterému soudu je přihláška pohledávky podána. Zákon stanoví, že věřitel podává svou přihlášku pohledávky u insolvenčního soudu, kterým je krajský soud, před nímž probíhá insolvenční řízení vedené na majetek konkrétního dlužníka. Je důležité, aby věřitel podal svou přihlášku ke správnému soudu, neboť přihláška pohledávky podaná u jiného krajského soudu je ve smyslu ustanovení § 173 odst. 4 insolvenčního zákona přihláškou podanou u jiného než insolvenčního soudu. Toto ustanovení má proto zásadní význam pro běh lhůty stanovené v rozhodnutí o úpadku.

Přihlásí-li věřitel pohledávku vůči dlužníku u jiného než insolvenčního soudu, je pohledávka přihlášena včas do insolvenčního řízení pouze tehdy, jestliže jiný soud než insolvenční odevzdá přihlášku nejpozději posledního dne lhůty určené k přihlášení pohledávek v rozhodnutí o úpadku orgánu, který má povinnost doručit ji insolvenčnímu

⁶² Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. KSUL 45 INS 19/2009 ze dne 4. 1. 2010.

⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSČR 4/2008 ze dne 4. 9. 2008.

soudu⁶⁴. To znamená, že přihlášku pohledávky, která je podána u jiného než insolvenčního soudu, postoupí tento soud neprodleně soudu insolvenčnímu, aniž o tom vydává rozhodnutí. Účinky spojené s podáním takové přihlášky nastávají až dnem, kdy přihláška dojde insolvenčnímu soudu⁶⁵. Zvláštní úprava obsažená v ustanovení § 173 odst. 4 insolvenčního zákona vylučuje pro účely posuzování účinků podání přihlášky do insolvenčního řízení uvažovat o bytí i jen přiměřené aplikaci občanského soudního řádu.

Závěrem lze říci, že pokud věřitel podá svou přihlášku pohledávky u jiného než insolvenčního soudu, tj. k nepřislušnému soudu, tento soud má sice povinnost přihlášku pohledávky neprodleně postoupit soudu příslušnému, nikde však není přesně stanovena lhůta v jaké má toto učinit. Často se tedy stává, že pokud věřitel podá svou přihlášku pohledávky posledního dne přihlašovací lhůty, ke konci úředních hodin k nepřislušnému soudu, tento soud nestihne přihlášku pohledávky postoupit včas, neboť přihlášku pohledávky zpravidla postoupí až následující pracovní den. Zároveň je důležité zdůraznit, že přihláška není včasná ani v případě, byla-li ve lhůtě podána insolvenčnímu správci, ale opožděně k soudu.

5.2.2. Účinky spojené s podáním přihlášky pohledávky

Účinky, které jsou spojeny s podáním přihlášky pohledávky, nastávají dnem, kdy přihláška dojde insolvenčnímu soudu a jsou významné z hlediska běhu lhůt. Přihláška pohledávky má pro běh lhůty k promlčení nebo pro zánik práva stejné účinky jako žaloba nebo jiné uplatnění práva u soudu, a to ode dne, kdy došla insolvenčnímu soudu⁶⁶. To znamená, že přihlášení pohledávky do insolvenčního řízení má za následek stavení běhu promlčecích lhůt a pohledávka se nemůže promlčet. Pokud by však z nějakého důvodu bylo insolvenční řízení skončeno jinak než rozhodnutím o úpadku, či by přihláška byla pro vady odmítnuta, lhůty by ve svém běhu pokračovaly.

Insolvenční zákon ve svém ustanovení § 109 písm. a) stanoví, že lze-li právo věřitele uplatnit přihláškou pohledávky, nemůže být toto právo uplatněno žalobou. Řízení o žalobě podané věřitelem po zahájení insolvenčního řízení soud zastaví po právní moci

⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSČR 3/2012 ze dne 29. 2. 2012.

⁶⁵ Viz ustanovení § 173 insolvenčního zákona.

⁶⁶ Viz ustanovení § 173 insolvenčního zákona.

rozhodnutí o úpadku, je-li předmětem žaloby pohledávka, kterou věřitel mohl přihlásit do insolvenčního řízení. Toto platí i tehdy, byl-li již prohlášen konkurs na majetek dlužníka. Tento závěr příležitostně vychází z toho, že jakmile nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení či jakmile bylo založeno právo věřitelů podat přihlášky v přihlašovací lhůtě, zakládá zákaz obsažený v ustanovení § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona nedostatek podmínek k vedení řízení o žalobě podané věřitelem v rozporu s tímto zákazem. Okamžik, kdy je v insolvenčním řízení postaveno najisto, že přihlášené pohledávky včetně těch, jež přihlásili zajištění věřitelé, budou uspokojovány v insolvenčním řízení podle pravidel zakotvených v insolvenčním zákoně, se pojí právě s právní mocí rozhodnutí o úpadku. Od právní moci rozhodnutí o úpadku je uvedený nedostatek podmínky řízení nedostatkem neodstranitelným a je na místě postup dle ustanovení § 104 odst. 1 občanského soudního. Dokud není vyjasněno, zda zahájené insolvenční řízení bude ve své první fázi ukončeno pravomocným rozhodnutím o dlužníkově úpadku, je naopak povinností obecného soudu, u nějž byla podána žaloba odporující pravidlu obsaženému v § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, ponechat řízení o žalobě v klidu, nečinit žádné procesní úkony a případně řízení přerušit⁶⁷.

5.2.3. Formální a obsahové náležitosti přihlášky pohledávky

Přihlášku pohledávky jsou věřitelé povinni podat v souladu s ustanovením § 176 insolvenčního zákona jen na předepsaném formuláři. Náležitosti formuláře stanoví prováděcí právní předpis, a to vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona. Podobu formuláře zveřejňuje Ministerstvo spravedlnosti způsobem umožňujícím dálkový přístup s tím, že tato služba, kterou Ministerstvo spravedlnosti poskytuje, není zpoplatněna. Je-li soudu věřitelem podána přihláška nikoli na formuláři, nezpůsobuje takovéto podání bezúčinnost, ale jde pouze o nedostatek zákonem předepsané formy⁶⁸. Soud takovéto podání posuzuje dle jeho obsahu a insolvenční správce má povinnost takovéto vady odstranit. Jsou-li vady odstraněny,

⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Cdo 3963/2011 ze dne 26. 1. 2012.

⁶⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 VSPH 85/2008-P27 ze dne 15. 9. 2008.

má taková přihláška účinky ke dni, kdy bylo původní podání vůči soudu učiněno⁶⁹. Opačný právní názor však zastává Městský soud v Praze, který ve svém rozhodnutí uvádí, že nebyla-li přihláška uplatněna v zákonem předepsané formě, nejedná se o přihlášku pohledávky, ale o oznámení o existenci pohledávky, s níž nejsou spojeny účinky uplatnění pohledávky v insolvenčním řízení⁷⁰.

Přihláška věřitelovy pohledávky je podání, které má charakter žaloby a musí vyhovovat ustanovením jak obecnému právnímu předpisu, a to občanského soudního řádu, tj. musí mít náležitosti předepsané ustanovením § 42 odst. 4 ve spojení s ustanovením § 79 odst. 1 tohoto předpisu, tak ustanovením předpisu speciálního, jímž je insolvenční zákon. Oproti žalobě není nutné vymezit v přihlášce žalobní petit, tj. uvedení toho, čeho se věřitel domáhá, neboť toto lze dovodit přímo z insolvenčního zákona, a to tím, že podání věřitele musí být označeno jako přihláška pohledávky.

Věřitel ve svém podání musí uvést označení insolvenčního soudu a spisovou značku, pod níž je insolvenční řízení vedeno, označit účastníky řízení, tj. dlužníka a sebe jako insolvenčního věřitele.

Kromě výše uvedených obecných náležitostí musí přihláška pohledávky obsahovat důvod vzniku a výši přihlašované pohledávky, přičemž důvodem vzniku přihlašované pohledávky se rozumí uvedení skutečností, na nichž se pohledávka zakládá. Tento požadavek rozvádí ustanovení § 21 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, když pohledávka musí obsahovat bližší údaje o smlouvě nebo jiné skutečnosti, která je důvodem vzniku pohledávky, včetně vylíčení skutečností rozhodných pro vznik pohledávky, které ji individualizují tak, aby nebyla zaměnitelná s pohledávkou jinou, neboť jen v takovém případě může být kvalifikovaně přezkoumána nejen insolvenčním správcem, ale také věřiteli, kteří mohou přihlášenou pohledávku popřít. Popření pohledávky pak představuje období vyjádření žalovaného k žalobě⁷¹.

⁶⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 VSPH 113/2008-P49 ze dne 15. 9. 2008.

⁷⁰ Usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. MSPH 76 INS 3732/2008 ze dne 17. 12. 2010.

⁷¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 2 VSPH 479/2014 ze dne 21. 10. 2014.

Podle závěru Nejvyššího soudu⁷² vylíčení rozhodujících skutečností může mít zprostředkovaně původ i v odkazu na listinu, kterou žalobce coby důkazní materiál připojí k žalobě, a na kterou text žaloby odkáže. Jedná se o výjimku ze zásady, že vylíčení rozhodujících skutečností musí obsahovat samotná žaloba a jako výjimka by měl být aplikován restriktivně. Nejvyšší soud též dodal, že z odkazu obsaženého v žalobě musí být patrné, že připojený listinný důkaz je listinou, která popisuje nárok po skutkové stránce. Vzhledem k tomu, že přihlášku pohledávky může popřít kterýkoliv z přihlášených věřitelů, je třeba tím spíše trvat na tom, aby vylíčení rozhodujících skutečností bylo uvedeno v přihlášce pohledávky, odkaz na přílohy, resp. důkazy musí mít vždy původ v tvrzení žalobce. Důvod vzniku pohledávky neboli právní titul ani její pořadí nemůže věřitel po uplynutí lhůty pro přihlašování pohledávek dodatečně měnit. Pohledávka založená na jiném skutku by byla z obsahového hlediska novou pohledávkou.

Jde-li o pohledávku zajištěnou, musí věřitel v přihlášce uvést, zda uplatňuje právo na její uspokojení ze zajištění, označit druh zajištění a dobu jeho vzniku. Nestane-li se tak, má se za to, že právo na uspokojení přihlašované pohledávky ze zajištění v insolvenčním řízení uplatněno nebylo⁷³. Jde-li o pohledávku vykonatelnou, musí věřitel v přihlášce uvést i skutečnosti, o které vykonatelnost opírá, tedy označit exekuční titul, na kterém se pohledávka zakládá, právní moc a vykonatelnost tohoto titulu⁷⁴. Věřitel závěrem uvede, že údaje v přihlášce pohledávky jsou pravdivé.

K přihlášce pohledávky je věřitel povinen připojit listiny, kterých se přihláška dovolává⁷⁵, přičemž vykonatelnost pohledávky se prokazuje veřejnou listinou.

Domnívám se, že z pohledu věřitele – laika – je daleko jednodušší vyplnit formulář, v němž jsou již předepsány údaje, které má věřitel vyplnit, než sepsat samostatné podání, kdy v celém závěru budou některé údaje absentovat. Proto je v pořádku, že přihláška pohledávky se podává na stanoveném formuláři. Z pohledu techniky vyplňování formulářů a práce s těmito formuláři v počítačovém programu nejsou podmínky zcela uspokojivé.

⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Odo 742/2006 ze dne 15. 7. 2008.

⁷³ Viz ustanovení § 174 odst. 3 insolvenčního zákona.

⁷⁴ Viz ustanovení § 174 odst. 4 insolvenčního zákona.

⁷⁵ Viz ustanovení § 177 insolvenčního zákona.

5.2.4. Vady a neúplnost přihlášek a jejich zhojení

Podání neboli přihláška pohledávky věřitele je bezvadná, pokud má všechny náležitosti předepsané zákonem. Jak již bylo výše uvedeno, věřitel, který podává přihlášku pohledávky, se musí řídit obecným a zvláštním právním předpisem. Na rozdíl od návrhu na zahájení insolvenčního řízení, který musí být zjednodušeně řečeno bez vad, jinak by jej soud ihned odmítl, lze přihlášku pohledávky podanou věřitelem ve stanovené lhůtě opravit⁷⁶. Vady či neúplnost přihlášky pohledávky brání jejímu přezkoumání a jejich odstranění postupem podle § 188 insolvenčního zákona se mohou vztahovat především na zjevné nesprávnosti, zejména pak zjevné chyby v psaní a v počtech.

Ustanovení § 188 odst. 2 insolvenčního zákona stanoví, že nelze-li přihlášku pohledávky přezkoumat pro její vady nebo neúplnost, vyzve insolvenční správce věřitele, aby ji opravil nebo doplnil do 15 dnů ode dne doručení výzvy, nestanoví-li lhůtu delší. Současně jej poučí, jak je nutné opravu a doplnění provést. Přihlášky pohledávek, které nebyly včas a řádně doplněny nebo opraveny, předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu k rozhodnutí o tom, že se k přihlášce pohledávky nepřihlíží, přičemž o tomto následku musí být věřitel ve výzvě poučen. Výzva správce k opravě přihlášky musí být dostatečně určitá a prostá chybných údajů⁷⁷.

Postup podle § 188 insolvenčního zákona se uplatní pouze tehdy, jestliže vadný je sám procesní úkon, tj. přihláška pohledávky. To znamená, že je důležité, aby insolvenční správce při přezkoumávání přihlášek důsledně rozlišoval, co vada je a co vada není. Pokud věřitel nepřipojí požadované přílohy, není to důvod k odmítnutí přihlášky, neboť tyto nejsou obsahovou náležitostí přihlášky. Nepřiložení příloh k přihlášce pohledávky nemůže mít jiný následek, než že uplatněný nárok věřitel neprokáže, tj. nesplní svou povinnost důkazní. Jestliže věřitel nedoplní zákonem požadované přílohy, a to například výpisy z rejstříků, kopiemi smluv, soudními nebo jinými rozhodnutími a dalšími listinami dokládajícími údaje uvedené v přihlášce pohledávky, je na insolvenčním správci, zda takovou pohledávku co do vzniku, výše nebo pořadí zpochybní a podle ustanovení § 192 insolvenčního zákona popře⁷⁸. Absence

⁷⁶ HÁSOVÁ, Jiřina et al. *Insolvenční řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 280 s. ISBN 978-80-7400-459-9. s. 125.

⁷⁷ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. KSUL 70 INS 1584/2008 ze dne 7. 5. 2008.

⁷⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 VSPH 94/2008 ze dne 15. 7. 2008.

předepsaných příloh však nemůže být důvodem pro odmítnutí přihlášky. Avšak omyl v přihlášce jde toliko k tíži věřitele, pokud se zmýlil v osobě dlužníka. Takovou přihlášku pohledávky pak musí insolvenční soud odmítnout⁷⁹.

Jestliže vady nebo neúplnost přihlášky pohledávky, které brání jejímu zařazení na seznam přihlášených pohledávek, nebrání současně posouzení, zdali je přihláška včasná. Pakliže je přihláška opožděná, lze proto přihlášku pohledávky z tohoto důvodu odmítnout, aniž by předtím bylo nutné přistupovat k odstranění vad přihlášky⁸⁰. Tento postup lze považovat za souladný se zásadou procesní ekonomie. Je-li přihláška pohledávky do insolvenčního řízení podepsána pouze tvrzeným zástupcem věřitele na základě procesní plné moci, která nebyla doložena, jde o odstranitelný nedostatek podmínky řízení, k jehož nápravě musí být tvrzený zástupce vyzván. V případě, že zástupce věřitele plnou moc nedoloží a nebude-li ani jinak zjednána náprava, musí být řízení o přihlášce pohledávky zastaveno ve smyslu ustanovení § 104 odst. 2 občanského soudního řádu. K případnému odstranění vad přihlášky lze přikročit až po zhojení nedostatku podmínky řízení. Nedostatek podmínky řízení a vada přihlášky jsou navzájem nezaměnitelnými pojmy procesního práva, samostatně upravenými, které mají odlišné důsledky a s nimiž se pojí i rozdílné reakce soudu. Nedostatek podmínky řízení není vadou přihlášky z hlediska její správnosti či úplnosti a taková vada přihlášky naopak nepředstavuje nedostatek podmínky řízení⁸¹.

V případě, že věřitel neuvede právní důvod své pohledávky, tedy skutečnosti, na nichž se pohledávka zakládá, neboť uvedl ve své přihlášce pohledávky, že právním důvodem jsou neuhrazené faktury, tuto vadu věřitel na výzvu insolvenčního správce opravil a uvedl, že právním důvodem je ústně uzavřená kupní smlouva, avšak toto uvedl, až po uplynutí lhůty uvedené ve výzvě. Vrchní soud ve svém rozhodnutí shrnul, že neuvedení důvodu a nedoplnění přihlášky o právní důvod ve lhůtě určené správcem je případ pro odmítnutí. Po marném uplynutí lhůty pro opravu se k přihlášce nepřihlíží bez ohledu na to, že soud dosud nerozhodl o odmítnutí. Nelze proto přihlížet k později provedené opravě⁸². Odmítnutí přihlášky v konkurenci s jejím popřením se uplatní jen je-

⁷⁹ Usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. MSPH 60 INS 3731/2008 ze dne 26. 2. 2009.

⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 NSČR 40/2014 ze dne 27. 11. 2014.

⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 NSČR 26/2013 ze dne 28. 5. 2015.

⁸² Usnesení Krajského soudu v Brně sp. zn. KSBR 39 INS 398/2010 ze dne 31. 5. 2011.

li vadný sám procesní úkon, tj. přihláška pohledávky. Nepřipojí-li věřitel požadované přílohy, uplatněný nárok neprokáže, tj. nesplní svou povinnost důkazní a nedoplní-li ani přes výzvu správce požadované přílohy, je na správci, zda pohledávku co do pravosti nebo obsahu zpochybní a popře. K přihlášce pohledávky, kterou nelze přezkoumat pro její vady nebo neúplnost, se nepřihlíží ode dne, kdy přihlašovatel pohledávky marně uplynula lhůta určená mu insolvenčním správcem v řádné výzvě k odstranění vad přihlášky, a to ani přesto, že by byla přihláška doplněna po uplynutí této lhůty avšak ještě před rozhodnutím insolvenčního soudu⁸³.

5.3. Dispozice s přihláškou

5.3.1. Změna v osobě věřitele

Nastane-li v průběhu insolvenčního řízení skutečnost, se kterou právní předpisy spojují převod nebo přechod přihlášené pohledávky z původního věřitele na nabyvatele pohledávky, aniž původní věřitel ztrácí způsobilost být účastníkem řízení, insolvenční soud rozhodne, že místo tohoto věřitele vstupuje do insolvenčního řízení nabyvatel jeho pohledávky. Učiní tak na základě návrhu věřitele a po písemném souhlasu nabyvatele jeho pohledávky. Převod nebo přechod pohledávky, který nevyplývá přímo z právního předpisu, je nutné doložit veřejnou listinou nebo listinou, na které je úředně ověřena pravost podpisů osob, které ji podepsaly. O návrhu věřitele rozhodne insolvenční soud do 3 dnů od konce pracovního dne nejbližší následujícího po dni, kdy mu takový návrh došel. Nestane-li se tak, konstruuje insolvenční zákon právní domněnku, že insolvenční soud vydal rozhodnutí, jímž návrhu na změnu v osobě věřitele vyhověl.

Rozhodnutí vydá insolvenční soud také tehdy, učiní-li věřitel a nabyvatel jeho pohledávky do protokolu u tohoto soudu společné prohlášení o tom, že nastala skutečnost, na základě které došlo ke změně v osobě věřitele. Rozhodnutí o změně v osobě věřitele se doručuje věřiteli, nabyvateli jeho pohledávky, dlužníku a insolvenčnímu správcem, a to zvlášť. Odvolání proti němu není přípustné, přičemž insolvenční soud však tímto rozhodnutím není vázán. Nabyvatel pohledávky se pak stává účastníkem insolvenčního řízení, jakmile insolvenční soud rozhodne o jeho vstupu do insolvenčního řízení, a platí pro něj stav insolvenčního řízení v době, kdy se stal jeho účastníkem. Nabyvatel takto

⁸³ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. KSUL 70 INS 1584/2008 ze dne 7. 5. 2008.

vstupuje na místo původního věřitele i do incidenčních sporů, které se týkají jím nabyté pohledávky.

5.3.2. Rozdíl mezi změnou právního důvodu a doplněním přihlášené pohledávky

Právní důvod je právní základ nějaké právní skutečnosti, a je označován jako právní titul. Pokud věřitel uplatňuje svou pohledávku v insolvenčním řízení, je povinen v přihlášce pohledávky uvést právní důvod, na kterém se pohledávka zakládá. Je důležité, aby věřitel v přihlášce pohledávky vylíčil právní skutečnosti, na kterých se jeho pohledávka zakládá, přičemž platí, že jiná právní kvalifikace týchž skutečností není změnou právního důvodu pohledávky přihlášené v insolvenčním řízení. Z tohoto pohledu není právně významné, zdali věřitel přihlásí pohledávku jako nárok ze smlouvy či jako nárok z bezdůvodného obohacení. Stejně jako v případě běžného sporu i pro přezkum přihlášené pohledávky v incidenčním sporu platí, že dospěje-li soud k závěru, že smlouva, o kterou se přihlášená pohledávka opírá, je neplatná, nebo že vůbec nevznikla, musí zvážit, zda identifikace skutečností uvedených v přihlášce a v incidenční žalobě dovoluje učinit závěr, že přihlášený nárok je dán z jiného titulu, např. z titulu bezdůvodného obohacení či náhrady škody. Pokud právní titul dodatečně přihlášených pohledávek je zcela jiný, jde o přihlášku s odlišným skutkovým i právním základem, a takovou přihlášku je nutno odmítnout jako opožděnou⁸⁴.

5.3.3. Rozdíl mezi zpětvzetím a změnou pořadí přihlášené pohledávky

Věřitel, který podal přihlášku pohledávky nebo na něhož se hledí jako na věřitele přihlášeného, může kdykoli v průběhu insolvenčního řízení vzít přihlášku pohledávky zpět. Insolvenční soud vezme zpětvzetí přihlášky na vědomí rozhodnutím, které se zvlášť doručuje věřiteli, dlužníku a insolvenčnímu správci. Odvolání proti takovému rozhodnutí může podat jen věřitel nebo osoba, která podala návrh na vstup do řízení na místo věřitele⁸⁵. Právní mocí tohoto rozhodnutí věřitelova účast v insolvenčním řízení končí⁸⁶.

Vedle uplatnění pohledávky přihláškou může věřitel uplatnit své právo na uspokojení také ze zajištění, buď v přihlášce pohledávky, nebo samotným podáním, a to

⁸⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 VSPH 270/2009 ze dne 9. 6. 2009.

⁸⁵ Viz ustanovení § 183 odst. 2 insolvenčního zákona.

⁸⁶ Viz ustanovení § 184 insolvenčního zákona.

nejpozději ve lhůtě, která je stanovena pro přihlašování pohledávek. Pokud věřitel uplatní své právo na zajištění v insolvenčním řízení, má sice právo na přednostní uspokojení své pohledávky, avšak v určitých případech nemusí být uspokojen vůbec. Jedná se o případ oddlužení, kdy zajištění věřitelé jsou uspokojováni pouze z majetku dlužníka. Pokud majetek na všechny nevyjde, nemusí někteří věřitelé dostat nic. Proto často věřitelé uplatní své právo na zajištění a vyčkají do uplynutí lhůty pro přihlašování, aby měli přehled, v jakém objemu věřitelé přihlásili své pohledávky a pokud se jim zajištění nevyplatí, vezmou toto přihlášení zpět. K výše uvedenému postupu zaujímá odlišné stanovisko jak Městský soud v Praze, tak Vrchní soud v Olomouci.

Prvním rozhodnutím je usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 VSPH 1508/2012-B-20 ze dne 23. 1. 2013, a druhým pak usnesení Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 2 VSOL 959/2013-P8-6 ze dne 6. 12. 2013.

Možností zpětvzetí zajištění pohledávky po uběhnutí lhůty stanovené k přihlašování pohledávek se zabýval Vrchní soud v Praze, který označil úkon zpětvzetí zajištění pohledávky po lhůtě stanovené k přihlašování pohledávek za nepřipustný. Vrchní soud je toho názoru, že pořadí přihlášené pohledávky, stejně jako její důvod, může věřitel měnit jen do konce lhůty k přihlášení pohledávky, neboť po uplynutí této lhůty, v níž lze měnit nebo rozšiřovat důvody přihlášky nebo podat i přihlášku novou, insolvenční zákon připouští toliko změnu ve výši přihlášené pohledávky, a to až do skončení přezkumného jednání. V případě povoleného oddlužení věřitel podáním přihlášky, v níž se dovolává zajištění, volí budoucí způsob uspokojování své pohledávky mimo splátkový kalendář. Proto i omezení přihlášky takového věřitele v rozsahu požadovaného zajištění je třeba chápat jako změnu přihlášky, která již není po uplynutí přihlašovací lhůty přípustná.

Obdobný případ řešil i Vrchní soud v Olomouci, který ale oproti dřívějšímu rozhodnutí konstatoval, že takováto změna přihlášky po uplynutí lhůty k podávání přihlášek je přípustná. Argumentoval zejména tím, že dispozitivní úkon, a to zpětvzetí přihlášky, případně její částečné zpětvzetí, může věřitel učinit kdykoli v průběhu insolvenčního řízení, což plyne z dikce ustanovení § 184 insolvenčního zákona. Zároveň však dodal, že možnost vzdát se práva, tedy vzít zpět zajištění své pohledávky, má věřitel pouze do doby, kdy bude taková pohledávka v insolvenčním řízení zjištěna, tedy nejpozději do konce přezkumného jednání.

Vyvstává tak stěžejní otázka, zda úkon vzdání se práva na zajištění pohledávky je spíše změnou pořadí pohledávky, kterou je možno učinit pouze ve lhůtě k přihlašování pohledávek, či zda jde o úkon částečného zpětvzetí pohledávky, který je možné učinit kdykoli v průběhu insolvenčního řízení. K jejímu posouzení lze využít dřívější rozhodnutí Nejvyššího soudu, a to usnesení sp. zn. 29 NSČR 16/2011-P8-23 ze dne 30. 11. 2011, které s poukazem na ustanovení § 184, § 192 a § 195 insolvenčního zákona konstatuje, že tam, kde věřitel přihlásil pohledávku do insolvenčního řízení s právem na uspokojení ze zajištění, může ve vymezeném rámci s takto přihlášeným přednostním pořadím pohledávky disponovat, včetně toho, že právo na takové přednostní uspokojení vezme zpět. Dovolat zajištění se může věřitel samostatným podáním, a to také pozdějším doplněním přihlášky. Je tak ale třeba učinit nejpozději do uplynutí lhůty určené mu insolvenčním zákonem ke změně pořadí přihlášené pohledávky. Mám proto za to, že vzdání se práva na zajištění v insolvenčním řízení je nutné chápat jako změnu pořadí pohledávky.

Vzhledem k tomu, že ustanovení § 192 odst. 4 insolvenčního zákona dovoluje věřiteli měnit pouze výši pohledávky, je zřejmé, že pořadí pohledávky, a tedy zpětvzetí či případné dovolání se práva ze zajištění je možné učinit pouze ve lhůtě stanovené pro přihlášení pohledávky. S ohledem na výše uvedené rozhodnutí Nejvyššího soudu se proto lze přiklonit k variantě řešení, kterou zaujal Vrchní soud v Praze.

5.4. Přezkoumání přihlášek insolvenčním správcem a následky přezkumu

Jakmile uplyne lhůta určená v rozhodnutí o úpadku pro přihlašování pohledávek, insolvenční správce přezkoumá podané přihlášky pohledávek zejména podle přiložených dokladů a podle účetnictví dlužníka nebo jeho evidence vedené podle zvláštního právního předpisu. Dále vyzve dlužníka, aby se k přihlášeným pohledávkám vyjádřil. Je-li to třeba, provede o pohledávkách nezbytná šetření s tím, že využije součinnosti orgánů, které mu ji jsou povinny poskytnout. Nelze-li přihlášku pohledávky přezkoumat pro její vady nebo neúplnost, vyzve insolvenční správce věřitele, aby ji opravil nebo doplnil do 15 dnů, nestanoví-li pro to lhůtu delší. Současně věřitele poučí, jak je nutné opravu a doplnění provést. Přihlášky pohledávek, které nebyly včas a řádně doplněny nebo opraveny, předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu k rozhodnutí o tom, že se k přihlášce

pohledávky nepřihlíží, přičemž o tomto následku musí být věřitel již v samotné výzvě poučen⁸⁷.

Prostřednictvím usnesení o odmítnutí přihlášky podle § 185 insolvenčního zákona se v insolvenčním řízení deklaruje již dříve nastalá skutečnost, s jejíž existencí spojuje insolvenční zákon ten důsledek, že se nepřihlíží k přihlášce pohledávky nebo k přihlášené pohledávce. Takové rozhodnutí nemá konstitutivní povahu a vyslovuje jen to, zda v minulosti již nastala skutečnost, která popsany následek způsobila. Konstitutivní účinek takového rozhodnutí se váže jen k zániku účasti věřitele s takovou přihláškou či přihlášenou pohledávkou v insolvenčním řízení⁸⁸.

Konečné rozhodnutí v rámci dohledu insolvenčního soudu nad postupem insolvenčního správce o nepřezkoumatelných přihláškách se ponechává insolvenčnímu soudu, jedná se o jakousi pojistku proti chybnému postupu insolvenčního správce při odstraňování vad přihlášky.

Pakliže insolvenční soud dospěje po přezkoumání náležitostí přihlášky k závěru, že nemá nedostatky, pro něž by měla být odmítnuta, a to buď proto, že těmito nedostatky nikdy netrpěla, nebo proto, že přihlašovatel pohledávky vady přihlášky odstranil po výzvě insolvenčního správce včas a řádně, nebo že sice nedostatky má, ale jde o nedostatky, které nebrání jejímu přezkoumání, přihlášku pohledávky vrátí insolvenčnímu správci s pokynem, aby ji zařadil na seznam přihlášených pohledávek. V takovém případě se nepředpokládá, že by insolvenční soud vydával negativní rozhodnutí o tom, že se přihláška pohledávky neodmítá, nebo že se k ní přihlíží, anebo že nemá nedostatky bránící jejímu přezkoumání. Takové rozhodnutí by pak mělo stejně charakter rozhodnutí vydaného při výkonu dohledové činnosti insolvenčního soudu, proti němuž není odvolání přípustné.

Dospěje-li insolvenční soud po přezkoumání náležitostí přihlášky k závěru, že přihláška pohledávky má vady nebo je neúplná a pro tyto nedostatky ji nelze přezkoumat, avšak výzva insolvenčního správce neobsahovala předepsanou lhůtu k odstranění těchto nedostatků nebo neobsahovala řádné poučení o tom, jak je nutné opravu a doplnění provést anebo neobsahovala řádné poučení o následcích nečinnosti, projeví svou dohledovou činnost nad aktivitami insolvenčního správce tak, že napraví

⁸⁷ Viz ustanovení § 188 insolvenčního zákona.

⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSCR 18/2009 ze dne 16. 12. 2009.

nedostatky výzvy insolvenčního správce vlastní výzvou adresovanou přihlašovatelí pohledávky. Zjedná-li přihlašovatel pohledávky nápravu nedostatků přihlášky ve lhůtě určené výzvou insolvenčního soudu řádně a včas, insolvenční soud vrátí přihlášku pohledávky insolvenčnímu správci s pokynem, aby ji zařadil na seznam přihlášených pohledávek⁸⁹. Nejedná-li přihlašovatel pohledávky nápravu nedostatků přihlášky, bude namíste přihlášku odmítnout⁹⁰.

Tím, že insolvenční soud usměrní při výkonu dohledové činnosti postup insolvenčního správce při odstraňování nedostatků přihlášky, tj. shledá ji způsobilou pro přezkum, nijak nezasahuje do právní sféry insolvenčního správce a insolvenční správce proto není subjektivně oprávněn takové rozhodnutí napadnout opravným prostředkem, ať už řádným nebo mimořádným.

⁸⁹ Viz ustanovení § 189 insolvenčního zákona.

⁹⁰ Viz ustanovení § 185 insolvenčního zákona.

6. Přezkoumání přihlášených pohledávek

6.1. Seznam přihlášených pohledávek

Jakmile uplyne lhůta určená rozhodnutím o úpadku pro přihlašování pohledávek, zašle insolvenční soud přihlášky jemu došlé insolvenčnímu správci k přezkoumání, přičemž přezkumu podléhají pouze takové přihlášky, které věřitelé do insolvenčního řízení přihlašují. Insolvenční správce je za tímto účelem povinen sestavit seznam přihlášených pohledávek. Náležitosti seznamu pak stanoví ustanovení § 189 odst. 1 insolvenčního zákona. Toto rámcové vymezení náležitostí seznamu pohledávek je pak dále upřesněno ustanovením § 11 odst. 1 vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona.

Do seznamu se nezařazují pohledávky, ke kterým se nepřihlíží, pohledávky vyloučené z uspokojení a další pohledávky, u kterých to stanoví zákon, tj. pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň. Zajištění věřitelé se v seznamu uvádějí zvlášť, přičemž insolvenční správce v seznamu výslovně uvede, které pohledávky popírá. U každého věřitele musí být uvedeny údaje potřebné k jeho identifikaci a údaje pro posouzení důvodu vzniku, výše a pořadí jeho pohledávky. U zajištěných věřitelů se navíc uvádí důvod a způsob zajištění. V seznamu se zvlášť vyznačí pohledávky vykonatelné a pohledávky přihlášené jako podmíněné osobami, od kterých může věřitel požadovat plnění⁹¹.

Seznam přihlášených pohledávek insolvenční správce průběžně sestavuje a doplňuje tak, aby jej mohl uzavřít neprodleně po skončení lhůty k podání přihlášek pohledávek a v dostatečném předstihu před termínem konání přezkumného jednání. Účastníci jsou oprávněni u insolvenčního správce nahlédnout do seznamu přihlášených pohledávek a do dokladů, na jejichž základě byl sestaven⁹², a za tím účelem je insolvenční správce povinen oznámit insolvenčnímu soudu, kdy a kde mohou účastníci do seznamu a dokladů nahlížet.

Pro realizaci možnosti seznámit se s obsahem seznamu přihlášených pohledávek je také důležité zveřejnění tohoto seznamu v insolvenčním rejstříku. Seznam přihlášených

⁹¹ Viz ustanovení § 189 odst. 1 insolvenčního zákona.

⁹² Viz ustanovení § 189 odst. 2 insolvenčního zákona.

pohledávek zveřejní insolvenční soud v insolvenčním rejstříku nejpozději 15 dnů předem, kdy se o nich má konat přezkumné jednání, a má-li se přezkumné jednání konat do 15 dnů po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek, nejpozději 3 dny před ním. Insolvenční soud dále bez zbytečného odkladu také v insolvenčním rejstříku zveřejní každou změnu seznamu přihlášených pohledávek⁹³.

Seznámení se s celkovým objemem přihlášených pohledávek a stanoviskem insolvenčního správce ohledně těchto přihlášek může být pro věřitele klíčové pro zvolení další strategie v rámci insolvenčního řízení⁹⁴. Správce je oprávněn měnit své stanovisko k jednotlivým přihláškám i po zveřejnění seznamu v insolvenčním rejstříku a vyřadit ze seznamu tu, která na něj zařazena býti neměla. Nesouhlasí-li věřitel s vyřazením jeho pohledávky, může podat soudu návrh na zařazení pohledávky do seznamu, a proti zamítavému rozhodnutí soudu o takovém návrhu je pak odvolání přípustné⁹⁵.

6.2. Seznam přihlášených pohledávek

Přezkoumání přihlášených pohledávek se děje na přezkumném jednání, které za tím účelem nařizuje insolvenční soud. Termín a místo konání přezkumného jednání určí soud v rozhodnutí o úpadku⁹⁶, přičemž termín konání přezkumného jednání je potřeba určit s ohledem na konání schůze věřitelů. Schůze věřitelů se zpravidla koná bezprostředně po skončení přezkumného jednání, a to z důvodu hospodárnosti řízení. Dlužníku, insolvenčnímu správci a insolvenčnímu navrhovateli, pokud je odlišný od dlužníka, doručí insolvenční soud předvolání k přezkumnému jednání do vlastních rukou s poučením o nezbytnosti jejich účasti. Insolvenční soud může insolvenčnímu správci uložit, aby mu poskytl součinnost potřebnou k přípravě přezkumného jednání, a určit povahu této součinnosti⁹⁷.

Přezkoumání pohledávek při přezkumném jednání se děje podle seznamu přihlášených pohledávek. Pohledávky přihlášené jako podmíněné osobami, od kterých může věřitel požadovat plnění podle ustanovení § 183 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona,

⁹³ Viz ustanovení § 189 odst. 1 insolvenčního zákona.

⁹⁴ KOTOUČOVÁ, Jiřina et al. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010. 1056 s. ISBN 80-7179-595-7. s. 412 a 413.

⁹⁵ Usnesení Krajského soudu v Ostravě sp. zn. KSOS 33 INS 5524/2009 ze dne 20. 10. 2009.

⁹⁶ Viz ustanovení § 190 odst. 1 insolvenčního zákona.

⁹⁷ Viz ustanovení § 190 insolvenčního zákona.

se nezařazují na přezkumné jednání po dobu, po kterou v insolvenčním řízení uplatňuje vůči dlužníku přihlášenou pohledávku věřitel⁹⁸.

Při přezkumném jednání se pokládá za vykonatelnou každá přihlášená pohledávka, ohledně které věřitel prokáže, že se stala vykonatelnou nejpozději ke dni rozhodnutí o úpadku. Při přezkumném jednání nelze považovat pohledávku za nevykonatelnou z důvodů, pro které byla popřena. V pochybnostech rozhodne insolvenční soud o tom, zda se pohledávka považuje pro účely jejího přezkoumání za vykonatelnou. Insolvenční soud učiní tak usnesením, které se nedoručuje a proti němuž není přípustný opravný prostředek⁹⁹.

Vykonatelnost jako vlastnost pohledávky totiž nepodléhá klasickému přezkumu pohledávky, ale akceptace titulu, o kterou věřitel vykonatelnost své pohledávky opírá, případně jeho zpochybnění, podléhá velmi často značné tvořivosti insolvenčního správce¹⁰⁰. Zatímco pro zpochybnění samotné pohledávky, její pravosti, výše nebo pořadí je postup dán výslovnou úpravou obsaženou v insolvenčním zákoně a věřitel dokáže vždy přesně dopředu analyzovat důsledky, které pro něj postup insolvenčního správce bude mít, pro zpochybnění jednotlivých vlastností pohledávky jednoznačná úprava neexistuje, postupy insolvenčních správců jsou individuální a věřitel může být mnohdy důsledky jednání insolvenčního správce zaskočen¹⁰¹. V praxi se totiž obvykle stává, že pohledávku, kterou věřitel přihlásil jako vykonatelnou, sice insolvenční správce zařadí na přezkumné jednání, ale označí ji jako nevykonatelnou, a to bez nejmenšího upozornění či dokonce zdůvodnění svého postupu, a jako takovou ji, mnohdy bez povšimnutí věřitele, následně přezkoumá.

Věřitel může, až do skončení přezkumného jednání a dokud jeho pohledávka není zjištěna, měnit výši přihlašované pohledávky. Jestliže v důsledku této změny není možné přezkoumat přihlášenou pohledávku při nařízeném přezkumném jednání, nařídí

⁹⁸ Viz ustanovení § 190 insolvenčního zákona.

⁹⁹ Viz ustanovení § 190 insolvenčního zákona.

¹⁰⁰ PACHL, Lukáš. Zpochybnění vykonatelnosti pohledávky v insolvenčním řízení a zaskočený věřitel. *Konkursní noviny* [online]. Brno: cooper press, březen 2011 [cit. 2016-10-26]. Dostupné z: <http://www.kn.cz/clanek/zpochybneni-vykonatelnosti-pohledavky-v-insolvencnim-rizeni-zaskoceny-veritel>.

¹⁰¹ PACHL, Lukáš. Zpochybnění vykonatelnosti pohledávky v insolvenčním řízení a zaskočený věřitel. *Konkursní noviny* [online]. Brno: cooper press, březen 2011 [cit. 2016-10-26]. Dostupné z: <http://www.kn.cz/clanek/zpochybneni-vykonatelnosti-pohledavky-v-insolvencnim-rizeni-zaskoceny-veritel>.

insolvenční soud zvláštní přezkumné jednání. Věřitel je však povinen uhradit ostatním věřitelům na jejich žádost náklady, které jim vznikly v souvislosti s jejich účastí na zvláštním přezkumném jednání¹⁰².

6.3. Upravený seznam přihlášených pohledávek

Výsledek přezkumného jednání zapíše insolvenční správce do seznamu přihlášených pohledávek. Takto upravený seznam přihlášených (přezkoumaných) pohledávek tvoří součást zápisu o přezkumném jednání. Věřitelům, kteří o to požádají, vydá insolvenční soud z tohoto seznamu výpis. Přítomného věřitele, jehož nevykonatelná přihlášená pohledávka byla popřena při přezkumném jednání, poučí insolvenční správce nebo insolvenční soud při přezkumném jednání o dalším postupu a věřitele, který se přezkumného jednání neúčastnil, pak vyrozumí ve stejném duchu písemně, a to i tehdy, je-li popření uvedeno v upraveném seznamu přihlášených pohledávek.

Na základě upraveného seznamu pohledávek lze po zrušení konkursu podat návrh na výkon rozhodnutí nebo exekuci pro zjištěnou neuspokojenou pohledávku, kterou dlužník nepopřel. Toto právo se promlčí za 10 let od zrušení konkursu. To neplatí, jde-li o neuspokojenou pohledávku nebo její část, která zaniká podle ustanovení § 312 insolvenčního zákona.

6.4. Popírání přihlášených pohledávek

Možnost popření přihlášené pohledávky představuje tradiční obranu proti přihlášení pohledávky¹⁰³. Pravost, výši a pořadí všech přihlášených pohledávek mohou popírat insolvenční správce, dlužník i přihlášení věřitelé, přičemž popření pohledávky mohou vzít zpět. Každý z těchto subjektů tak však činí za jiných podmínek a s jinými právními důsledky. Popěrný úkon má pak za následek vyvolání incidenčního sporu.

Popěrné právo věřitelů bylo do insolvenčního zákona včleněno na základě rozhodnutí Ústavního soudu, který zkonstatoval¹⁰⁴, že ustanovení § 192 odst. 1

¹⁰² Viz ustanovení § 192 odst. 4 insolvenčního zákona.

¹⁰³ HÁSOVÁ, Jiřina et al. *Insolvenční řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 280 s. ISBN 978-80-7400-459-9. s. 129.

¹⁰⁴ Nález Ústavního soudu sp. zn. PL. ÚS 14/10 ze dne 1. 7. 2010.

insolvenčního vylučuje možnost jednoho věřitele zpochybnit pohledávky jiných věřitelů, a to prostřednictvím jakéhokoli procesního prostředku.

Z hlediska popírání přihlášených pohledávek je zejména patrný rozdíl mezi právem, které je svěřeno insolvenčnímu správci, a právem dlužníka. Tento rozdíl spočívá v tom, že popření pohledávky dlužníkem nemá vliv na její zjištění. Účinkem popření však vždy je, že pro pohledávku, kterou dlužník popřel co do její pravosti nebo výše, není v rozsahu popření dlužníkem upravený seznam přihlášených pohledávek exekučním titulem.

Na popěrné právo jako takové je možné nahlížet z pohledu toho, kdo toto právo realizuje, tj. jaký subjekt, zdali insolvenční správce, sám dlužník či přihlášený věřitel, anebo kvality popírané pohledávky.

O popření pohledávky co do její pravosti jde tehdy, je-li namítáno, že pohledávka nevznikla nebo že již zcela zanikla anebo že je zcela promlčena¹⁰⁵. O popření pohledávky co do její výše jde tehdy, je-li namítáno, že dlužníkův závazek je nižší než přihlášená částka¹⁰⁶. Ten, kdo popírá výši pohledávky, musí současně uvést, jaká je ve skutečnosti výše pohledávky. Z dikce citovaného ustanovení je pak možno dovodit, že nelze namítat, že pohledávka má být vyšší, než jak byla přihlášena věřitelem, a to s ohledem na dispozitivní zásadu, jíž je celé insolvenční řízení ovládáno¹⁰⁷. O popření pohledávky co do jejího pořadí jde tehdy, je-li namítáno, že pohledávka má méně výhodné pořadí, než je pořadí uvedené v přihlášce pohledávky, nebo je-li popíráno právo na uspokojení pohledávky ze zajištění. Ten, kdo popírá pořadí pohledávky, musí současně uvést, v jakém pořadí má být pohledávka uspokojena¹⁰⁸. Význam popírání pořadí přihlášené pohledávky se bude v současné době omezovat téměř výhradně na popírání práva na uspokojení pohledávky ze zajištění, neboť insolvenční zákon na rozdíl od zákona o konkurzu a vyrovnání již nezařazuje pohledávky pro potřeby jejich uspokojování do jednotlivých tříd¹⁰⁹.

¹⁰⁵ Viz ustanovení § 196 insolvenčního zákona.

¹⁰⁶ Viz ustanovení § 194 insolvenčního zákona.

¹⁰⁷ KOZÁK, Jan et al. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1272 s. ISBN 978-80-7357-243-3. s. 249.

¹⁰⁸ Viz ustanovení § 195 insolvenčního zákona.

¹⁰⁹ KOZÁK, Jan et al. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1272 s. ISBN 978-80-7357-243-3. s. 249.

Co se týká účinků popěrného úkonu, tak popření výše pohledávky nemá vliv na její pořadí. Popření pořadí pohledávky nemá vliv na pravost ani výši pohledávky. Popření práva na uspokojení pohledávky ze zajištění má však u zajištěného věřitele, který může tuto pohledávku vůči dlužníku uspokojit pouze z majetku poskytnutého k zajištění, tytéž účinky jako popření pravosti pohledávky, a bylo-li toto právo popřeno jen zčásti, tytéž účinky jako popření výše pohledávky¹¹⁰.

6.4.1. Popření pohledávky insolvenčním správcem

Insolvenční správce své popěrné právo předběžně vykonává tak, že v seznamu přihlášených pohledávek u pohledávky, již hodlá popřít, uvede výslovně, že pohledávku popírá a v jaké výši a z jakého důvodu tak činí. Z hlediska popírání pohledávek má zásadní význam popírání vykonatelných a nevykonatelných pohledávek, a to právě z hlediska procesní obrany věřitele.

Věřitel nevykonatelné pohledávky, která byla popřena insolvenčním správcem, může uplatnit své právo žalobou na určení u insolvenčního soudu do 30 dnů od přezkumného jednání, přičemž zároveň tato lhůta neskončí dříve než uplynutím 15 dnů od doručení písemného vyrozumění věřiteli, že jeho pohledávka byla popřena. Žalobu věřitel podává vždy proti insolvenčnímu správci. Nedojde-li žaloba ve stanovené hmotněprávní lhůtě insolvenčnímu soudu, k pohledávce popřené co do pravosti se nepřihlíží. Pohledávka popřená co do výše nebo pořadí je v takovém případě zjištěna ve výši nebo pořadí uvedeném při jejím popření.

V žalobě může věřitel uplatnit jako důvod vzniku popřené pohledávky pouze skutečnosti, které jako důvod vzniku této pohledávky uplatnil nejpozději do skončení přezkumného jednání. Vyjde-li v průběhu řízení o žalobě najevo, že popřená pohledávka je pohledávkou vykonatelnou, není to důvodem k zamítnutí žaloby, insolvenční správce je pak v takovém případě povinen prokázat důvod popření.

U vykonatelných pohledávek se žalobní břemeno obrací na insolvenčního správce, který musí k úspěšnému popření úspěšně žalovat věřitele, jehož vykonatelná pohledávka byla popřena, a postavení věřitele je tak výrazně silnější. Insolvenčnímu správci je na podání žaloby poskytnuta stejná lhůta jako věřiteli, jehož nevykonatelná

¹¹⁰ Viz ustanovení § 196 insolvenčního zákona.

pohledávka byla popřena, a při podání žaloby je striktně vázán skutečnostmi uplatněnými při popření. Přestože je insolvenční správce při popírání vykonatelných pohledávek limitován tím, že může uplatnit pouze skutečnosti, které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení předcházejícímu vydání příslušného rozhodnutí, stále je zde prostor pro zpochybňování některých nároků. V souvislosti s tím je potřeba upozornit na skutečnost, že ne každá veřejná listina je zároveň rozhodnutím orgánu veřejné moci. Zejména u exekučních titulů v podobě exekutorského nebo notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, které vznikají z iniciativy dlužníka, proto nelze mít dogmaticky za to, že nesou oprávněný nárok, a na insolvenčním správci leží břímě případného popření¹¹¹. Ráda bych zmínila, že ve vztahu k hlasovacím právům na schůzi věřitelů má popření přihlášené pohledávky insolvenčním správcem účinky předvídané v ustanovení § 51 odst. 1 insolvenčního zákona. O hlasovacím právu věřitelů z pohledávek popřeným správcem tak musí pro každého věřitele jednotlivě rozhodnout schůze věřitelů. V rozsahu, ve kterém tak neučiní, rozhodne soud¹¹².

6.4.2. Popření pohledávky přihlášeným věřitelem

Věřitel je oprávněn písemně popřít pohledávku jiného věřitele. Popření pohledávky musí mít stejné náležitosti jako žaloba podle občanského soudního řádu a musí z ní být patrné, zda se popírá pravost, výše nebo pořadí pohledávky. Popření pohledávky lze učinit pouze na formuláři, jehož náležitosti stanoví prováděcí právní předpis. Podobu formuláře zveřejní ministerstvo způsobem umožňujícím dálkový přístup, a to bezplatně.

K popření pohledávky přihlášeným věřitelem se přihlíží jen za podmínky, že podání obsahuje všechny náležitosti a je doručeno insolvenčnímu soudu nejpozději 3 pracovní dny přede dnem konání přezkumného jednání o popřené pohledávce. Po uplynutí této lhůty již nelze měnit uplatněný důvod popření. K popření pohledávky učiněnému ve formě, která v době konání přezkumného jednání o popřené pohledávce vyžaduje jeho písemné doplnění, předložení originálu, případně písemného podání shodného znění, se nepřihlíží. Dospěje-li insolvenční soud k závěru, že k popření

¹¹¹ KOTOUČOVÁ, Jiřina et al. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010. 1056 s. ISBN 80-7179-595-7. s. 426.

¹¹² KOTOUČOVÁ, Jiřina et al. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010. 1056 s. ISBN 80-7179-595-7. s. 116.

pohledávky přihlášeným věřitelem se nepřihlíží, odmítne je rozhodnutím, které může vydat jen do skončení přezkumného jednání o popřené pohledávce.

Výše uvedené rozhodnutí se doručuje zvláště věřiteli, který popřel pohledávku, věřiteli popřené pohledávky, dlužníku a insolvenčnímu správci. Osobou oprávněnou k podání odvolání proti tomuto rozhodnutí je pouze věřitel, který pohledávku popřel.

Insolvenční zákon ve svém ustanovení § 202 odst. 3 a 6 stanoví též další povinnosti popírajícího věřitele, jejichž cílem je omezit „šikanózní“ uplatňování popěrného práva věřitelů. Obnovení popěrného práva věřitelů s sebou totiž logicky nese nárůst celkového počtu incidenčních sporů, přičemž nelze zamezit tomu, že část z nich bude činěna čistě z taktických důvodů. Cílem zákonodárce je tak těmito ustanoveními počet zneužití popěrného práva omezit na minimum¹¹³. Odstavec 3. zmíněného ustanovení stanoví, že přihlášený věřitel, jenž popřel pohledávku jiného věřitele, má povinnost do 15 dnů od skončení přezkumného jednání složit zálohu na náklady řízení incidenčního sporu ve výši 10 000,- Kč, přičemž zároveň tato lhůta však neskončí dříve než 10 dnů ode dne, kdy bylo rozhodnuto o způsobu řešení úpadku dlužníka.

Jestliže insolvenční soud popření pohledávky neodmítne, považuje se podání, jímž přihlášený věřitel popřel pohledávku za žalobu, kterou tento věřitel uplatnil u insolvenčního soudu své popření vůči věřiteli, který pohledávku přihlásil. Jako důvod popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu lze uplatnit jen skutečnosti, které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí. Důvodem popření nemůže být jiné právní posouzení věci¹¹⁴.

Ve vztahu k hlasovacím právům na schůzi věřitelů ohledně popření pohledávky přihlášeným věřitelem insolvenční zákon v ustanovení § 51 odst. 3 výslovně stanoví, že toto nemá na výkon hlasovacích práv věřitele, jehož pohledávka byla popřena, žádný vliv. Cílem úpravy je pouze vyloučit spekulativní popírání pohledávek věřitelů navzájem v úmyslu vychýlit rozhodovací poměry v insolvenčním řízení¹¹⁵.

¹¹³ *Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů* [online]. Ministerstvo spravedlnosti. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, leden 2011 [cit. 2016-09-15]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=67816>. s. 20.

¹¹⁴ Viz ustanovení § 200 insolvenčního zákona.

¹¹⁵ *Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád,*

6.5. Zjištění pohledávky

Aby mohla být pohledávka zjištěna, je nutné splnit několik podmínek, které vyžaduje insolvenční zákon. Pohledávka je zjištěna,

- a) jestliže ji nepopřel insolvenční správce ani žádný z přihlášených věřitelů,
- b) jestliže ji nepopřel insolvenční správce a insolvenční soud odmítl její popření přihlášeným věřitelem,
- c) jestliže insolvenční správce nebo přihlášený věřitel, který ji popřel, vezme své popření zpět, nebo
- d) rozhodnutím insolvenčního soudu ve sporu o její pravost, výši nebo pořadí.

Vykonatelná pohledávka je zjištěna dále také tehdy, jestliže insolvenční správce nepodal včas žalobu o její popření nebo byla-li taková žaloba zamítnuta anebo řízení o ní skončilo jinak než rozhodnutím ve věci samé. Výsledek sporu o pravost, výši nebo pořadí pohledávky poznamená insolvenční soud v upraveném seznamu pohledávek a učiní tak i bez návrhu. Rozhodnutí insolvenčního soudu o pravosti, výši nebo pořadí pohledávek jsou účinná vůči všem procesním subjektům.

Jak již bylo výše uvedeno, může být přezkum pohledávky završen již po přezkumném jednání, je však možné, že dojde k podání žaloby podle ustanovení § 198 či § 199 insolvenčního zákona a v tom případě bude proces přezkumu pohledávky završen až pravomocným rozhodnutím insolvenčního soudu v incidenčním sporu.

V každém případě však musí být výsledek přezkumu zanesen do upraveného seznamu přihlášených pohledávek. Na to pamatuje insolvenční zákon, kdy stanoví insolvenčnímu soudu povinnost i bez návrhu zaznamenat výsledek sporu o pravost, výši či pořadí popřené pohledávky, přičemž rozhodnutí o pravosti, výši nebo pořadí pohledávky je účinné nejen mezi stranami, které se účastnily incidenčního sporu, ale i vůči všem ostatním procesním subjektům vymezeným v ustanovení § 9 insolvenčního zákona¹¹⁶.

ve znění pozdějších předpisů [online]. Ministerstvo spravedlnosti. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, leden 2011 [cit. 2016-09-15]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=67816>. s. 26.

¹¹⁶ KOTOUČOVÁ, Jiřina et al. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010. 1056 s. ISBN 80-7179-595-7. s. 433.

7. Incidenční spory

7.1. Druhy incidenčních sporů

Insolvenční zákon incidenčními spory rozumí takové spory, které jsou vyvolány insolvenčním řízením, a které jsou projednány v rámci insolvenčního řízení, přičemž okruh incidenčních sporů je taxativně stanoven zákonem. Insolvenční zákon ve svém ustanovení § 159 odst. 1 vymezuje výčet incidenčních sporů, mezi něž náleží spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek, spory o vyloučení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty nebo o vydání výtěžku zpeněžení majetkové podstaty, spory o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela, spory na základě odpůrcí žaloby, spory o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinností insolvenčním správcem, spory o platnost smluv, kterými došlo ke zpeněžení majetkové podstaty prodejem mimo dražbu, spory o určení, zda tu je či není právní vztah nebo právo týkající se majetku nebo závazků dlužníka, je-li na takovém určení naléhavý právní zájem, další spory, které zákon označí jako spory incidenční, přičemž mezi tyto další spory můžeme zařadit spory dle ustanovení § 178, § 179, § 186, § 187, § 233, § 289, § 373 a § 385. Pro jiné spory než spory, které jsou uvedeny výše, jejichž účastníkem je insolvenční správce, nelze ustanovení o incidenčních sporech použít, i když probíhají za trvání insolvenčního řízení¹¹⁷.

Pokud zákon nestanoví něco jiného, nelze v incidenčních sporech pokračovat po skončení insolvenčního řízení. Za incidenční spory, ve kterých lze pokračovat i po skončení insolvenčního řízení, se považují spory o určení pravosti, výše nebo pořadí přihlášených pohledávek pro dobu, po kterou trvalo insolvenční řízení. Účastníkem takových to sporů se stává po skončení insolvenčního řízení namísto insolvenčního správce sám dlužník¹¹⁸.

7.2. Projednání a rozhodnutí incidenčního sporu

Incidenční řízení se zahajuje k návrhu oprávněné osoby, který je podán v rámci insolvenčního řízení u insolvenčního soudu, a tento návrh má povahu žaloby. Dle

¹¹⁷ Viz ustanovení § 159 odst. 2 insolvenčního zákona.

¹¹⁸ VIDOVIČOVÁ, Lenka. Incidenční spory. *Bulletin advokacie* 9/2012. Praha: Česká advokátní komora, září 2012. ISSN 1210-6348. s. 40.

ustanovení § 16 odst. 1 insolvenčního zákona jsou účastníky incidenčního řízení žalobce a žalovaný, není-li v insolvenčním zákoně stanoveno jinak, přičemž je připuštěno i vedlejší účastenství, a to na rozdíl od samotného hlavního insolvenčního řízení, v jehož rámci je incidenční spor projednán.

Věřitelé, kteří v insolvenčním řízení uplatňují své pohledávky vůči insolvenčnímu dlužníku, se nejčastěji setkají se spory vymezenými v ustanovení § 159 odst. 1 insolvenčního zákona, kterými jsou spory o pravost, výši nebo pořadí své přihlášené pohledávky. V závislosti na tom, kterým účastníkem insolvenčního řízení byla pohledávka popřena, a na charakteru přihlášené pohledávky, je pak určující, kdo je aktivně legitimován k podání incidenční žaloby. Pasivně legitimován je pak ten, vůči komu podaný návrh směřuje, přičemž insolvenční správce je účastníkem incidenčního sporu na straně žalované vždy, a to bez ohledu na skutečnost, zda pohledávku popřel dlužník, a to v poměrech předvídaných ustanovením § 410 odst. 2 insolvenčního zákona. Žalobu podanou neoprávněnou osobou insolvenční soud odmítne. Žalobní návrh musí mít náležitosti, které jsou předepsány pro žalobu, a to dle ustanovení § 42 ve spojení s ustanovením § 79 občanského soudního řádu.

Věřitele, jehož nevykonatelná přihlášená pohledávka byla popřena při přezkumném jednání¹¹⁹, je nutné poučit o dalším procesním postupu, a je též stanovena insolvenčnímu správci povinnost vyrozumět konkrétního věřitele o této skutečnosti a vyzvat jej k podání incidenční žaloby v zákonem stanovené lhůtě. Věřitelé se zpravidla přezkumného jednání neúčastní, proto je potřeba, aby takového věřitele insolvenční správce písemně vyrozuměl. Výzva musí splňovat náležitosti stanovené vyhláškou č. 311/2007 Sb., přičemž správce musí insolvenčnímu soudu doložit, kdy a jakým způsobem se konkrétnímu věřiteli dostalo příslušného poučení.

Návrh na zahájení incidenčního řízení musí být podán ve lhůtě stanovené zákonem. Tato lhůta má charakter lhůty hmotněprávní, proto návrh musí být posledního dne lhůty doručen insolvenčnímu soudu¹²⁰, nestačí jej odeslat. Zmeškání této lhůty nelze prominout a je-li návrh podán opožděně, soud takovýto návrh zamítne.

¹¹⁹ Viz ustanovení § 197 odst. 2 insolvenčního zákona.

¹²⁰ HÁSOVÁ, Jiřina et al. *Insolvenční řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 280 s. ISBN 978-80-7400-459-9. s. 65.

Nejen incidenční řízení probíhá za přiměřené aplikace občanského soudního řádu, ale též podání žaloby podléhá poplatkové povinnosti. Soudní poplatky se od 1. září 2011 vybírají podle zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Zákonné osvobození od soudních poplatků náleží správci a dlužníku s dispozičními oprávněními.

Řízení o incidenčním sporu se dle ustanovení § 11 odst. 1 občanského soudního řádu koná u toho soudu, který je věcně a místně příslušný. Pro určení věcné a místní příslušnosti jsou až do skončení řízení rozhodné okolnosti, které tu jsou v době jeho zahájení. Takovýmto soudem je potom insolvenční soud, tj. soud, u něhož bylo zahájeno insolvenční řízení jako takové. Pokud by projednání incidenčního sporu mohlo vést k průtahům v insolvenčním řízení, může předseda insolvenčního řízení přikázat věc jinému soudci insolvenčního soudu.

Insolvenční soud projedná incidenční spor při jednání, pro které neplatí ustanovení o jednání v insolvenčním řízení. K tomuto jednání předvolá účastníky a osoby, jejichž účasti je třeba. Od jednání může insolvenční soud upustit v případech, kdy to připouští občanský soudní řád. Jestliže insolvenční soud ukončí účast popírajícího věřitele v insolvenčním řízení v průběhu incidenčního sporu o pravost, výši nebo pořadí přihlášené pohledávky, lze v incidenčním sporu pokračovat jen na návrh insolvenčního správce. Řízení o incidenční žalobě podléhá úpravě v ustanovení § 118b odst. 1 občanského soudního řádu, tedy zásadě koncentrace řízení, podle níž musí účastníci řízení uvést rozhodné skutečnosti ve věci samé a důkazy k jejich prokázání jen do skončení prvního jednání, popřípadě do uplynutí lhůty, která jim byla k doplnění soudem poskytnuta. K novým tvrzením a novým důkazům uplatněným po zákonem stanoveném okamžiku se nepřihlíží, a to do pravomocného skončení věci¹²¹. V incidenčním sporu rozhoduje insolvenční soud rozsudkem, jde-li o rozhodnutí ve věci samé, o smíru však rozhoduje usnesením. Smír uzavřený v incidenčním sporu insolvenčním správcem může insolvenční soud schválit, jen jestliže s ním souhlasí věřitelský výbor. Pravomocný rozsudek vydaný v incidenčním sporu je závazný pro všechny procesní subjekty¹²².

¹²¹ DAVID, Ludvík et al. *Občanský soudní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. 2056 s. ISBN 978-80-7357-460-4. s. 550-551.

¹²² Viz ustanovení § 164 insolvenčního zákona.

7.3. Náhrada nákladů řízení v incidenčním sporu o pravost, výši nebo pořadí pohledávky

Každé soudní řízení, včetně řízení incidenčního probíhajícího v rámci řízení insolvenčního, je spojeno s náklady, které musejí vynakládat jak samotní účastníci řízení, tak stát jakožto nositel soudní moci. Pokud je v insolvenčním řízení vyvolán spor, ať už se jedná o spor o výši, pravost nebo pořadí přihlášené pohledávky či spor jiný, vždy o nákladech incidenčního sporu a jejich náhradě rozhodne insolvenční soud v rozhodnutí o incidenčním sporu, a to podle ustanovení občanského soudního řádu, zpravidla podle zásady úspěchu ve věci. Pokud takto soud rozhodne o nákladech soudního řízení, vznikne tak jedné straně řízení pohledávka. Proto je náhrada nákladů incidenčního sporu zvláštní pohledávkou, na kterou se nevztahuje ustanovení § 170 písm. f) insolvenčního zákona a pokud je přiznána vůči dlužníku, pokládá se za přihlášenou podle insolvenčního zákona a uspokojí se v insolvenčním řízení ve stejném pořadí jako pohledávka, o kterou se vedl spor. Ve sporu o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení proti insolvenčnímu správci¹²³. Tato procesní ochrana částečně zvýhodňuje procesní postavení insolvenčního správce v incidenčních sporech, a to jen o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek, vůči protistraně tím, že v těchto sporech nelze být procesně úspěšné protistraně přiznat právo na náhradu nákladů řízení proti správci. Tato procesní výhoda však neplatí v ostatních incidenčních sporech ani v jiných soudních sporech, jichž je správce účastníkem. Zpravidla se bude jednat o ty spory, v nichž se správce snaží vymoci neuhrazené pohledávky insolvenčního dlužníka stíženého konkurzem ve prospěch majetkové podstaty¹²⁴. Náklady, které v tomto sporu vznikly insolvenčnímu správci, se hradí z majetkové podstaty, přičemž do ní náleží i náhrada nákladů řízení přiznaná insolvenčnímu správci¹²⁵.

V incidenčním řízení mohou vzniknout náklady řízení zaviněním či náhodou. V takovémto případě náklady řízení hradí ostatním účastníkům ten účastník, který vznik nákladů zapříčinil či může za náhodu, která jejich vznik založila. Výše uvedeným není vyloučena tzv. separace nákladů k tíži správce dle ustanovení § 202 odst. 2 insolvenčního

¹²³ Ustanovení § 220 insolvenčního zákona.

¹²⁴ HRNČÁŘ, Jan. *Náhrada nákladů řízení a insolvenční řízení*. Praha: epravo.cz, říjen 2015 [cit. 2016-10-26]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nahrada-nakladu-rizeni-a-insolvencni-rizeni-99334.html>.

¹²⁵ Ustanovení § 220 insolvenčního zákona.

zákona, když náklady řízení, které vznikly zaviněním insolvenčního správce nebo náhodou, která se mu přihodila, nese on sám a ostatním účastníkům je povinen je nahradit¹²⁶.

Incidenční spor o popření (určení) pravosti pohledávky je ve smyslu ustanovení § 9 odst. 3 písm. a) advokátního tarifu sporem o určení, zda tu je právní vztah nebo právo. Při absenci zvláštního právního předpisu o sazbách odměny za zastupování stanovených paušálně pro řízení v jednom stupni je namístě postup dle ustanovení § 151 odst. 2 občanského soudního řádu¹²⁷. Jak již bylo výše uvedeno, spor o pravost, výši nebo pořadí přihlášené pohledávky může vyvolat insolvenční správce, dlužník či přihlášený věřitel tím, že v řízení učiní tzv. popěrný úkon. Přihlášený věřitel, který popřel pohledávku jiného věřitele, je povinen složit do 15 dnů po skončení přezkumného jednání o popřené pohledávce u insolvenčního soudu jistotu na náklady řízení incidenčního sporu ve výši 10 000,- Kč. Nebylo-li v době konání přezkumného jednání o popřené pohledávce ještě rozhodnuto o způsobu řešení úpadku, neskončí tato lhůta dříve než uplynutím 10 dnů od rozhodnutí o způsobu řešení úpadku¹²⁸.

Ve zvláštní části důvodové zprávy k ustanovení § 202 insolvenčního zákona se pak uvádí, že: „*Navržené doplnění § 202 o nové odstavce 3 až 6 je smysluplnou pojistkou poskytující věřiteli přihlášené pohledávky přiměřenou jistotu, že věřitel, který formálně bezvadným a obsahově přiléhavým úkonem popřel jeho pohledávku, je v případě svého neúspěchu ve sporu ochoten a schopen nést tíži nákladů sporu vzniklých věřiteli přihlášené pohledávky. Tomu odpovídá institut jistoty na náklady incidenčního sporu upravený na obdobných principech jako institut jistoty v občanském soudním řádu*“. Tato úprava má za cíl zabránit účelovým popíráním pohledávek jinými věřiteli. Lhůta ke složení jistoty navazuje na běh lhůty, po jejímž uplynutí se popření pohledávky přihlášeným věřitelem stává žalobou. Jestliže popírající věřitel prohraje incidenční spor, použije se jím složená jistota na zaplacení náhrady nákladů řízení úspěšnému přihlašovateli pohledávky, což se promítne i ve výrokové části soudního rozhodnutí v incidenčním sporu.

¹²⁶ HRNČÁŘ, Jan. *Náhrada nákladů řízení a insolvenční řízení*. Praha: epravo.cz, říjen 2015 [cit. 2016-10-26]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nahrada-nakladu-rizeni-a-insolvencni-rizeni-99334.html>.

¹²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 ICdo 19/2012 ze dne 30. 5. 2013.

¹²⁸ Ustanovení § 202 odst. 3 insolvenčního zákona.

K povaze lhůty ke složení jistoty určené ustanovením § 202 odst. 3 insolvenčního zákona Nejvyšší soud uvádí¹²⁹, že jelikož jde o lhůtu, jejíž běh a délku nemůže insolvenční soud nikterak ovlivnit svým rozhodnutím (určuje ji insolvenční zákon), jde zjevně o procesní lhůtu zákonnou. Insolvenční soud může uložit přihlášenému věřiteli, který popřel pohledávku, aby v incidenčním sporu složil i jistotu k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by vznikla věřiteli popřené pohledávky nedůvodným popřením pohledávky. Učiní tak jen na návrh věřitele popřené pohledávky, který doloží, že mu vznik takové škody nebo jiné újmy zjevně hrozí. Jestliže však podle dosavadních výsledků insolvenčního řízení lze očekávat, že popření pohledávky bude důvodné, insolvenční soud návrh věřitele popřené pohledávky na složení této jistoty zamítne. Přiměřeně se dále použijí ustanovení občanského soudního řádu o jistotě předběžného opatření¹³⁰.

Nebude-li jistota složena nebo nedoloží-li přihlášený věřitel insolvenčnímu soudu, že povinnost složit jistotu podle zákona nemá, insolvenční soud žalobu, kterou přihlášený věřitel uplatnil popření pohledávky, odmítne¹³¹.

Povinnost složit jistotu nemá přihlášený věřitel, který ve lhůtě stanovené ke složení jistoty osvědčí, že jistotu bez své viny nemohl složit a že je tu nebezpečí z prodlení, v jehož důsledku by mu mohla vzniknout újma. Přihlášený věřitel dále nemá povinnost složit jistotu po dobu, po kterou jeho popření nemá vliv na zjištění popřené pohledávky¹³².

¹²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Cdo 26/2014 ze dne 24. 7. 2014.

¹³⁰ Ustanovení § 202 odst. 4 insolvenčního zákona.

¹³¹ Ustanovení § 202 odst. 5 insolvenčního zákona.

¹³² Ustanovení § 202 odst. 6 insolvenčního zákona.

Závěr

Jak už jsem v úvodu uvedla, cílem celé práce bylo podat analýzu jednotlivých institutů insolvenčního zákona, zaměřenou na osobu věřitele a jeho procesní postup v insolvenčním řízení, doplněnou o metodu komparace, judikaturu soudů, názory uvedené v odborných článcích, poznatky z praktického života věřitelů a kritické zhodnocení problematických otázek platné právní úpravy. Výsledkem této práce by měla proto být jakási metodika, která má provést věřitele průběhem insolvenčního řízení, a to od jeho zahájení až do okamžiku, kdy je v insolvenčním řízení z procesního hlediska postaveno najisto, že věřitelova pohledávka je zjištěna a věřitel bude uspokojen některým ze způsobů řešení úpadku.

Insolvenční řízení je právním procesem, který je založen na společném postupu všech možných věřitelů dlužníka, a který věřitelům odnímá individuální prostředky domoci se uspokojení své pohledávky a nahrazuje je systémem kolektivního uspokojení. Věřitel, který chce dosáhnout uspokojení své pohledávky za dlužníkem v insolvenčním řízení, a který nemůže dosáhnout uspokojení individuálními prostředky, tj. uplatněním svého nároku v občanském soudním řízení či řízení exekučním, musí zákonem stanoveným způsobem buďto sám zahájit insolvenční řízení podáním věřitelského insolvenčního návrhu či se do již zahájeného insolvenčního řízení přihlásit přihláškou pohledávky.

Insolvenční řízení pro nezkušené věřitele může znamenat dosti náročný a nepřehledný proces, proto agenda přihlašování pohledávek je jimi často svěřována do rukou advokátů, na rozdíl od agendy kontrolní a dohledové náležející insolvenčnímu soudu a agendy přezkumné náležející insolvenčnímu správci. Samotná míra uspokojení věřitele pak záleží na dvou aspektech, jedním z nich je sociálně-hospodářská situace dlužníka a druhým je jejich procesně právní postup, který se odvíjí od zvolené strategie a bezvadnosti procesního postupu přihlašování pohledávky. Naplnění tohoto cíle úzce souvisí se skutečností, že právní úprava obsažená v insolvenčním zákoně je relativně nová, neboť insolvenční zákon byl přijat zákonodárným sborem v polovině roku 2006 a nabyl účinnosti k 1. lednu 2008. Jednotlivé instituty upravené v insolvenčním zákoně jsou často nejasné, právní úprava je stále novelizována a vykládána, doplňována či sjednocována judikatorní činností obou vrchních soudů a soudu nejvyššího.

Hlavním účelem insolvenčního řízení je uspořádat majetkové vztahy k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem či hrozícím úpadkem tak, aby došlo k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů. Při uspořádání majetkových vztahů dlužníka k osobám dotčených jeho úpadkem dochází zejména k vypořádání nároků věřitelů dlužníka z jeho majetku.

Výše uvedenému účelu předchází fáze, kdy věřitel musí vynaložit veškerou svou znalost platného práva, pečlivost a procesní opatrnost při zpracovávání a podávání přihlášky pohledávky.

První část práce proto uvádí do problematiky insolvence jako takové, když vymezuje předmět a účel insolvenčního řízení, vyjmenovává základní zásady, na kterých insolvenční řízení spočívá, vysvětluje, co je pohledávkou ve smyslu hmotného práva, a popisuje, kdo je osoba věřitele z hlediska procesních subjektů a účastníků řízení. Dále je zde rámcově nastíněn proces probíhající v rámci insolvenčního řízení, a to od zahájení tohoto řízení do rozhodnutí soudu o úpadku dlužníka, spolu s účinky zahájeného insolvenčního řízení na jiná řízení, tj. nemožnosti podat žalobu v občanském soudním řízení či vykonat exekuci v exekučním řízení. V první části práce je třeba zdůraznit kapitolu věnující se postavení známého věřitele, která osvětluje povinnost insolvenčního soudu vyzvat známé věřitele k podání přihlášky pohledávky, které dlužník uvedl ve svém insolvenčním návrhu, a jaké následky jsou spojeny s tím, když tyto věřitele dlužník zamlčí a tito se o insolvenčním řízení nedozví.

Další úsek práce je zaměřen na samotné uplatňování pohledávky věřitelem, a to konkrétně přihláškou pohledávky. Tato část je doplněna o postřehy z praktického života věřitelů a o judikaturu soudů, kterou jsou odstraňovány či doplňovány interpretační problémy jednotlivých institutů insolvenčního zákona, týkající se zejména lhůty pro podání přihlášky pohledávky, vad přihlášky či zpětvzetím práva na uspokojení ze zajištění.

Poslední část práce je zaměřena na proces přezkumu přihlášené pohledávky a popěrné právo insolvenčního správce přihlášeného věřitele co do pravosti, výše či pořadí přihlášené pohledávky a incidenční spory, které jsou vyvolány popěrnými úkony výše uvedených osob.

Aby byl naplněn samotný účel insolvenčního řízení, tj. aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k věřitelům dotčeným dlužníkovým úpadkem, a aby byli tito věřitelé

poměrně a co nejvíce uspokojeni, je potřeba postavit najisto jejich účast v insolvenčním řízení, to však je možné, až jakmile je znám výsledek ukončených incidenčních sporů.

Seznam citované a použité literatury a dalších zdrojů

Monografie

- [1.] DAVID, Ludvík et al. *Občanský soudní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. 2056 s. ISBN 978-80-7357-460-4.
- [2.] HÁSOVÁ, Jiřina. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010. 1128 s. ISBN 978-80-7400-320-2.
- [3.] HÁSOVÁ, Jiřina et al. *Insolvenční řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 280 s. ISBN 978-80-7400-459-9.
- [4.] KNAPP, Viktor. *Splnění závazků a jiné způsoby jejich zániku*. Praha: Československá akademie věd, 1955.
- [5.] KNAPPOVÁ, Marta et al. *Občanské právo hmotné*. 4. vydání. Praha: ASPI, 2005. 612 s. ISBN 80-7357-131-5.
- [6.] KOTOUČOVÁ, Jiřina et al. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010. 1056 s. ISBN 80-7179-595-7.
- [7.] KOZÁK, Jan et al. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1272 s. ISBN 978-80-7357-243-3.
- [8.] RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008. 472 s. ISBN 978-80-7357-329-4.
- [9.] SCHÖNFELD, Jaroslav. *Moderní pohled na oceňování pohledávek: problém aktiv zvláště v insolvenčním řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 192 s. ISBN 978-80-7400-302-8.
- [10.] WINTEROVÁ, Alena et al. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 624. ISBN 978-80-7502-076-5.
- [11.] WINTEROVÁ, Alena et al. *Civilní právo procesní. Část druhá: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. 352 s. ISBN 978-80-7502-077-2.

Odborné články

- [12.] DEUTSCH, Erich. Pohledávky v insolvenčním řízení. *Konkursní noviny* [online]. Brno: cooper press, listopad 2008 [cit. 2016-09-12]. Dostupné z: <http://www.kn.cz/clanek/pohledavky-v-insolvencnim-řízení-0>.
- [13.] HRNČÁŘ, Jan. *Náhrada nákladů řízení a insolvenční řízení*. Praha: epravo.cz, říjen 2015 [cit. 2016-10-26]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nahrada-nakladu-řízení-a-insolvencni-řízení-99334.html>.
- [14.] MACHAČ, Martin. *Příhláška pohledávky známého zahraničního věřitele* [online]. Praha: epravo.cz, červen 2012 [cit. 2016-09-25]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/prihlaska-pohledavky-znameho-zahranicniho-veritele-do-insolvencniho-řízení-v-cr-83207.html>.
- [15.] PACHL, Lukáš. Zpochybnění vykonatelnosti pohledávky v insolvenčním řízení a zaskočený věřitel. *Konkursní noviny* [online]. Brno: cooper press, březen 2011 [cit. 2016-10-26]. Dostupné z: <http://www.kn.cz/clanek/zpochybneni-vykonatelnosti-pohledavky-v-insolvencnim-řízení-zaskoceny-veritel>.
- [16.] ŠPIČKA, M. Zajišťovací převod práva v insolvenčním řízení. *Bulletin advokacie 6/2010*. Praha: Česká advokátní komora, červen 2010. ISSN 1210-6348.
- [17.] VIDOVIČOVÁ, Lenka. Incidenční spory. *Bulletin advokacie 9/2012*. Praha: Česká advokátní komora, září 2012. ISSN 1210-6348.

Právní předpisy

- [18.] Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1992 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.
- [19.] Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.
- [20.] Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.
- [21.] Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání.
- [22.] Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.
- [23.] Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích.
- [24.] Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.
- [25.] Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku).

- [26.] Zákon č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů.
- [27.] Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů.
- [28.] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).
- [29.] Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.
- [30.] Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
- [31.] Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.
- [32.] Zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.
- [33.] Nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku a kterým se stanoví minimální výše nákladů spojených s uplatňováním pohledávky.
- [34.] Nařízení vlády č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku a veřejných rejstříků právnických a fyzických osob.
- [35.] Vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif).
- [36.] Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona.
- [37.] Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

Rozhodnutí

- [38.] Nález Ústavního soudu sp. zn. PL. ÚS 14/10 ze dne 1. 7. 2010.
- [39.] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Odo 1121/2004 ze dne 30. 1. 2007.

- [40.] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 3477/2006 ze dne 6. 1. 2007.
- [41.] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Odo 742/2006 ze dne 15. 7. 2008.
- [42.] Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. KSUL 70 INS 1584/2008 ze dne 7. 5. 2008.
- [43.] Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. KSUL 70 INS 1584/2008 ze dne 7. 5. 2008.
- [44.] Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 VSPH 85/2008-P27 ze dne 15. 9. 2008.
- [45.] Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 VSPH 113/2008-P49 ze dne 15. 9. 2008.
- [46.] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSČR 4/2008 ze dne 4. 9. 2008.
- [47.] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 20 Cdo 5223/2007 ze dne 10. 3. 2008.
- [48.] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 31 Odo 495/2006 ze dne 15. 10. 2008.
- [49.] Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 VSPH 270/2009 ze dne 9. 6. 2009.
- [50.] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSCR 18/2009 ze dne 16. 12. 2009.
- [51.] Usnesení Krajského soudu v Ostravě sp. zn. KSOS 33 INS 5524/2009 ze dne 20. 10. 2009.
- [52.] Usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. MSPH 60 INS 3731/2008 ze dne 26. 2. 2009.
- [53.] Usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. MSPH 76 INS 3732/2008 ze dne 17. 12. 2010.
- [54.] Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. KSUL 45 INS 19/2009 ze dne 4. 1. 2010.
- [55.] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSČR 1/2008 ze dne 27. 1. 2010.
- [56.] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSČR 16/2011-P8-23 ze dne 30. 11. 2011.

- [57.] Usnesení Krajského soudu v Brně sp. zn. KSBR 39 INS 398/2010 ze dne 31. 5. 2011.
- [58.] Usnesení Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 2 VSOL 175/2011-P227-7 ze dne 31. 3. 2011.
- [59.] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSCR 16/2011 ze dne 30. 11. 2011.
- [60.] Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 2 VSPH 1193/2010 ze dne 3. 2. 2011.
- [61.] Usnesení Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 2 VSOL 365/2012 ze dne 26. 6. 2012.
- [62.] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSČR 13/2010 ze dne 31. 5. 2012.
- [63.] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Cdo 3963/2011 ze dne 26. 1. 2012.
- [64.] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSČR 3/2012 ze dne 29. 2. 2012.
- [65.] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Cdo 3963/2011 ze dne 26. 1. 2012.
- [66.] Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 44 ICm 1188/2011 ze dne 5. 9. 2012.
- [67.] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 3461/2011 ze dne 25. 10. 2012.
- [68.] Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 139 ICm 3015/2011-24 ze dne 24. 1. 2012.
- [69.] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 ICdo 19/2012 ze dne 30. 5. 2013.
- [70.] Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 VSPH 1508/2012-B-20 ze dne 23. 1. 2013.
- [71.] Usnesení Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 2 VSOL 959/2013-P8-6 ze dne 6. 12. 2013.
- [72.] Rozsudek Krajského soudu v Plzni sp. zn. 129 ICm 1423/2013 ze dne 22. 7. 2013.
- [73.] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Cdo 392/2011 ze dne 31. 7. 2013.
- [74.] Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 2 VSPH 479/2014 ze dne 21. 10. 2014.

- [75.] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Cdo 26/2014 ze dne 24. 7. 2014.
- [76.] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSČR 40/2014 ze dne 27. 11. 2014.
- [77.] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSČR 26/2013 ze dne 28. 5. 2015.
- [78.] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSČR 41/2015 ze dne 27. 5. 2015.
- [79.] Usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. MSPH 98 INS 27940/2014-P14-2 ze dne 11. ledna 2016.

Další zdroje

- [80.] *Vládní návrh na vydání zákona občanský zákoník* [online]. Ministerstvo spravedlnosti. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, květen 2011 [cit. 2016-08-12]. 1144 s. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=71122&pdf=1>.
- [81.] *Vládní návrh zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)* [online]. Ministerstvo spravedlnosti. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, září 2005 [cit. 2016-08-12]. 226 s. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/pdf/00/01/47/00014719.pdf>.
- [82.] *Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů* [online]. Ministerstvo spravedlnosti. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, leden 2011 [cit. 2016-09-15]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=67816>.
- [83.] <https://isir.justice.cz/>

Název a shrnutí rigorózní práce

Název rigorózní práce

Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení

Shrnutí rigorózní práce

Cílem práce je podat analýzu jednotlivých institutů insolvenčního zákona se zaměřením na osobu věřitele a jeho procesní postup v insolvenčním řízení, doplněnou o metodu komparace, judikaturu soudů, názory uvedené v odborných člancích, poznatky z praktického života věřitelů a kritické zhodnocení problematických otázek platné právní úpravy. Výsledkem práce by měla být ucelená metodika provádějící věřitele průběhem insolvenčního řízení, a to od jeho zahájení až do okamžiku, kdy je v insolvenčním řízení z procesního hlediska postaveno najisto, že věřitelova pohledávka je zjištěna a věřitel bude uspokojen některým ze způsobů řešení úpadku.

Práce je členěna do 7 kapitol, přičemž každá kapitola odráží významnou právní oblast týkající se věřitelů a jejich pohledávek. Úvodní část práce má spíše teoretické zaměření, a to zejména na předmět insolvenčního řízení, právní úpravu úpadkového práva a její vývoj, zásady, na nichž insolvenční řízení spočívá, vymezení pohledávky ve smyslu závazkového práva a na osobu věřitele. Další kapitola pak pojednává o průběhu insolvenčního řízení, a to od jeho zahájení do okamžiku, kdy insolvenční soud rozhodne, zdali dlužníkův úpadek je či není osvědčen. Mimo jiné je v kapitole též vysvětlen význam pojmu úpadek. Třetí kapitola pojednává o třídění pohledávek podle způsobu jejich uplatnění. Věřitelé, kteří uplatňují své pohledávky vůči dlužníkovi, je mohou uplatnit tak, že je přihlásí přihláškou do insolvenčního řízení, nebo je uplatní jinak, a to přímo vůči insolvenčnímu správci. Věřitel tedy tuto pohledávku nebude přihlašovat do insolvenčního řízení, ale požádá o její proplacení přímo insolvenčního správce. V pořadí další kapitola charakterizuje pohledávky, které se do insolvenčního řízení přihlašují. Dále je v kapitole rozvedeno také právo na uplatnění zajištění s důrazem na zajišťovací převod práva, neboť tento je, z hlediska svých účinků, okamžiku realizace zajištění a propadné zástavy, v hojně míře řešen jak v praxi, tak judikatuře soudů. Rovněž jsem považovala za důležité v kapitole zmínit, jakým způsobem se přihlašuje příslušenství pohledávky, a to úroky z

prodlení, náklady nalézacího řízení a náklady exekučního řízení, neboť poslední dva nároky jsou nároky procesními a vznikají, jakmile jsou přiznány pravomocným rozhodnutím soudu. Pátá kapitola je zaměřena na samotný proces přihlašování pohledávek do insolvenčního řízení, a to ve formě přihlášky pohledávky. Poslední dvě kapitoly této práce jsou zaměřeny na přezkoumání přihlášených pohledávek insolvenčním soudem a incidenční spory vyvolané při popírání pohledávek věřiteli a insolvenčním správcem. Závěrem jsou shrnuty dosažené poznatky spolu s jejich kritickým zhodnocením.

Title and summary of rigorosum thesis

Title of rigorosum thesis

Creditors and make claims in insolvency proceedings

Summary of rigorosum thesis

The aim of rigorosum thesis is to give an analysis of the various institutes of insolvency law with a focus on the creditor and the procedural steps in the insolvency proceedings, accompanied by a comparison method, case law, the views presented in technical writing, knowledge of practical life creditors and critical evaluation of problematic issues applicable legislation. The result of the work should be comprehensive methodology of conducting the creditors during the insolvency proceedings, from its opening to the moment when the insolvency proceedings on procedural grounds built for sure that the creditor's receivable is determined and the lender will be satisfied with any of the bankruptcy.

The work is divided into seven chapters, each chapter reflects significant legal field relating to creditors and their claims. The introductory part is rather theoretical focus, especially on the subject of insolvency proceedings, bankruptcy legislation and its development rights, the principles on which the insolvency proceedings is, definition of debt as contract law and a person lender. Another chapter discusses the course of bankruptcy proceedings, from its launch until the bankruptcy court decides whether the debtor's bankruptcy or not qualified. Among other things, the chapter also explains the meaning of decay. The third chapter deals with the classification of receivables by way of their application. Creditors who assert their claims against the debtor, they can be applied so that the application logs into insolvency proceedings, or is otherwise applied, directly to the insolvency administrator. Thus, the lender will not sign this claim in the insolvency proceedings, but asks for a payment directly to the insolvency administrator. In order for the next chapter characterizes the claims which the insolvency proceedings log. Furthermore, the chapter also elaborated the right to apply collateral with emphasis on security transfer of rights, because that is, in terms of its effects, the moment of realization of collateral and collateral forfeiture, in abundance solved both in practice and

case law. I also considered it important chapter mention how logging accessories debts and default interest, costs nalézacího management and costs of enforcement, because the last two claims are the claims process and created as soon as they are confirmed in a final court decision. The fifth chapter focuses on the process of logging claims in the insolvency proceedings, in the form of application assets. The last two chapters of this work are focused on the review of claims filed by the insolvency court and incidence disputes caused when denying claims by creditors and the insolvency administrator. The conclusion summarizes the lessons learned along with their critical assessment.

Klíčová slova

insolvenční řízení

pohledávka

věřitel

Keywords

insolvency proceedings

claim

creditor